

UCHWAŁA NR III.17.2014

Rady Gminy Łagów

z dnia 30 grudnia 2014 roku

w sprawie uchwalenia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Łagów na lata 2015 – 2032”

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2013r. poz. 594 ze zm.: Dz. U. z 2013 r. poz. 645, poz. 1318, Dz. U. z 2014r. poz. 379, poz. 1072)

uchwała się co następuje:

§ 1. Uchwala się „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Łagów na lata 2015 – 2032”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Łagów.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

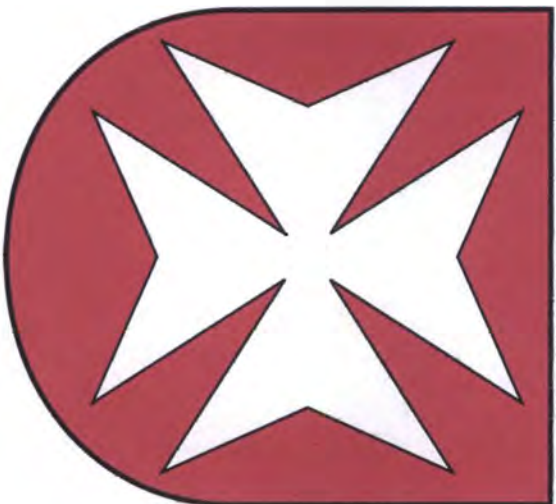
Stanisław Drob

Załącznik do Uchwały Nr.....
Rady Gminy Łagów
z dnia.....

URBANIKA

GMINA ŁAGÓW

PROGRAM USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY ŁAGÓW NA LATA 2015-2032

JAN KOMOROWSKI URBANIKA
ul. Wykopy 11
60-001 Poznań

e-mail urbanika@yahoo.pl
tel. 508-230-160

DOKUMENT OPACOWANO W RAMACH REALIZACJI ZADAŃ WYNIKAJĄCYCH Z „RZĄDOWEGO
PROGRAMU OCZYSZCZANIA KRAJU Z AZBESTU NA LATA 2009-2032”

PROGRAM USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY ŁAGÓW NA LATA 2015-2032

Zespół autorski:

mgr Jan Komorowski
mgr Mateusz Wrześniowski

ŁAGÓW PAŹDZIERNIK-LISTOPAD 2014

SPIS TREŚCI

1.	Wstęp	4
2.	Podstawowe dane dotyczące obszaru gminy Łagów	5
3.	Cel i zadania Programu Usuwania Azbestu	9
4.	Charakterystyka i zastosowanie azbestu w przemyśle i budownictwie	10
	4.1. Azbest - podstawowe dane	10
	4.2. Zastosowanie azbestu w przemyśle i budownictwie	11
	4.3. Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest	13
	4.4. Korozja powierzchni płyt azbestowych i emisja włókien azbestu	14
5.	Program Rządowy usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski – w aspekcie lokalnego programu	16
	5.1. Wprowadzenie	16
	5.2. Zawartość i dane z Programu	17
	5.3. Cele Programu	19
	5.4. Założenia Programu	20
	5.5. Składowanie (utyliczacja) odpadów azbestowych	20
6.	Procedury bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest	23
7.	Wpływ azbestu na zdrowie	36
	7.1. Charakterystyka oddziaływania azbestu na ludzki organizm	36
	7.2. Zagrożenia płynące ze strony wyrobów azbestowych	37
	7.3. Potencjalne objawy chorób wywołanych przez zatrucie azbestem	37
	7.4. Najczęstsza lokalizacja wyrobów azbestowych	38
	7.5. Rozpoznanie obecności azbestu	38
	7.6. Usuwanie azbestu, wspólnym obowiązkiem	38
	7.7. Działania w przypadku stwierdzenia obecności azbestu na danej nieruchomości	39
8.	Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Łagów	39
9.	Finansowe aspekty realizacji Programu	50
10.	Wytyczne dotyczące przepisów BHP w zakresie bezpiecznego usuwania wyrobów azbestowych	64
11.	Harmonogram rzeczowy realizacji Programu	70
12.	Monitoring z realizacji Programu	72
13.	Załączniki	73

1. WSTĘP

„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Łagów” zwany dalej Programem, powstał na zamówienie władz Gminy Łagów. Wraz z przeprowadzoną w 2015 roku inwentaryzacją wyrobów azbestowych oraz ciągłą akcją informacyjną w postaci redystrybucji plakatów i ulotek uświadamiających o konieczności usuwania azbestu, ma na celu wyeliminowanie maksymalnie dużej ilości wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy. Powstanie Programu wypełnia obowiązek posiadania takiego dokumentu wynikający z zapisów ustawowych, otwiera drogę sięgnięcia po dofinansowanie do działań związanych z demontażem, transportem i składowaniem (utyliczacja) wyrobów azbestowych. Ponadto jego realizacja wpłynie znacząco na polepszenie jakości powietrza, a tym samym zwiększy komfort życia w gminie, poprawiając stan środowiska naturalnego.

Podstawą prawną stworzenia i realizacji Programu są:

- Rezolucja Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 19 czerwca 1997r. – w sprawie programu wycofania azbestu z gospodarki (M.P., Nr 38, poz. 373)
- „Rządowy Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”
- Ustawa z dnia 19 czerwca 1997r o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst jednolity Dz. U. z 2009 roku, Nr 3, poz. 20 z późn. zm.) wraz z właściwymi przepisami wykonawczymi.
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami
- Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami

2. PODSTAWOWE DANE DOTYCZĄCE OBSZARU GMINY ŁĄGÓW

Gmina Łągów położona jest w powiecie świebodzińskim, w centralnej części województwa lubuskiego, usytuowanego na zachodniej granicy Polski na obszarze Środkowego Nadodrza, mniej więcej w połowie drogi między Gorzowem Wielkopolskim a Zieloną Górą, w pobliżu trasy E-30 Poznań-Świecko-Berlin. Odległości od innych miast Polski (w linii prostej od centrum):

- Zielona Góra 46 km
- Gorzów Wielkopolski 45 km
- Świebodzin 18 km
- Sulęcín 17 km
- Słubice 49 km

Zajmuje powierzchnię 199,2 km² i graniczy z gminami: od północy - Sulęcín, od zachodu - Torzym, od wschodu - Lubrza, od południa - Bytnica i Skąpe. Gmina Łągów składa się z 12 sołectw oraz 8 osad i przysiółków. Gmina położona jest na terenie trzech obszarów krajoobrazowych: Doliny Środkowej Odry, Równiny Torzymskiej i Pojezierza Łagowskiego w makroregionie Pradoliny Berlińskiej i Pojezierza Brandenbursko-Lubuskiego; nad jeziorami: Trześniowskim (186 ha, głęb. 58,8 m) i Łagowskim (82 ha). Poprzez to stanowi ośrodek turystyczny i wypoczynkowy, zwany Perłą Ziemi Lubuskiej. Gminę zamieszkiwało koniec 2013 roku 5156 mieszkańców (dane GUS, 31.XII.2013).

Gmina Łągów położona jest na obszarze zaliczanym do I i II kategorii walorów turystycznych. Wg Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową położona jest w trójkącie małych miast (Świebodzin - Sulęcín - Rzepin) o najwyższej atrakcyjności inwestycyjnej zaliczanych do grupy A. Ponadto, w związku z rozpoczętą realizacją budowy autostrady A-24 przebiegającej przez środkową część gminy, znaczna jej część znalazła się w tzw. głównym paśmie zagospodarowania związanego z układami linowymi o znaczeniu krajowym i europejskim.

Rys. 1 Gmina Łągów na tle powiatu świebodzińskiego

Aktualnie przez gminę przebiega jedna droga krajowa A-2 na odcinku 12 km.

Ponadto zlokalizowane są następujące drogi powiatowe:

- Gronów - Łągów - Sieniawa
- Łągów - Żelechów
- Bucze - Żelechów - Sieniawa
- Niedźwiedz - Toporów - Poźrzadło - Łągów - Jemiołów
- Toporów - Troszki
- Niedźwiedz - Kosobudz

Gmina Łągów składa się z 11 dużych ośrodków wiejskich, przy czym miejscowość Łągów ma charakter osady miejskiej. Największe (poza Łagowem) wieś to w większości owalnica z infrastrukturą urbanistyczną z okresu sprzed II Wojny Światowej, w średnio lub niekorzystnie zachowanym stanie z podstawowymi obiektami umożliwiającymi samodzielne funkcjonowanie (sklep, przystanek autobusowy, straż pożarna, kościół itp.), w

większych miejscowościach (zwłaszcza tam, gdzie miały siedziby PGR) infrastruktura ta zakłócona jest nowym rodzajem budownictwa wielorodzinnego (blokowego) pozbawionego form architektonicznych i kontrastującego niekorzystnie z istniejącą zabudową poniemiecką.

Tabela 1. Porównanie gminy z gminami sąsiednimi

Lp.	Gmina	Powierzchnia [km ²]	Liczba mieszkańców	Gęstość zaludnienia [os./km ²]	Liczba sołectw
1	Bytnica	208,74	2 618	12,5	7
2	Lubrza	122,28	3 514	28,8	9
3	Skąpe	181,28	5 174	28,6	16
4	Sulęcín	319,72	16 288	50,9	14
5	Torzyn	374,87	6 969	18,6	21
6	Łągów	199,19	5 156	26,1	12

Użytki rolne na terenie gminy wynoszą 6328 ha, przy czym grunty orne stanowią 90,9% tej powierzchni. Jeśli chodzi o jakość gleb, bonitacja przedstawia się następująco:

- Klasa II – 0,2% pow. gruntów ornych
- Klasa IIIa – 3,6% pow. gruntów ornych
- Klasa IIIb – 7,2% pow. gruntów ornych
- Klasa IVa – 18,0% pow. gruntów ornych
- Klasa V – 31,5% pow. gruntów ornych
- Klasa VI – 17,6% pow. gruntów ornych
- Klasa VIrz – 1,2% pow. gruntów ornych

Użytki rolne w 85% sklasyfikowane zostały w IV i V klasie bonitacyjnej. Przestrzenne warunki glebowe są zróżnicowane na terenie gminy i tak:

- w obrębie Sieniawy występuje zdecydowanie przewaga gleb kompleksu pszennego i żytniego bardzo dobrego
- w obrębie wsi Jemiotów przewaga gleb kompleksu żytniego dobrego z dużym udziałem gleb kompleksy żytniego bardzo dobrego
- w obrębie wsi Niedźwiedz duży udział gleb kompleksu żytniego bardzo dobrego i dobrego
- w obrębie wsi Pożrzańdo – Kosobudz przeważają gleby kompleksu żytniego słabego
- na pozostałym obszarze gminy przeważają gleby kompleksu żytniego, z czego w regionie łagówka gleby kompleksu żytniego dobrego.

Lasy na terenie gminy zajmują 59,2% jej powierzchni. Prawie w całości położone są na obszarze łagowsko-Sulęcińskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny. Fakt ten wpływa na ograniczenia w gospodarczym wykorzystaniu lasów w sensie pozyskania surowca drzewnego. W składzie gatunkowo – siedliskowym przeważają na obszarze równiny sandrowej bory suche sosnowe i bory mieszane świeże. Na obszarze pagórków morenowych występują bory mieszane z dużymi płatami buczyn. Szczególnie wartościowe są lasy bukowe rosnące na naturalnych siedliskach, głównie w otoczeniu jezior rynnowych i odcinka rzeki Pliszki. Zwarty kompleks o powierzchni około 2000 ha występuje w rejonie jeziora Trześniowskiego i stanowi rezerwat o nazwie „Buczyny łagowskie”, będąc jednocześnie największym obszarem lasów bukowych w zachodniej części kraju. Zarówno jedno jak i drugie typy lasów charakteryzują się dobrze rozwiniętym runem i podszycem.

Powierzchnie największych jezior przedstawiają się następująco:

- jezioro Trześniowskie – 183 ha
- jezioro łagowskie – 84,4 ha
- jezioro Bobrze – 12,7 ha
- jezioro Czarne – 8,6 ha
- jezioro Dziarg – 11,3 ha

3. CEL I ZADANIA PROGRAMU USUWANIA AZBESTU

Celem Programu jest bezpieczne usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z obszaru gminy Łagów. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację niżej wymienionych zadań określonych w Programie:

- zwiększenie zakresu wiedzy mieszkańców na temat azbestu, jego bezpiecznego użytkowania i usuwania (likwidacja przyzwolenia społecznego na nielegalne zachowania związane z azbestem - nieuprawniony demontaż i wyrzucanie odpadów m.in. do lasów);
- stworzenie właściwych warunków do wdrożenia obowiązujących przepisów prawnych oraz dobrych praktyk związanych z wyrobami azbestowymi;
- zachęcenie mieszkańców do udziału w Programie poprzez wykorzystanie potencjalnej możliwości uzyskania wsparcia finansowego ze środków pomocowych UE dzięki zapisom w RPO województwa lubuskiego na lata 2015 – 2020.
- stworzenie sprzyjających warunków usuwania wyrobów azbestowych w całym okresie działania Programu.
- kompleksowe zorganizowanie usuwania azbestu i koordynacja robót budowlanych koniecznych do zakończenia procesu wymiany pokryć na bezazbestowe.

4. AZBEST, JEGO CHARAKTERYSTYKA I ZASTOSOWANIE W PRZEMYSŁE I BUDOWNICTWIE

4.1 Azbest - podstawowe dane

Azbesty, niezależnie od różnic w składzie chemicznym i różnic wynikających z budowy krystalicznej są mineralami naturalnie występującymi w przyrodzie. Ich występowanie jest dość powszechne, ale tylko w niewielu miejscach na kuli ziemskiej azbest był (a niekiedy jeszcze jest) wydobywany na skalę przemysłową.

Pod względem mineralogicznym rozróżnia się dwie grupy azbestów: grupę serpentynów (chryzotyl) i grupę azbestów amfibolowych. Do grupy serpentynów należy tylko jedna odmiana azbestu, azbest chryzotylowy, wydobywany i stosowany w największych ilościach.

W grupie azbestów amfibolowych praktyczne znaczenie mają dwie odmiany: azbest amozytowy i krokidolitowy. W niewielkich ilościach stosowany był antofilit (należący również do grupy amfiboli) do produkcji filtrów z uwagi na wyjątkowo dużą odporność chemiczną. Wszystkie odmiany mineralne azbestu krystalizowały w czasie mierzonymi okresami geologicznymi w szczelinach w ultra zasadowych skałach w wyniku oddziaływań hydrotermalnych. Co więcej krystalizowały w postaci bardzo cienkich, wydłużonych monokryształów, których długość dochodzi niekiedy do kilkudziesięciu centymetrów.

Chemicznie azbesty są uwodnionymi krzemianami magnezu zawierającymi różne pierwiastki albo jako podstawienia magnezu albo jako roztwory stałe. Warto, jako ciekawostkę dodać, że azbest chryzotylowy krystalizuje w postaci rurek, natomiast azbesty amfibolowe to nieco grubsze pręcikowate kryształy.

4.2 Zastosowanie azbestu w przemyśle i budownictwie

Z uwagi na liczne, cenne własności użytkowe azbestu i relatywnie niską cenę, jego szerokie zastosowanie w stosunkowo dużych ilościach miało miejsce, niemal na całym świecie w okresie ostatnich 100 lat. Także i na terenie Polski azbest stosowany był w produkcji wielu wyrobów przemysłowych, lecz przede wszystkim, (co najmniej około 80%) do produkcji materiałów budowlanych. Zatem azbest towarzyszy nam od dawna i wyprodukowano znaczne ilości rozmaitych wyrobów z jego udziałem. Instytucje zajmujące się azbestem, takie jak np. American Lang Association zwraca uwagę, że przeszło 3000 produktów wciąż będących w użytku w USA zawiera azbest.

W naszym kraju jest podobnie, choć głównym ilościowo produktem zawierającym azbest są wyroby azbestowo-cementowe a w tej liczbie płaskie i faliste płyty dachowe i elewacyjne. Szacuje się, że na samych tylko dachach i elewacjach wciąż znajduje się przeszło miliard dwieście milionów m² tych płyt, co stanowi około 14,0 milionów ton. W Polsce azbest stosowano w produkcji następujących grup wyrobów:

- wyroby azbestowo-cementowe [AC] - pokrycia dachowe, rury ciśnieniowe, rury i prostokątne profile stosowane w kanałach wentylacyjnych, płyty i kształtki AC w wymiennikach cieplnych, płyty elewacyjne AC i w niewielkie ilościowo, lecz dawniej powszechnie stosowane kształtki elektrotechniczne (silniki elektryczne, wyłączniki, instalacje przemysłowe).
- masy torcretowe i tzw. miękkie izolacje ognioochronne.
- wyroby tekstylne z azbestu – sznuury, maty i koce.
- specjalne, wysokowytrzymałe uszczelki przemysłowe, wyłożenia antywibracyjne.
- materiały i okładziny cierne - sprzęgła i hamulce (obecnie wstępujące w starszych dźwigach i windach, niekiedy w sprzęgłach napędów przemysłowych, do niedawna również w samochodach – klocki hamulcowe).
- masy ogniotrwałe, masy formierskie.

- filtry przemysłowe i diafragmy do produkcji chloru.
- izolacje cieplne.

Poniższy wykaz podaje dominujące ilościowo rodzaje wyrobów azbestowo-cementowych [AC] produkowanych w Polsce:

- płyty płaskie prasowane tzw. szablonny lub płyty „Karo” (PN-66/B-14040).
- płyty faliste i gąsiony nie prasowane (PN-68/B-14041), nisko i wysoko faliste.
- płyty płaskie prasowane okładzinowe (PN-70/B-14044).
- rury bezciśnieniowe (kanalizacyjne) (PN-67/B-14753).
- rury ciśnieniowe (PN-68/B-14750).
- kształtki kanalizacyjne (PN-68/B-14752).
- kształtki do przewodów wentylacyjnych (BN-73/8865-10).
- płytki „PACE” oraz kształtki [AC] prasowane nieimpregnowane dla elektrotechniki (BN-67/6758-01, BN-70/6754-01).
- zbiorniki na wodę.
- osłony do kanałów spalinowych.
- kształtki do wentylacji zewnętrznych.
- kształtki do osłon rurociągów ciepłowniczych.

Spośród płyt płaskich najczęściej na dachach stosowano, zwłaszcza w południowej Polsce płyty typu „Karo” nazywane też, nieprawidłowo, szablonami. Były to płyty o wymiarach 400 x 400 mm i grubości 6 mm. Płyty te dzięki dodatkowemu zagęszczeniu w procesie prasowania cechują się mniejszą porowatością niż płyty faliste. Różnica ta jest dość duża, co uwidacznia nasiąkliwość wynosząca dla płyt „Karo” 16%, podczas gdy nasiąkliwość płyt falistych wynosi 27%. Mała porowatość płyt prasowanych pozwala przypuszczać, że ich odporność na korozję będzie lepsza niż płyt nieprasowanych. Tak jest w istocie i świadczą za tym liczne obserwacje dachów po wielu latach eksploatacji.

Tabela 2 Wymiary płyt falistych dostępnych w Polsce

Wyszczególnienie	Polska				Niemcy				CSRS				ZSRR	
	UDY NF-8	UDY NF-9	UDY NF-9	UDY NF-4	UDY WF	UDY WF	UDY NF	UDY WF	UDY WF	UDY WF	UDY WO	UDY WF	UDY WF	UDY WF
Długość płyty, mm	1200	1200	2400	2400	1600	2500	2500	2500	1250	2500	1200	2500	1200	2500
Szerokość płyty przed załadowaniem, mm	1200	1250	1250	1300	1090	1090	1140	1100	1100	1100	780	1100	780	1100
Szer. płyty po załadowaniu, mm	1080	1120	1120	1097	920	920	920	920	920	920	678	920	678	994
Wysokość fali, mm	30	30	30	51	51	51	30	51	51	51	28	500	500	500
Długość fali, mm	130	130	130	177	177	177	130	177	177	177	115	167	167	167
Wielkość załach	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- poprzeczny, mm	170	80	80	47	47	47	110	115	115	104	159	104	159	
- podłużny, mm	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	
Całkowita powierzchnia płyty - przed załadowaniem, m ²	1,44	1,30	3,00	3,12	1,74	2,72	2,85	1,37	2,75	0,936	2,75	0,936	2,75	
- po załadowaniu, m ²	1,296	1,344	2,688	2,633	1,47	2,30	2,55	1,16	2,33	0,814	2,49	0,814	2,49	
Użytkowa szerokość płyty, mm	910	1040	1040	1050	873	873	910	885	885	574	827	827	827	
Użytkowa długość płyty, mm	1000	1000	2200	2200	1400	2300	2300	1050	2300	1000	2300	1000	2300	
Użytkowa powierzchnia płyty, m ²	0,910	1,04	2,288	2,310	1,22	2,00	2,09	0,93	2,04	0,574	1,90	0,574	1,90	

4.3. Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest

Wyróżniamy dwie klasy w zależności od zawartości azbestu, stosowanego spoiwa oraz gęstości objętościowej:

Klasa I („miękkie”) obejmuje wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od 1000 kg/m³, zawierające powyżej 20 % azbestu. Najczęściej stosowane w tej grupie były wyroby tekstylne, używane przez pracowników w celach ochronnych, koce gaśnicze, szczerliwa plecione, tektury, płytki podłogowe PCW, masy azbestowe natryskowe stosowane były jako izolacja ognioochronna konstrukcji stalowych i przegrod budowlanych.

Klasa II („twarde”) obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m³, zawierające poniżej 20% azbestu. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane. Niebezpieczeństwo dla zdrowia i środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów (cięcie, wiercenie otworów, rozbijanie, zrzucanie). W grupie tej najbardziej

rozpowszechnione są płyty azbestowo-cementowe faliste oraz płyty „karo” stosowane jako pokrycia dachowe i elewacje zewnętrzne. Płyty płaskie wykorzystywane były jako elewacje zewnętrzne, ściany osłonowe, ściany działowe, ostony ścian przewodów windowych, sztybów wentylacyjnych i instalacyjnych w budownictwie wielokondygnacyjnym. W mniejszych ilościach stosowano rury, w instalacjach wodociągowych i kanalizacyjnych, a także jako przewody kominowe i zsypy.

4.4. Korozja powierzchni płyt azbestowych i emisja włókien azbestu

Wyroby azbestowo-cementowe ze względu na rodzaj zastosowanych substancji składowych można porównać z betonem towarowym. Korozja eternitu (nazwa towarowa wyrobów azbestowo-cementowych) przebiega podobnie jak korozja betonu. Określenie czasu „technicznego życia” eternitu zależy od wielu czynników, jest przedmiotem aktywnej dyskusji środowisk naukowych. Ze względu na zróżnicowanie czynników korozyjnych występujących w środowisku przeciętny okres użytkowania waha się od 20 do 60 lat. Z tych powodów przyjmuje się, że przeciętny czas użytkowania wyrobów eternitowych (zawierających od 9,5% - 12,5% czystego azbestu) to 30 lat.

Po osiągnięciu wieku technologicznego (około 30 lat) z wyrobów azbestowo-cementowych rozpoczyna się „samoisne” pylenie włókien azbestu. W niektórych przypadkach stan ten może wystąpić tak wcześniej jak i później. Powoduje to pojawianie się zwiększonego stężenia włókien w otoczeniu obiektów z wbudowanym azbestem. Dodatkowym źródłem emisji tychże włókien są wyroby z odlamanymi częściami, bądź całkowicie popękane. Kolejnym powodem zwiększenia emisji włókien do powietrza atmosferycznego jest korozja biologiczna, czyli obecność glonów i mchów na powierzchni płyty eternitowej. Największym źródłem zagrożenia pyłami azbestu są wszelkie prace wykonywane przy wyrobach zawierających azbest.

Biorąc pod uwagę roboty polegające na demontażu wyrobów zawierających azbest twarde (gęstość powyżej 1000 kg/m³), istniejące wymogi prawne zapewniają dużą

prewencję pylenia włókien azbestu (oczywiście pod warunkiem bezwzględnego stosowania się do procedur i przepisów oraz dobrych praktyk przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest). Podobnie sytuacja wygląda, gdy mamy do czynienia z transportem i utylizacją. Przykładem tego niech będą badania prowadzone na składowiskach wyrobów azbestowych, gdzie notowane stężenia włókien azbestu nie przekraczają norm ustalonych dla powietrza, jakim oddychają ludzie w strefie zamieszkania. Natomiast demontaż (a w zasadzie zrywanie eternitu z dachów i elewacji) przez osoby nieuprawnione i nieprzeszkolone doprowadza do znacznych przekroczeń norm czystości powietrza w zakresie zapylenia pyłem i włóknami azbestu. Karygodną praktyką jest wyrzucanie wyrobów azbestowych do lasów, rowów i innych miejsc. Powoduje to nie tylko znaczne skażenie powietrza w okolicy (najczęściej czystego, bo leśnego), ale ryzyko rozprzestrzenienia po większym terenie i potęgowanie skażenia. Obserwowany jest również proceder, (choć coraz mniejsza się ostatnio już jego skala) montaż eternitu z dachu na dach. Powoduje to skażenie podczas zdejmowania z pierwszego dachu, (roboty są wykonywane przez osoby przypadkowe, do tego w pośpiechu), również podczas transportu, a szczególnie w czasie układania zdemontowanych uprzednio płyt na dachu docelowym.

Wszystkie opisywane powyżej, naganne zachowania kuriozalnie uzyskują akceptację społeczną (pomimo faktu, iż tego rodzaju działania szkodzą zdrowiu tegoż społeczeństwa) i uchodzą karze pomimo funkcjonowania odpowiednich przepisów. Warto zaznaczyć, że od stycznia 2005 r. wymienione powyżej praktyki podlegają sankcją karnym z mocy przepisów Kodeksu Karnego i są zagrożone oprócz grzywny karą pozbawienia wolności do lat 3.

Pozostałe źródła emisji poza wspomnianymi z obiektów budowlanych, są sukcesywnie likwidowane. Jednym z największych jest emisja włókien z wyrobów i części samochodowych. Azbest był używany jako domieszka, bądź główny składnik różnych części zamiennych przemysłu samochodowego – głównie okładzin ciernych. Zatem źródłem emisji pozostają samochody używane starsze (już zakazanych części), bądź importowanych

głównie z krajów byłego Związku Radzieckiego, gdzie – niestety stosowanie azbestu nie jest zabronione. Istnieje również śladowa ilość włókien azbestu w powietrzu pochodzenia naturalnego. Jednakże w polskich warunkach (z uwagi na niewystępowanie naturalnych złóż azbestu) jest to ilość praktycznie pomijalna (na poziomie tła).

5. PROGRAM RZĄDOWY USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST STOSOWANYCH NA TERYTORIUM POLSKI – W ASPEKcie LOKALNEGO PROGRAMU.

5.1 Wprowadzenie

W maju 2002 r. Rada Ministrów przyjęła „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, przemianowany na „Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032” zwany w tym rozdziale Programem.

Program powstał w wyniku:

- realizacji przyjętej przez Sejm RP Rezolucji z dnia 19 czerwca 1997 r. – w sprawie programu wycofywania azbestu z gospodarki (M.P. Nr 38, poz. 373), w której Radę Ministrów zobowiązano do opracowania programu zmierzającego do wycofywania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski,
- realizacji ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst jednolity Dz. U. z 2009 roku, Nr 3, poz. 20 z późn. zm.) oraz odpowiednich przepisów wykonawczych do tej ustawy,
- potrzeby oczyszczenia kraju z azbestu oraz wyrobów zawierających ten surowiec.

Ministerstwo Gospodarki od 1997 r. wykonano szereg prac i ekspertyz, stanowiących niezbędny materiał bazowy do programu wycofywania azbestu z gospodarki, szczególnie z budownictwa. Ponadto opracowano m.in.:

- w 2001 r. "Zbiór przepisów i procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest" dla lokalnych władz samorządowych oraz przedsiębiorstw zajmujących się naprawą lub usuwaniem tych wyrobów.
- w 2003 r. „Informator o przepisach i procedurach dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest” (uwzględniający Program oraz przepisy zawarte w nowych ustawach i wielu aktach wykonawczych do tych ustaw, które weszły w życie po 2001 r.).

Do koordynowania prac dotyczących opracowania Programu, utworzono w Ministerstwie Gospodarki, zespół roboczy reprezentujący zainteresowane resorty i urzędy centralne:

- Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Środowiska, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Budownictwa, Ministerstwo Transportu, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
- Główny Urząd Nadzoru Budowlanego, Państwową Inspekcję Pracy, Główny Inspektor Ochrony Środowiska, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- na rzecz programu pracowali również uznani zarówno w kraju, jak i za granicą eksperci w zakresie przemysłu i rozwiązywania problemów związanych z azbestem

5.2. Zawartość i dane z Programu

- usuwanie azbestu z gospodarki, szczególnie z budownictwa,

- propozycje rozwiązań składowania odpadów azbestowych (składowiska),
- postulowane zasady wsparcia finansowego zarówno ze środków budżetowych, ochrony środowiska, Unii Europejskiej jak i władz terenowych,
- wytyczne do opracowania wojewódzkich i powiatowych programów usuwania wyrobów azbestowych,
- założenia dotyczące organizacji, systemu kontroli i monitoringu programu.

Program przewiduje nowelizację ustawy z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, szczególnie w zakresie:

- udzielania licencji lub innych wymagań kwalifikacyjnych dla firm, wykonujących prace polegające na naprawie, konserwacji lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest – w zakresie udowodnienia odpowiedniego przeszkolenia pracowników, posiadania wymaganego wyposażenia technicznego oraz stosowania technologii prac, właściwej dla ochrony pracowników i środowiska przed szkodliwością azbestu,
- wprowadzenia – dla właścicieli obiektów zawierających azbest – odpowiedzialności administracyjnej, za nieprzestrzeżenie przepisów prawa.

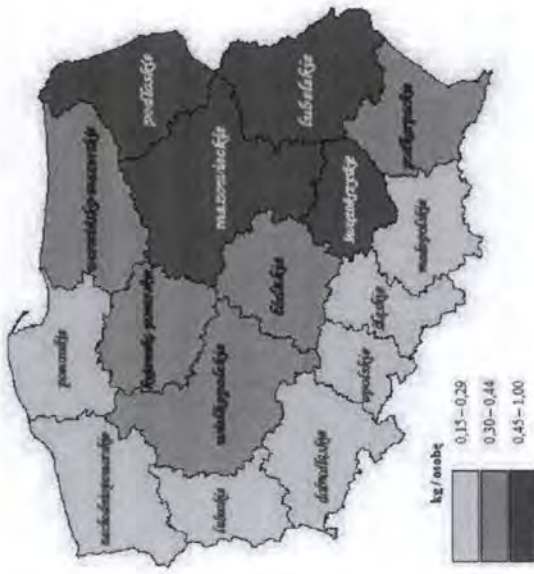
Według danych z Programu szacuje się, że na terenie kraju znajduje się:

- około 15.500 tys. ton wyrobów zawierających azbest,
- w tym: 14.900 tys. ton płyt azbestowo-cementowych
- 600 tys. ton rur i innych wyrobów azbestowo-cementowych.

Trwałość płyt azbestowo-cementowych określa się na około 30 lat, okres eksploatacji innych wyrobów jest z reguły krótszy. Wskutek ich użytkowania powstawać będzie znaczna ilość odpadów, które zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz.1206) sklasyfikowane zostały na liście odpadów niebezpiecznych.

Rys. 4 Nagromadzenie wyrobów zawierających azbest w układzie wojewódzkim

5.3 Cele Programu

- oczyszczenie terytorium Polski z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,
- wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców Polski spowodowanych azbestem oraz ustalenie koniecznych do tego uwarunkowań,
- sukcesywna likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie do spełnienia wymogów ochrony środowiska,
- stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest stosowanych w Unii Europejskiej.

5.4 Założenia Programu

- w Polsce około 85% azbestu znajduje się w wyrobach budowlanych,
- usuwanie i wymiana wyrobów zawierających azbest jest działalnością remontowo-budowlaną i przyniesie znaczne ożywienie gospodarce w dziedzinie budownictwa i produkcji materiałów budowlanych,
- powinien powstać rynek usług kredytowo-bankowych dla obsługi nowych klientów z atrakcyjnymi ofertami dla mniej zamożnych właścicieli obiektów budowlanych,
- powstaną dochody z podatków i opłat z tytułu usuwania wyrobów zawierających azbest, a także składowania ich jako odpadów,
- niezbędna jest ratyfikacja przez Polskę Konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) Nr 162 z 1986r. oraz dostosowanie się do wymagań dyrektyw dotyczących azbestu, których stosowanie stanowić będzie obowiązek po wejściu Polski do Unii Europejskiej,
- nadmierne znaczenie ma ograniczenie wzrastającej ilości zachorowań i zgonów wywołanych szkodliwością azbestu. Potrzeba ochrony zdrowia i życia ludności zasadnym czyni skierowanie środków z funduszy ekologicznych na wsparcie Programu.

5.5 Składowanie (utilizacja) odpadów azbestowych

Jedyną metodą unieszkodliwiania (utilizacji) odpadów z azbestem jest ich składowanie.

- problem unieszkodliwiania azbestu i wyrobów zawierających azbest składowanych na istniejących i nowych składowiskach, zostanie rozwiązany w ramach wdrożenia Dyrektywy Rady 1999/31/WE w sprawie składowania odpadów,
- istniejące składowiska niespełniające wymagań dyrektywy zostały zmodernizowane najpóźniej do 1 lipca 2012 r.,
- nowe składowiska odpadów azbestowych spełniać powinny wymagania konstrukcyjne dyrektywy z chwilą ich zakładania.
- dostosowanie do wymagań prawa wspólnotowego w zakresie gospodarki odpadami, w tym niezbędnych (w tym azbest) zaliczone zostało do priorytetów w NPPC w obszarze środowiska.

łączna ilość odpadów (około 15 500 tys. ton) azbestowych, które będą wymagały składowania w latach 2003-2032:

- 2003-2012 - 5 400 tys. ton
- 2013-2022 - 6 200 tys. ton
- 2023-2032 - 3 900 tys. ton

Zakłada się, że docelowo potrzebne będą w sumie 84 składowiska o powierzchniach 1ha, 2ha i 5 ha. Wybór miejsc lokalizacji składowisk należy dokonać w oparciu o wytyczne zawarte w dyrektywie 99/31/WE w sprawie składowania odpadów oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61,poz.549). Ilość składowisk potrzebnych w danym województwie zależy od przyjętych koncepcji budowy:

- dużego „centralnego” składowiska o powierzchni 10 ha dla potrzeb regionu lub jego znacznej części,
- średnich składowisk o powierzchni ok.5 ha,
- małych składowisk o powierzchni do 2 ha lokalizowanych przy istniejących składowiskach komunalnych na wydzielonych częściach składowisk z możliwością rozbudowy pozwalającą na składowanie odpadów w następnych latach.

Jako optymalna głębokość składowania przyjęto 8 m warstwowo układanych opakowanych odpadów, które po wypełnieniu składowiska przysypane są 2 m warstwą gruntu. Ilość składowisk i ich lokalizacja zależy od decyzji organów samorządu powiatowego i gminnego. Program zakłada, że w latach 2003-2012 potrzebnych będzie 34 składowisk w tym: 15 o powierzchni 1 ha, 16 – 2 ha i 3 - 5 ha.

Tabela 3 Szacowane koszty realizacji Programu w okresie 30 lat

Środki	w milionach zł
koszty ogółem	48.232,00
w tym	
środki prywatne	47.198,00
środki zagraniczne	212,85
środki publiczne	821,15
w ramach środków publicznych	
udział funduszy samorządowych oraz ekologicznych	711,00
udział Funduszu Pracy	45,00
udział budżetu państwa	65,15
w tym ze środków budżetu państwa	
w latach 2003 – 2006	15,75
Średniorocznie	2,94
w latach 2006 – 2032	49,40
Średniorocznie	1,90

6. PROCEDURY BEZPIECZNEGO POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST

Problematyka bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest została uszeregowana w bloku tematycznym obejmującym łącznie sześć typów procedur:

Grupa I. Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami i urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.

Procedura 1 – dotycząca obowiązków w czasie użytkowania obiektów, instalacji i urządzeń.

Procedura 2 – dotycząca obowiązków przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Grupa II. Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwórców odpadów niebezpiecznych.

Procedura 3 – dotycząca postępowania przy pracach przygotowawczych do usunięcia wyrobów zawierających azbest.

Procedura 4 – dotycząca prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytworzeniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczeniem obiektu (terenu) instalacji.

Grupa III. Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura 5 – dotycząca przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Grupa IV. Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura 6 – dotycząca składowania odpadów na składowisku przeznaczonym do wyłączonego składowania odpadów zawierających azbest lub innym, spełniającym odpowiednie warunki techniczne.

Dla potrzeb niniejszego opracowania największe znaczenia będą miały procedury ujęte w grupie I (procedury 1 i 2) i grupie II (procedura 3). I tak:

Grupa I

Procedura 1 – dotycząca obowiązków w czasie użytkowania obiektów, instalacji i urządzeń.

Sporządzenie „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.	Przeprowadzenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest.
Opracowanie corocznego planu kontroli jakości powietrza dla pomieszczeń zawierających azbest.	Sporządzenie informacji dla Burmistrza (corocznie)
Opracowanie instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z	Oznakowanie pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z

wyrobami zawierającymi azbest.	wyrobami zawierającymi azbest.
	Zaznaczenie na planach sytuacyjnych terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji i urządzeń oraz terenów gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest. Procedura dotyczy więc bezpiecznego ich użytkowania.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje okres posiadania budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu – niezależnie od ich wielkości lub stanu, jeżeli znajdują się tam wyroby zawierające azbest.

Opis szczegółowy

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu – gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest – ma obowiązek sporządzenia - w 2 egzemplarzach - „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”. Właściciele lub zarządcy, którzy spełnili ten obowiązek wcześniej – sporządzają następnie „Oceny...” w terminach wynikających z warunków poprzedniej „Oceny...” – tzn.:

- Po pięciu latach, – jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym i nieuszkodzone,
- Po pierwszym roku, – jeżeli przy poprzedniej „Ocenie...” ujawnione zostały drobne (do 3% powierzchni wyrobów) uszkodzenia.

Wyroby, które posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia – powinny zostać bezzwłocznie usunięte.

Jeden egzemplarz „Oceny...” właściciel lub zarządca zobowiązany jest złożyć właściciemu terenowo organowi architektoniczno-budowlanemu lub powiatowemu inspektorowi nadzoru budowlanego – w terminie do 30-tu dni od dnia jej sporządzenia. Drugi egzemplarz zachowuje przy dokumentacji budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu – do czasu sporządzenia następnej „Oceny...”.

Właściciel lub zarządca zobowiązany jest do przeprowadzenia inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest oraz przekazać wyniki inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. Powinny one posłużyć do sporządzenia stosownej informacji dla burmistrza/wójta – właściciemu dla miejsca znajdowania się budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest. Wzory informacji przedstawione zostały odpowiednio w załącznikach do niniejszej dokumentacji. Informacje przekłada się corocznie, celem wykazania ewentualnych zmian w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest – co pozwoli na ocenę zagrożenia dla ludzi i środowiska w danym rejonie. Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie występują wyroby zawierające azbest, ma ponadto obowiązki:

- Oznakowania pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest – odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu.
- Opracowania i wywieszenia na widocznym miejscu instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest.
- Zaznaczenia na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.

Ponadto, jeżeli w budynku, budowli, instalacji lub urządzeniu oraz na terenie znajdują się wyroby zawierające azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³ (tzw. „miękkie”), lub jeżeli wyroby zawierają azbest krokdolit, a także jeżeli te wyroby znajdują się w zamkniętych pomieszczeniach, lub istnieje uzasadniona obawa dużej emisji azbestu do środowiska – właściciel lub zarządca powinien opracować plan kontroli jakości powietrza, a jego wyniki uwzględnić przy dalszej eksploatacji lub usuwaniu wyrobów azbestowych.

Grupa I

Procedura 2 – dotycząca obowiązków przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest

Podjęcie decyzji o usuwaniu wyrobów zawierających azbest.	→
Identyfikacja azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia przez uprawnione laboratorium.	→
Zgłoszenie właściwemu organowi architektoniczno-budowlanemu lub powiatowemu inspektorowi nadzoru budowlanego – na 30 dni przed rozpoczęciem prac zamiaru usuwania wyrobów zawierających azbest – celem uzyskania pozwolenia na budowę wraz z określonymi warunkami.	→
Dokonanie wyboru wykonawcy prac i zawarcie umowy. Określenie obowiązków stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu.	→

Poinformowanie mieszkańców/użytkowników obiektu o usuwaniu niebezpiecznych materiałów i sposobach zabezpieczenia.	→
Uzyskanie od wykonawcy prac świadectwa czystości powietrza po wykonaniu robót oraz jego przechowywanie przez co najmniej 5 lat	

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów z wyrobami zawierającymi azbest – przed i w czasie wykonywania prac usuwania lub zabezpieczania takich wyrobów.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje okres od podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, do zakończenia tych robót i uzyskania stosownego oświadczenia wykonawcy prac.

Opis szczegółowy

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest – powinien dokonać identyfikacji rodzaju i ilości azbestu w wyrobach, przez uprawnione do takich prac laboratorium. Identyfikacja azbestu powinna nastąpić w okresie użytkowania wyrobów, jeszcze przed rozpoczęciem wykonywania prac zabezpieczenia lub usuwania takich wyrobów – o ile informacja ta, nie jest podana w innych dokumentach budowy przedmiotowego obiektu.

Identyfikacja azbestu jest obowiązkiem właściciela lub zarządcy, wynikającym z tytułu własności oraz odpowiedzialności prawnej, dotyczącej ochrony osób trzecich od szkód mogących wynikać z nieodpowiedniej eksploatacji przedmiotu stanowiącego własność.

Wyniki identyfikacji azbestu powinny być uwzględniane przy:

- Sporządzaniu „Oceny...”
- Sporządzaniu informacji dla burmistrza/wójta
- Zawieraniu umowy na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest z wykonawcą tych prac – wytwarzającym odpady niebezpieczne.

Właściciel lub zarządca może zlecić innym – fachowo przygotowanym osobom lub podmiotom prawnym – przeprowadzenia czynności wykonania identyfikacji azbestu w wyrobach. W każdym przypadku powinno to mieć miejsce przed rozpoczęciem prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

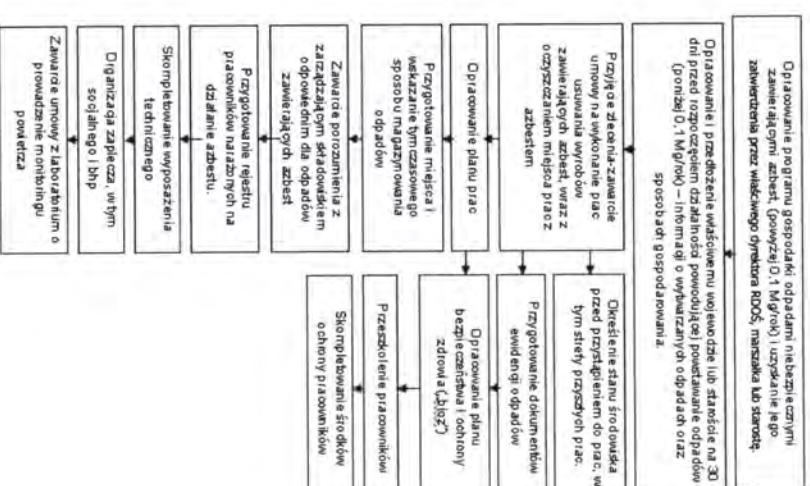
Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest, ma obowiązek zgłoszenia – na 30 dni przed rozpoczęciem prac, wniosku o pozwolenie na budowę (remont), wraz z określonymi warunkami. Wniosek powinien sporządzony z uwzględnieniem przepisów wynikających art. 31 ust. 3, pkt.2 oraz art. 36 ust. 1 pkt.1 i 4 ustawy – Prawo budowlane. Zażalenie informacji o występowaniu azbestu w wyrobach, które będą przedmiotem prac remontowo-budowlanych skutkuje – na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska – odpowiedzialnością prawną. Po dopełnieniu obowiązków formalnoprawnych, właściciel lub zarządca dokonuje wyboru wykonawcy prac – wytwórcy odpadów niebezpiecznych. Zawiera umowę na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczenia budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z azbestu. W umowie powinny być jasno sprecyzowane obowiązki stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu w czasie wykonywania prac.

Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac, właściciel lub zarządca powinien poinformować mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia

oraz terenu, o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością. Na końcu właściciel lub zarządca powinien uzyskać od wykonawcy prac pisemne oświadczenie o prawdziwości wykonania robót i oczyszczenia z azbestu, a następnie przechowywać je przez okres co najmniej 5 lat, wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu.

Grupa II

Procedura 3 – dotycząca postępowania przy pracach przygotowawczych do usunięcia wyrobów zawierających azbest.

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zasad postępowania podczas prac przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest lub ich zabezpieczenia.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje całokształt prac oraz postępowania dotyczącego przygotowania do zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Opis szczegółowy

Wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, jest – w rozumieniu przepisów ustawy o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 r. art. 3 ust. 3 pkt. 22 - „wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług, w zakresie budowy, rozbiorów, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia, konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę, chyba, że umowa o świadczeniu usługi stanowi inaczej”.

Z powyższej definicji wynika, że wytwórcą odpadów może być np. właściciel lub zarządzający, który we własnym zakresie wykonuje prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest i zleca do wykonania tylko część robót. W takim przypadku na nim też spoczywać będą wszystkie obowiązki wynikające z przepisów i procedur postępowania z odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest. Wytwórcę odpadów obowiązują postępowanie określone przepisami ustawy o odpadach, z późniejszymi zmianami. Podstawową czynnością dla przedsiębiorcy, który zamierza podjąć działalność w zakresie wytwarzania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, w ilości powyżej 100kg rocznie, jest opracowanie programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi i zawierającymi azbest i uzyskanie jego zatwierdzenia przez właściwego, ze względu na miejsce wytwarzania odpadów niebezpiecznych, regionalnego dyrektora ochrony środowiska, marszałka lub starostę.

Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi dołączony do wniosku o wydanej decyzji zatwierdzającej, powinien zawierać:

- 1) wyszczególnienie rodzajów odpadów niebezpiecznych, przewidzianych do wytwarzania, a w przypadku gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie mogą powodować odpady niebezpieczne, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania składu chemicznego i właściwości odpadów;
- 2) określenia ilości odpadów niebezpiecznych poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytworzenia w ciągu roku;
- 3) informację wskazującą na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów niebezpiecznych lub ograniczenia ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko;
- 4) szczegółowy opis sposobów gospodarowania odpadami, z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych;
- 5) wskazanie miejsca i sposobu magazynowania odpadów;
- 6) określenie czasu prowadzenia działalności związanej z wytwarzaniem odpadów.

Wytwórcą odpadów (wytwarzający rocznie do 0,1 Mg odpadów niebezpiecznych) na 30 dni przed rozpoczęciem działalności powodującej powstawanie odpadów opracowuje i składa właściwemu wojewodzie lub staroście – informację, w 3-ch egzemplarzach, o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania. Informacja powinna zawierać:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do wytwarzania, a w przypadku, gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające, do ustalenia zagrożeń, jakie te odpady mogą powodować, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów,
- określenie ilości odpadów poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytwarzania w ciągu roku,
- informację wskazującą na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,

- szczegółowy opis sposobów gospodarowania odpadami z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- wskazanie miejsca i sposobu magazynowania odpadów

Do rozpoczęcia działalności powodującej powstawanie odpadów można przystąpić, jeżeli organ właściwy do przyjęcia informacji, w terminie 30 dni od dnia złożenia informacji nie wniesie sprzeciwu, w drodze decyzji. Wytwórca odpadów może zlecić wykonanie obowiązku gospodarowania odpadami innemu posiadaczowi odpadów. Posiadacz odpadów może je przekazywać wyłącznie podmiotom, które uzyskały zatwierdzenie właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki odpadami, chyba, że działalność taka wymaga zezwolenia.

Po dopełnieniu obowiązków wynikających z ogólnych zasad postępowania wykonawca prac uprawniony jest do przyjęcia zlecenia i zawarcia umowy na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, wraz z oczyszczaniem miejsca prac z azbestem. Dla prawidłowego zawarcia umowy, jak wyżej, koniecznym jest określenie stanu środowiska przed przystąpieniem do prac, w tym strefy przyszłych prac. Pozwoli to na określenie stopnia narażenia na azbest w miejscu pracy oraz prawidłowe przygotowanie planu prac. Plan pracy powinien być sporządzony zgodnie ze stosownymi przepisami i zawierać:

- określenie rodzaju azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia,
- aktualną „Ocenę stanu...”
- przewidywaną ilość wytwarzanych odpadów do usunięcia,
- ustalenie odpowiednich sposobów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- określenie rodzajów i metod pracy,
- określenie sposobów eliminowania lub ograniczenia uwalniania się pyłu azbestu do powietrza.

Następnie powinien zostać opracowany plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, zwany planem „błoz”, obejmujący m.in.

- informacje dotyczącą przewidywanych zagrożeń, występujących podczas realizacji robót budowlanych, określającą skalę i rodzaje zagrożeń oraz miejsca i czas wystąpienia
- informacje o wydzieleniu i oznakowaniu miejsc prowadzenia robót budowlanych, stosownie do rodzaju zagrożenia,
- informacje o sposobie prowadzenia instruktażu pracowników przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych w tym:

- określenie zasad postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia,
- konieczność stosowania przez pracowników środków ochrony indywidualnej, zabezpieczającej przed skutkami zagrożeń,
- zasady bezpośredniego nadzoru nad pracami szczególnie niebezpiecznymi, przez wyznaczone w tym celu osoby.
- określenie sposobu przechowywania i przemieszczania materiałów, wyrobów, substancji oraz preparatów niebezpiecznych na terenie budowy,
- wskazanie środków technicznych i organizacyjnych, zapobiegających niebezpieczeństwom wynikającym z wykonywania robót budowlanych w strefach szczególnego zagrożenia zdrowia lub w ich sąsiedztwie.

Pracodawca ma obowiązek zapoznania pracowników lub ich przedstawicieli z planem prac, szczególnie dotyczącego bezpieczeństwa i ochrony zdrowia.

Wykonawca prac ma obowiązek przeszkolenia wszystkich osób pozostających w kontakcie z azbestem, pracowników bezpośrednio zatrudnionych, kierujących i nadzorujących prace – w zakresie bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest i ich odpadami a także bezpieczeństwa i higieny takich prac. Szkolenie powinno być przeprowadzone zgodnie z przepisami odpowiedniego rozporządzenia Ministra Pracy, przez upoważnioną do takiej działalności instytucję i potwierdzone odpowiednim świadectwem lub zaświadczeniem.

Skompletowanie środków ochrony pracowników tj. odpowiednich ubrań roboczych w takiej ilości, aby zabezpieczyć pracowników przez cały czas trwania robót i oczyszczania terenu po tych robotach. Pracodawca będący wytwórcą odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest zobowiązany jest do przygotowania, prowadzenia i przechowywania rejestru pracowników narażonych na działanie azbestu.

Ważną sprawą jest przygotowanie miejsca i sposobu tymczasowego magazynowania odpadów niebezpiecznych na placu budowy – po ich demontażu a jeszcze przed transportem na składowisko. Miejsce takie powinno być wydzielone i zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych oraz oznakowane znakami ostrzegawczymi o treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”

Dla prawidłowości obrotu odpadami niebezpiecznymi wytwórca odpadów przygotowuje właściwe dokumenty, którymi są:

- karta ewidencji odpadu
- karta przekazania odpadu

Celem zapewnienia składowania odpadów niebezpiecznych powstałych po usuwaniu wyrobów zawierających azbest wytwórca odpadów powinien przed przeprowadzeniem robót zawrzeć porozumienie z zarządzającym składowiskiem, odpowiednim dla odpadów niebezpiecznych zawierających azbest (składowanie oddzielne lub odpowiednio przygotowana kwatera na innym składowisku). Ważne znaczenie dla prawidłowego przygotowania robót ma skompletowanie wyposażenia technicznego, w tym narzędzi ręcznych i wolnoobrotowych, narzędzi mechanicznych, urządzeń wentylacyjnych oraz podstawowego sprzętu przeciwpożarowego. Na tym etapie należy też zabezpieczyć techniczne środki zapobiegające emisji azbestu w miejscu pracy oraz środowisku – w zależności od określenia stanu środowiska, dokonanego przed przystąpieniem do wykonywania prac.

Jeżeli usuwane wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m³, lub inne mocno uszkodzone, a także zawierające krokiolit oraz wyroby znajdujące się w

pomieszczeniach zamkniętych – niezbędne jest zawarcie umowy z laboratorium upoważnionym do prowadzenia monitoringu powietrza. Duże znaczenie ma również przygotowanie i organizacja zaplecza budowy, w tym części socjalnej, obejmującej:

- urządzenia sanitarno-higieniczne, z możliwością umycia się i natrysku po pracy w kontakcie z azbestem,
- pomieszczenia na szatnie czyste i brudne,
- pomieszczenia dla spożywania posiłków oraz regeneracji.

W planie prac – w zależności od wielkości lub specyfiki budynku, budowli, instalacji lub urządzenia, a również terenu, gdzie prowadzone będą prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest – a także występującego stopnia narażenia na azbest – mogą zostać określone również inne niezbędne wymagania.

7. WPŁYW AZBESTU NA ZDROWIE

7.1. Charakterystyka oddziaływania azbestu na ludzki organizm

Oddychanie powietrzem, w którym znajdują się niewidzialne dla oka włókna azbestu prowadzi do szeregu chorób układu oddechowego:

- pylicy azbestowej (azbestozy)
- łagodnych zmian optucznych
- raka płuc (najpowszechniejszy nowotwór złośliwy powodowany przez azbest)

Azbest staje się zagrożeniem dla zdrowia, gdy dojdzie do korozji lub jakiegokolwiek uszkodzenia wyrobów zawierających azbest (tamanie, kruszenie, cięcie i każda inna

obróbka). Procesy te powodują uwalnianie się włókien do powietrza i możliwość wdychania ich do płuc. Azbest dobrze zabezpieczony i nieuszkodzony nie stanowi zagrożenia.

7.2. Zagrożenia płynące ze strony wyrobów azbestowych

Zachorowań mogą nie tylko osoby, które miały kontakt z azbestem ze względu na charakter wykonywanej pracy, ale i te, które narażone są na długotrwałe wdychanie włókien azbestowych o małym stężeniu lub na krótkotrwałe przebywanie w miejscu o ich bardzo wysokim stężeniu. Oznacza to, że wykonując wielokrotnie drobne naprawy w materiale zawierającym azbest, czy też mieszając lub spędzając wakacje w okolicy, gdzie w pobliżu znajduje się nielegalne wysypisko wyrobów zawierających azbest, zdrowie Twoje i Twojej rodziny może być zagrożone. Obecnie nie wiadomo, jaka minimalna ilość pyłu azbestowego wywołuje choroby. Wiemy jednak, że im więcej włókien azbestu wdychanych jest do układu oddechowego, tym większe ryzyko choroby. A ta może pojawić się nawet po ponad 30 latach od momentu kontaktu z włóknami azbestu. Przypadki zachorowań z powodu azbestu:

- Do szpitala w Warszawie zgłosiła się kobieta, narzekająca na bóle w klatce piersiowej. Diagnostyka wykazała między innymi nowotwór. Choroba rozwinęła się w wyniku kontaktu z płytami eternitowymi, ponieważ pacjentka pomagała mężowi przy cięciu takich płyt.
- Mężczyzna w województwie małopolskim zachorował na raka płuc. Lekarze dowiedzieli się, że do przechowywania zboża używał worków wykonanych m.in. z włókien azbestowych.
- Strażak z jednostki straży ze Śląska przyniósł z pracy koc azbestowy. Kocem bawiły się dzieci strażaka, co spowodowało u nich zmiany nowotworowe w płucach.

7.3. Potencjalne objawy chorób wywołanych przez zatrucie azbestem

Azbest wywołuje choroby układu oddechowego, dlatego ból w klatce piersiowej, silny kaszel lub duszności powinny być natychmiastowym sygnałem ostrzegawczym, by udać się do lekarza pierwszego kontaktu.

7.4. Najczęstsza lokalizacja wyrobów azbestowych

W Polsce azbest najczęściej wykorzystano do produkcji:

- pokryć dachów: eternit i papa dachowa
- płyt elewacyjnych i balkonowych
- rur do wykonywania instalacji wodociągowych, kanalizacyjnych i C.O.
- przewodów kominowych i szypów w blokach
- sprzęgła i hamulców do wind
- różnych typów izolacji cieplnej, bojlerów, kotłów, wymienników ciepła, C.O.
- ognioodpornych koców azbestowych.

To są jedynie przykłady najliczniej obecnych w budownictwie mieszkaniowym w Polsce wyrobów z azbestem. Należy pamiętać, że azbest był stosowany w około 3000 produktów, dlatego jeżeli tylko zachodzi podejrzenie, że dany wyrób może zawierać azbest, bezpieczniej jest założyć, że tak jest. Azbest stanowi zbyt duże zagrożenie dla zdrowia ludzi i środowiska naturalnego, aby ponosić jakiegokolwiek ryzyko pomylki.

7.5. Rozpoznanie obecności azbestu

Azbest nie ma zapachu i trudno go samemu zidentyfikować. Każdy właściciel posiada jednak dokumentację techniczną nieruchomości i tam najpierw należy szukać informacji na temat użytych podczas budowy materiałów. W innych przypadkach obecność azbestu może określić jedynie specjalistyczne akredytowane laboratorium.

7.6. Usunięcie azbestu wspólnym obowiązkiem

Obowiązek inwentaryzacji i usuwania wyrobów zawierających azbest ciąży na właścicielach nieruchomości (domów, sklepów, hurtowni, itp.), wspólnotach i spółdzielniach mieszkaniowych, a w przypadku budynków komunalnych na gminach z tytułu własności oraz odpowiedzialności prawnej dotyczącej ochrony osób trzecich od szkód mogących wynikać z nieodpowiedniej eksploatacji przedmiotu stanowiącego własność (Rozporządzenie w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystania

i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest - Dz. U. Nr 8 z 2011 roku, poz. 31). Sprawdzenie, czy na terenie nieruchomości znajdują się wyroby zawierające azbest i powiadomienie o tym właściwej jednostki samorządu terytorialnego to nie tylko powinność nałożona na właścicieli przez państwo, ale i wyraz troski o zdrowie własne, naszych bliskich oraz o czystość środowiska. Należy to zrobić jak najszybciej. Informacji udzielają urzędy gminne, powiatowe i wojewódzkie.

7.7 Działania w przypadku stwierdzenia obecności azbestu na danej nieruchomości

Jeżeli tylko istnieje takie podejrzenie, najlepiej jest jak najszybciej skontaktować się z właścicielem nieruchomości lub z urzędem gminy bądź powiatu w celu uzyskania informacji o dalszym postępowaniu oraz spowodowania, aby właściciel nieruchomości podjął działania zabezpieczające zgodnie z obowiązującymi przepisami.

8. INWENTARYZACJA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY ŁĄGÓW

Na terenie Gminy Łągów, dla potrzeb niniejszego Programu, przeprowadzono inwentaryzację azbestu, w celu uzyskania rzeczywistej informacji na temat ilości, miejsc występowania, rodzaju i stanu wyrobów zawierających azbest. Inwentaryzacja opierała się o spis z natury prowadzony we wszystkich miejscowościach Gminy w październiku 2015 roku.

Ogółem zinventaryzowano **38 731 m²** pokryć dachowych z płyt azbestowo-cementowych. Po przeliczeniu waga odpadów azbestowych z pokryć dachowych oraz leżących luzem na posesjach prywatnych wynosi na terenie gminy **426,04 Mg**. W wyniku inwentaryzacji stwierdzono obecność wyrobów azbestowych na 194 posesjach. Według

danych za rok 2013 w obrębie gminy użytkowanych jest także 7,01 km rur i złącz azbestowo-cementowych (m. Żelechów, Sieniawa i Gronów).

Dane dotyczące ilości wyrobów zawierających azbest zabudowanych w budynkach mieszkalnych, gospodarczych i usługowych wg miejscowości zgromadzono w elektronicznej ewidencji w formacie Microsoft Excel. Dla potrzeb Programu część z nich przedstawiona została poniżej, w celu dokładniejszego zobrazowania aktualnej sytuacji w Gminie.

Rys. 5 Ilość wyrobów azbestowych w miejscowościach na tle całej gminy

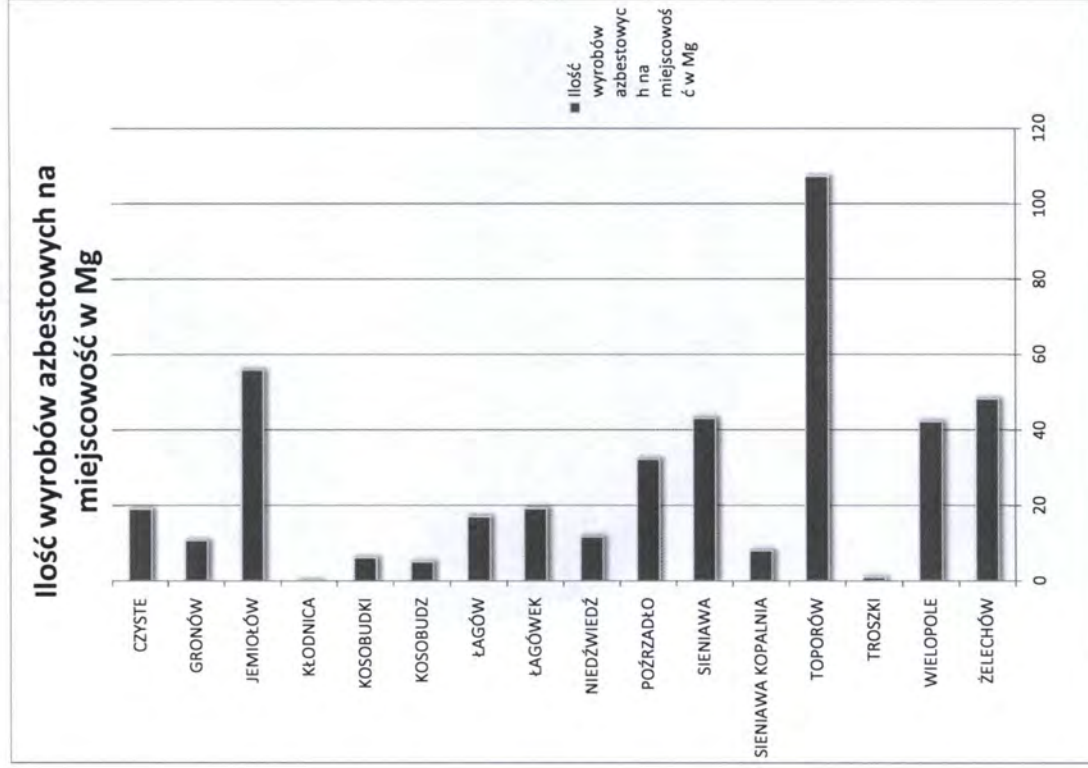

gminie. Znacząca liczba zinventaryzowana została w miejscowościach Jemiołów (ok. 56 Mg), Żelechów (ponad 48 Mg) oraz Sieniawa i Wielopole (odpowiednio nieco ponad 43 i 42 Mg). W pozostałych miejscowościach wskaźnik jest dużo niższy, a najmniej azbestu znajduje się w Kłodnicy (0,09 Mg), jednak zinventaryzowana została tam tylko jedna posesja. W siedzibie gminy Łagów wskaźnik nie jest wysoki i wynosi nieco ponad 17 Mg.

Tabela 4 Ilość azbestu w gminie

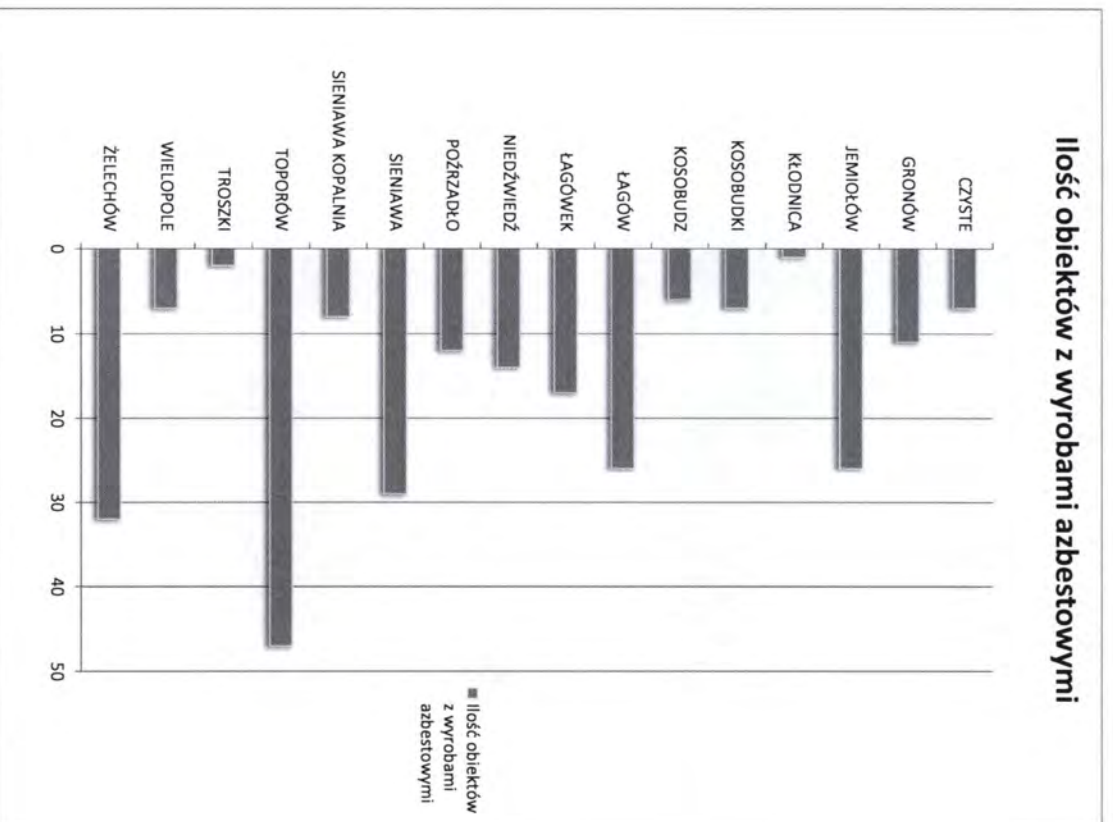
MIJESCOWOŚĆ	ILOŚĆ AZBESTU W MG
BRACIKOWO	0
BRZEZINKI	0
CZERNICHOŹ	0
CZYSTE	19
GRONÓW	10,63
GRONÓW-WINIARNIA	0
JEMIOŁÓW	55,86
JEMIOŁÓW-GAJÓWKA	0
JESIONKI	0
KIJEWO	0
KŁODNICA	0,09
KOSOBUDKI	6,05
KOSOBUDZ	4,93
KOLONIA CZARTÓW	0
ŁĄGÓWEK	19,16
NIEDŹWIEDŹ	11,61
PASAŁKA	16,11
POŹRZADŁO	32,23
SIENIAWA	43,06
SIENIAWA KOPALNIA	7,95
STOK	0
TOPORÓW	91,2
TROSZKI	0,83
WIELOPOLE	42,13
ZAMĘT	0
ZABIELE	0
ŹELECHÓW	48,19
ŁĄGÓW	17,02

Rys. 7 Ilość wyrobów azbestowych w Mg

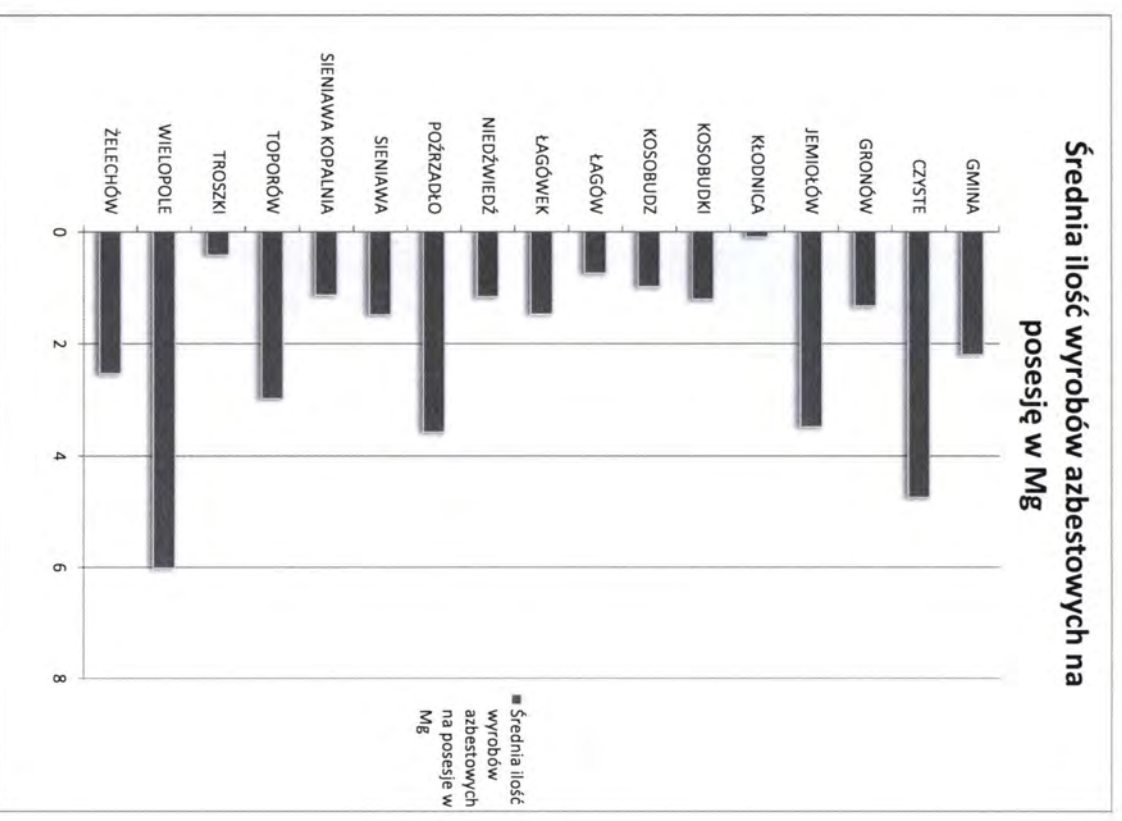
Rys. 8 Liczebność obiektów z wyrobami azbestowymi w miejscowościach

Ilość obiektów z wyrobami azbestowymi

Rys. 9 Średnia ilość azbestu na posesji

Średnia ilość wyrobów azbestowych na posesję w Mg

Rys. 10 Ilość azbestu luzem w miejscowościach

Ilość wyrobów azbestowych luzem w Mg

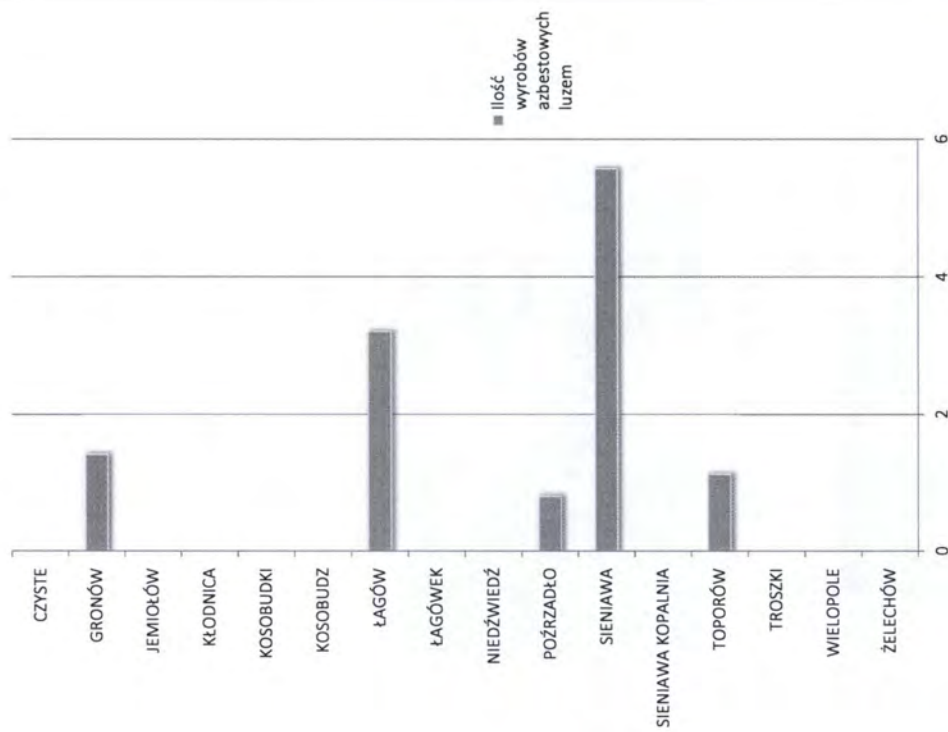

Tabela 5 Ilość posesji z wyrobami azbestowymi

MIJSCOWOŚĆ	LICZBA POSESJI
BRACIKOWO	0
BRZEZINKI	0
CZERNICHOŹ	0
CZYSTE	4
GRONÓW	8
GRONÓW-WINIARNIA	0
JEMIOŁÓW	16
JEMIOŁÓW-GAJÓWKA	0
JESIONKI	0
KIJEWO	0
KŁODNICA	1
KOSOBUDKI	5
KOSOBUDZ	5
KOLONIA CZARTÓW	0
ŁAGÓWEK	13
NIEDŹWIEDŹ	10
PASAŁKA	1
POŹRZADŁO	9
SIENIAWA	29
SIENIAWA KOPALNIA	7
STOK	0
TOPORÓW	35

TROSZKI	2
WIELOPOLE	7
ZAMĘT	0
ZABIELE	0
ŻELECHÓW	19
ŁĄGÓW	23

Jeśli chodzi o występowanie wyrobów azbestowych na posesjach w poszczególnych miejscowościach, to największe takich posesji znajduje się w Toporowie (36 posesji), tamże zlokalizowano największą liczbę obiektów, posiadających wyroby azbestowe (47 obiektów). Spora ilość posesji zinventaryzowana została w Sienawie (29 posesji) oraz Łągowie (gdzie zlokalizowano 23 posesje), natomiast w pozostałych miejscowościach jest ich mniej. Pojedynczą posesję zinventaryzowano w Klodnicy, a dwie posesje w Troszkach.

Średnio, zdecydowanie największej wyrobów azbestowych na posesję znajduje się w miejscowości Wielopole (ponad 6 Mg na posesję) oraz Czyste (4,75 Mg). W pozostałych miejscowościach gminy średnia jest zróżnicowana i generalnie niższa niż średnia gminna wynosząca 2,2 Mg na posesję. W siedzibie gminy Łągowie wskaźnik wynosi 0,74 Mg na posesję.

Wyroby azbestowe w Gminie Łągów to głównie eternit falisty pokrywający dachy oraz elewacje budynków. Ogólna liczba obiektów, na których zinventaryzowano azbest wynosi 252. W przeważającej ilości są to budynki gospodarcze: stodoły, obory i inne. Azbest zlokalizowany jest również na budynkach mieszkalnych, usługowych i przemysłowych, a także na szpachach, garażach oraz wiatlach. W użyciu jest ponad 97 % zinventaryzowanego azbestu, wyroby azbestowe składowane luzem występują w miejscowościach Gronów, Łągów, Pożądzt, Sienawa oraz Toporów.

Podczas inwentaryzacji istotną rolę odegrała ocena stanu wyrobów zawierających azbest. W zależności od stopnia zniszczenia pokryć dachowych wykonanych z materiałów zawierających azbest, wyróżniono trzy stany dalszej przydatności do użytkowania. Zgodnie z przyjętą klasyfikacją wyznaczono:

Klasa I – wyroby zawierające azbest w bardzo dobrym i dobrym stanie technicznym, bez widocznych uszkodzeń mechanicznych, pęknięć i ubytków, z mocną strukturą włókien, często pokryte powłoką farby zewnętrznej, wyroby nowe (do 15 lat użytkowania), nieistwarzące zagrożień narażenia na pył azbestowy, przydatne do dalszego użytkowania przez okres dłuższy niż 5 lat.

[III stopień pilności – ponowna ocena stanu możliwości bezpiecznego użytkowania w terminie do pięciu lat]

Klasa II – wyroby zawierające azbest w dostatecznym stanie technicznym, jednakże z widocznymi uszkodzeniami mechanicznymi (do 5% powierzchni), z lekkimi pęknięciami, często omszone, bez ubytków lub z niewielkimi ubytkami, bez powłoki farby zewnętrznej lub z niewystarczającą powłoką farby, możliwość użytkowania do 5 lat.

[II stopień pilności – ponowna ocena stanu możliwości bezpiecznego użytkowania w terminie jednego roku]

Klasa III – wyroby zawierające azbest w niedostatecznym stanie technicznym, ze znacznymi ubytkami, widocznymi pęknięciami oraz rozluźnioną strukturą włókien, stwarzające realne zagrożenie narażenia na pył azbestowy, ze wskazaniem do możliwie szybkiego usunięcia.

[I stopień pilności – wyroby należy możliwie najszybciej usunąć]

Rys. 11 Podział wyrobów azbestowych ze względu na stopień pilności usunięcia

Podział wyrobów azbestowych ze względu na stopień pilności

Średni koszt usunięcia 1m² płyty cementowo-azbestowej wynosi ok. **10 zł netto** (dane uśrednione, cenniki określonych firm mogą ulec lekkim zmianom). Na kwotę tę składa się:

- cena demontażu, zapakowania płyt: ok. **3 zł/m²**
- transport: ok. **4 zł/m²**
- utylizacja na składowisku: ok. **3 zł/m²**

Przy utylizacji dużych ilości azbestu cena zazwyczaj podlega negocjansom. Cena demontażu uzależniona jest również od wysokości budynku, gdyż przy zabudowie wysokiej konieczne jest rozstawienie rusztowań, co wiąże się z dodatkowymi kosztami.

Przybliżony łączny koszt usunięcia wyrobów azbestowo-cementowych w Gminie Łagów wynosi zatem:

$$38\ 731\ \text{m}^2 \times 10\ \text{zł/m}^2 = \underline{387\ 310\ \text{zł netto}}$$

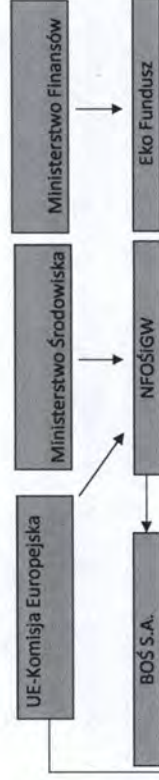
Lista okolicznych składowisk dostępna w załącznikach.

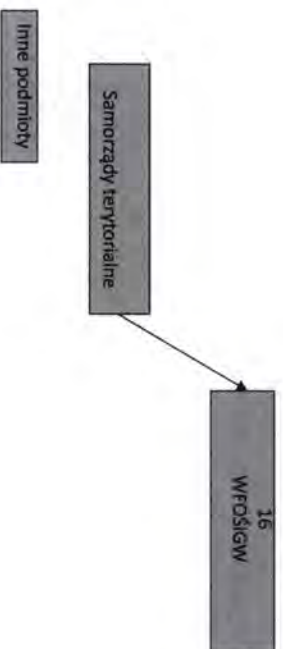
9. FINANSOWE ASPEKTY REALIZACJI PROGRAMU

Samodzielna realizacja projektów i inwestycji proekologicznych stanowi zbyt duże obciążenie dla budżetu gminy. Z tego powodu powinna ona korzystać z zewnętrznych źródeł finansowania. Środki własne gminy na etapie rozpoczęcia przedsięwzięcia stanowią jedynie wysokość niezbędną do pozyskania środków zewnętrznych. Główne źródła finansowania inwestycji środowiskowych to:

- fundusze krajowe – Fundusz Krajowy, Fundusze Wojewódzkie oraz EKOFUNDUSZ
- banki, np. Bank Ochrony Środowiska
- programy unijne

Schemat Struktura finansowania inwestycji z zakresu ochrony środowiska ze środków publicznych

Wiele instytucji finansowych uznaje jako udział własny gminy środki pozyskane z innych źródeł pomocy finansowej. Z reguły wymaga się, aby gmina w swoim budżecie zarezerwowała środki wymagane do zrealizowania całego przedsięwzięcia inwestycyjnego, z zaznaczeniem która część pochodzi będzie z zewnętrznych źródeł finansowania. Instytucje finansujące środki wypłacają w ratach lub po ukończeniu projektu. Najważniejsze jest aby przepływ środków następował zgodnie z harmonogramem wypłat ustalonych w ramach umowy podpisanej z instytucją finansującą.

FUNDUSZE WŁASNE GMINY pochodzące z budżetu gminy na dany rok.

FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Rozdział 4 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 25 z 2008 roku, poz. 150) określa przepisy regulujące tworzenie i funkcjonowanie funduszy celowych wykorzystywanych na przedsięwzięcia ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Podstawę prawną działania wszystkich funduszy celowych stanowi ustawa o finansach publicznych, zaliczająca fundusze celowe do sektora finansów publicznych.

Wyróżnia się dwa rodzaje funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej:

1) Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

2) Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy i wojewódzkie fundusze prowadzą samodzielną gospodarkę finansową. Mogą aktywnie uczestniczyć w obrocie gospodarczym, być stroną umów, dysponować nie tylko środkami finansowymi, ale i majątkiem. Podstawą gospodarki finansowej w/w funduszy są roczne plany finansowe. Wydatki mogą być dokonywane wyłącznie w ramach posiadanych przez fundusze środków obejmujących bieżące przychody i pozostałości środków z okresów poprzednich.

NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Ochrony Środowiska został utworzony w 1989r. i od razu stał się największą w Polsce instytucją finansującą przedsięwzięcia z dziedziny ochrony środowiska. Zakres działań NFOŚiGW obejmuje finansowe wspieranie przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu ogólnokrajowym i ponadregionalnym.

Środki, którymi dysponuje NFOŚiGW pochodzą głównie z opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych. Przychodami funduszu są także, wpływy z opłat produktowych, oraz z opłat i kar pieniężnych nakładanych na podstawie przepisów ustawy Prawo geologiczne i górnicze.

Dodatkowo dochodami NFOŚiGW mogą być środki z tytułu:

- odsetek od udzielanych kredytów,
- udziałów w spółkach,
- emisji obligacji,
- zaciągania kredytów,
- zysków ze sprzedaży i posiadania papierów wartościowych,
- oprocentowania lokat i rachunków bankowych,

- wpłat z innych funduszy,
- wpływów z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- dobrowolnych darowizn, zapisów i wpłat dokonywanych przez osoby fizyczne i prawne,
- innych dochodów określonych przez Radę Ministrów.

NFOŚiGW dysponuje i administruje również środkami zagranicznymi przeznaczonymi na ochronę środowiska. Rokrocznie przygotowywane są i zatwierdzane przez Radę Nadzorczą zasady form i sposobów finansowania zadań proekologicznych. Ustalane są kryteria wyboru przedsięwzięć, określana jest lista programów priorytetowych, zasady udzielania dotacji oraz udzielania i umarzania pożyczek.

Do podstawowych form finansowania przez NFOŚiGW zadań proekologicznych zalicza się:

- 1) pożyczki preferencyjne,
- 2) pożyczki płatnicze,
- 3) kredyty udzielane ze środków Narodowego Funduszu przez banki w ramach linii kredytowych,
- 4) dotacje,
- 5) dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek,
- 6) pożyczki w ramach umowy konsorcjum,
- 7) promesy pomocy finansowej przedsięwzięcia,
- 8) poręczenia spłaty kredytów oraz zwrotu środków przyznanych przez rządy państw obcych i organizacje międzynarodowe, przeznaczonych na realizację zadań ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- 9) umorzenia pożyczek preferencyjnych,
- 10) przekazanie środków jednostkom budżetowym.

Pożyczka udzielona przez Narodowy Fundusz nie może przekroczyć 80% kosztów przedsięwzięcia, za wyjątkiem przedsięwzięć, dofinansowywanych z niepodlegających

zwrotowi środków zagranicznych. Wysokość pożyczki na przedsięwzięcia finansowane wyłącznie ze środków Narodowego Funduszu nie może być niższa niż 2.000.000 zł, z wyłączeniem pożyczek płatniczych oraz pożyczek udzielanych ze środków subfunduszy.

Najczęściej stosowanymi formami finansowania są nisko oprocentowane pożyczki i dotacje. Zaletą pożyczek preferencyjnych jest niskie oprocentowanie w stosunku do kredytów komercyjnych, dłuższy okres karencji spłaty pożyczki oraz możliwość jej częściowego umorzenia.

Fundusz udziela dotacji zgodnie z kryteriami wyboru przedsięwzięć finansowanych ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

W celu realizacji zadań określonych w niniejszym programie dotacje pochodzące wyłącznie ze środków Narodowego Funduszu mogą być udzielane na:

- monitoring środowiska,
- kształtowanie ekologicznych postaw i zachowań społeczeństwa,
- przedsięwzięcia wskazane przez Ministra Środowiska, szczególnie ważne z punktu widzenia polityki ekologicznej państwa, uwzględnione w planie działalności Narodowego Funduszu, oraz wspieranie kształcenia kadr dla potrzeb rozwoju regionalnego na kierunku gospodarka przestrzenna – specjalnościach zamawianych u Ministra Szkolnictwa Wyższego i Nauki.

WOJEWÓDZKIE FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej udzielają pomocy finansowej w formie pożyczek i dotacji na cele określone w Ustawie z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150 ze zmianami) zgodnie z priorytetami, kryteriami wyboru przedsięwzięć i planami działalności Funduszu.

W ramach obowiązującej w 2008 r. i uchwalonej na 2009 r. Listy Przedsięwzięć Priorytetowych w priorytecie dziedzinnym Ochrona powierzchni ziemi (Przeciwdziałanie powstawaniu odpadów, w tym niebezpiecznych oraz działania systemowe na rzecz ich odzysku, unieszkodliwiania i gospodarczego wykorzystania) przedmiotem dofinansowania środkami Funduszu może być bezpieczne usuwanie wyrobów zawierających azbest.

Beneficjenci

Beneficjentami wsparcia w ramach dofinansowania usuwania wyrobów zawierających azbest przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej mogą być:

1. jednostki samorządu terytorialnego, na terenie których przeprowadzono inwentaryzację wyrobów azbestowych oraz uchwalono Program Usuwania Azbestu

Koszty kwalifikowane

W ramach zadań związanych z usuwaniem azbestu dofinansowywane są koszty dotyczące demontażu, transportu oraz unieszkodliwiania odpadów azbestowych na uprawnionym składowisku.

Forma wsparcia

Fundusz oferuje wsparcie w formie dotacji, dofinansowującej środki udostępnione przez NFOŚiGW

Warunki dofinansowania

W ramach wsparcia można otrzymać do 50% kosztów kwalifikowanych w formie dotacji. Wojewódzki Fundusz udziela dofinansowania pod warunkiem prowadzenia prac zgodnie z wymogami prawa na podstawie umowy cywilnoprawnej określającej warunki dofinansowania podmiotom, posiadającym zdolność do zaciągania zobowiązań finansowych.

FUNDACJA EKOFUNDUSZ

Podstawowym źródłem przychodów EkoFunduszu są wpływy z ekokonwersji polskiego długu, wynikające z umów Polski ze Stanami Zjednoczonymi, Francją, Szwajcarią, Włochami i Norwegią.

W 1991r. Klub Paryski zrzeszający państwa będące wierzycielami Polski podjął decyzję o redukcji polskiego długu o 50 % - pod warunkiem spłaty reszty zobowiązań do 2010 r., oraz dodatkową redukcję długu o kolejne 10% z przeznaczeniem go na przedsięwzięcia w ochronie środowiska. Odpowiednie kwoty z tego tytułu zagwarantowane są corocznie w ustawie budżetowej i regularnie wpłacane na konto EkoFunduszu z budżetu państwa, jako zobowiązanie Polski wobec krajów-donatorów.

Zgodnie z zapisami w statucie środki EkoFunduszu mogą być przeznaczone w szczególności na racjonalizację gospodarki odpadami

W zakresie gospodarki odpadami szczegółowo wyróżnia się:

- organizację kompleksowych systemów zbiorczy, recyklingu i zagospodarowania odpadów komunalnych obsługujących 50 - 250 tys. mieszkańców;
- unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych;
- budowę instalacji do recyklingu odpadów komunalnych i niebezpiecznych.

Dofinansowanie ze środków EkoFunduszu uzyskać mogą jedynie projekty dotyczące inwestycji bezpośrednio związanych z ochroną środowiska, a w dziedzinie ochrony przyrody również projekty nieinwestycyjne. Środki EkoFunduszu mają charakter bezwrotnej pomocy zagranicznej.

EkoFundusz nie dofinansowuje projektów dotyczących prowadzenia badań naukowych, akcji monitoringowych, konferencji i sympozjów oraz innych form działalności edukacyjnej. Wyjątkami od tej reguły są zadania edukacyjne i szkoleniowe stanowiące integralną część projektów innowacyjnych oraz projektów w dziedzinie ochrony przyrody.

Wszystkie wnioski o dofinansowanie oceniane są według obowiązujących procedur EkoFunduszu na podstawie kryteriów: ekologicznego, technologicznego, ekonomicznego i organizacyjnego.

EkoFundusz może wspierać finansowo zarówno projekty dopiero rozpoczynane, jak i będące w fazie realizacji, jeżeli ich zaawansowanie finansowe nie przekracza 60% w dniu złożenia wniosku do EkoFunduszu.

BANKI

Obecnie na polskim rynku powstaje coraz więcej banków wprowadzających w swej ofercie kredyty preferencyjne przeznaczone na inwestycje proekologiczne. Bankom dopłat do oprocentowania tych kredytów udzielają fundusze ochrony środowiska gospodarki wodnej. W ten sposób obniżany zostaje koszt kredytu dla podmiotu realizującego przedsięwzięcie w zakresie ochrony środowiska. Znaczącą rolę w udzielaniu kredytów na inwestycje proekologiczne odgrywa Bank Ochrony Środowiska. Jak dotychczas oferuje on największą gamę tego typu kredytów, zarówno dla podmiotów prywatnych, samorządów, jak też osób fizycznych.

Bank Ochrony Środowiska współpracuje z Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w zakresie preferencyjnego kredytowania inwestycji, polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, realizowanych na terenie całego kraju.

Kredytobiorca :

Wszyscy ubiegający się z wyjątkiem jednostek samorządu terytorialnego

Przedmiot kredytowania :

Wymiana powierzchni dachowych lub elewacyjnych wykonanych z materiałów azbestowych

Okres realizacji zadania :

Do 6 miesięcy - liczony od daty postawienia przez Bank kredytu do dyspozycji Kredytobiorcy.

Koszty kwalifikowane do finansowania ze środków kredytu :

- roboty demontażowe, transport i unieszkodliwienie odpadu zawierającego azbest,
- zakup materiałów do wykonania zamiennych pokryć dachowych lub elewacyjnych,
- roboty budowlano-montażowe związane z wykonaniem zamiennych pokryć dachowych lub elewacyjnych,

Koszty nie podlegające finansowaniu ze środków kredytu, lecz mogące stanowić udział własny kredytobiorcy :

- opracowania dokumentacji projektowej,
- usługi geodezyjne,
- nadzorów budowlanych,

Kwota kredytu :

Nie wyższa niż:

- o 50.000 zł dla osób fizycznych,
- o 300.000 zł dla wspólnot mieszkaniowych,
- o 500.000 zł dla pozostałych kredytobiorców

Nie wyższa niż 80% kosztów realizowanej inwestycji (sumy „Kosztów kwalifikowanych do finansowania ze środków kredytu” oraz „Kosztów nie podlegających finansowaniu, ze

środków kredytu lecz mogących stanowić udział własny kredytobiorcy" i) lecz nie wyższa niż wysokość „kosztów kwalifikowanych do finansowania ze środków kredytu”.

Oprocentowanie :

- zmienne, w wysokości równej 1,3 stopy redyskonta weksli NBP (określonej przez Radę Polityki Pieniężnej i ogłaszanej obwieszczeniem Prezesa Narodowego Banku Polskiego)

- w okresie kredytowania dopłata ze środków Funduszu do oprocentowania wynosząca 0,65 stopy redyskonta weksli NBP

Koszt prowizji przygotowawczej :

- do 2% kwoty przyznanego kredytu, jednak nie mniej niż 100 zł

Splata kredytu :

- odsetki i raty kapitałowe płatne w okresach miesięcznych,
- karencja w spłacie rat kapitałowych do 12 miesięcy od dnia zawarcia umowy kredytowej

Okres kredytowania :

- do 5 lat

Warunki uzyskania kredytu :

- określenie planowanego zakresu rzeczowego realizowanej inwestycji (na podstawie kosztorysu, faktury proforma, umowy, oferty lub innego dokumentu akceptowanego przez Bank umożliwiające określenie zakresu rzeczowego i kosztów inwestycji)
- określenie planowanego wymiernego efektu ekologicznego,

- potwierdzone źródła finansowania inwestycji,
- zdolność kredytobiorcy do spłaty kredytu,
- prawne zabezpieczenie spłaty kredytu,

• udokumentowanie prawa do dysponowania nieruchomością, na której realizowana jest inwestycja (aktualny wypis z księgi wieczystej lub umowa dzierżawy/najmu na okres dłuższy niż okres kredytowania wraz ze zgodą właściciela nieruchomości lub inny dokument akceptowany przez Bank umożliwiający potwierdzenie prawa do dysponowania nieruchomością na cele budowlane),

- uregulowanie spraw formalno-prawnych związanych z realizacją inwestycji (pozwolenie na budowę lub zgłoszenie realizowanej inwestycji – stosownie do obowiązujących przepisów),

- umowa z podmiotem posiadającym uprawnienia do gospodarowania odpadami zawierającymi azbest, co najmniej w zakresie wytwarzania odpadów zawierających azbest

Sposób wykorzystania kredytu :

- kredyt nie może być udzielony na zadanie zakończone,
- kredyt nie może być przeznaczony na refundację nakładów poniesionych przed datą podpisania umowy kredytowej,
- realizacja kredytu następuje w bezgotówkowo poprzez pokrywanie zleceń płatniczych Kredytobiorcy na podstawie faktur odpowiadających celom na sfinansowanie których kredyt został udzielony, zgodnie z harmonogramem rzeczowo-finansowym.

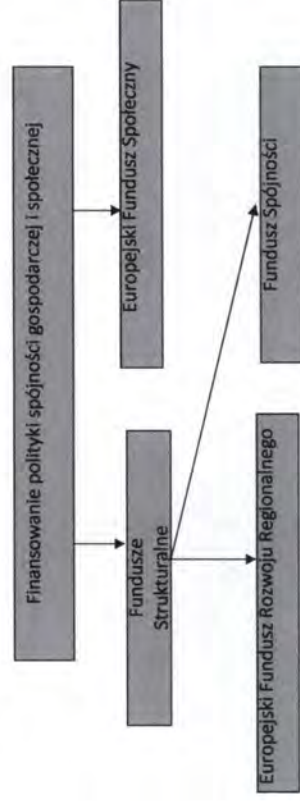
Sposób określenia efektu ekologicznego :

- ilość unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest [Mg lub m²];

przedsięwzięć zmierzających do tworzenia warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz poziomu spójności społecznej, gospodarczej, przestrzennej.

Unia Europejska zagwarantowała Polsce wsparcie finansowe przedsięwzięć ukierunkowanych na rozwój systemów infrastruktury ochrony środowiska, w tym gospodarki odpadami poprzez instrumenty finansowe takie jak: fundusze strukturalne i Fundusz Spójności.

Źródłami finansowania polityki spójności są:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- Europejski Fundusz Społeczny,
- Fundusz Spójności.

FUNDUSZ SPÓJNOŚCI

Zasięg działania Funduszu Spójności obejmuje wyłącznie pomoc finansową o zasięgu krajowym w przeciwieństwie do Funduszy Strukturalnych obejmujących zasięg regionalny. Fundusz obejmuje finansowanie projektów dotyczących inwestycji w zakresie ochrony środowiska i infrastruktury transportowej, w tym wspieranie rozwoju sieci korytarzy transeuropejskich.

Sposób potwierdzenia uzyskania efektu ekologicznego i rzeczowego :

- dostarczenie
 - o w przypadku osób fizycznych:
 - oświadczenia o zakończeniu zadania
 - o w przypadku pozostałych kredytobiorców:
 - protokołu odbioru i przekazania inwestycji do użytkowania;
- dokument przyjęcia odpadów przed podmiot posiadający stosowne uprawnienia do unieszkodliwiania odpadów
- notatka z kontroli inwestycji przeprowadzonej przez pracownika Banku.

oraz

PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH ORAZ REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY DLA WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO NA LATA 2015-2020

Na chwilę obecną brak ostatecznych informacji dotyczących nowej perspektywy finansowania na lata 2015-2020, ale można założyć, iż na gospodarkę odpadami przeznaczone zostaną środki z powyższych programów. Aby je pozyskać należy dotrzeć do dokumentów programowych i zapoznać się z niezbędnymi warunkami.

PROGRAMY POMOCOWE UNII EUROPEJSKIEJ

W związku z rozpoczęciem się kolejnego okresu budżetowego w Unii Europejskiej (2007-2013), istnieje możliwość pozyskiwania przez Polskę środków unijnych na realizację

Pozyskanie środków z Funduszu Spójności możliwe jest przy łączeniu zadań w ramach programów regionalnych, ponieważ dotyczy projektów inwestycyjnych o wartości nie niższej niż 10 mln Euro.

EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Korzystanie ze środków EFRR będzie miało na celu poparcie działań zmierzających do:

- modernizacji i dywersyfikacji struktur gospodarczych w państwach członkowskich i regionach,
- rozwijania i ulepszanie infrastruktury podstawowej,
- ochrony środowiska w tym realizacja przedsięwzięć związanych z zagospodarowaniem odpadów,
- wzmocnienia zdolności instytucjonalnej krajowej i regionalnej administracji zarządzającej funduszem.

Środki z EFRR gmina może pozyskać, jeżeli koszty wnioskowanych przedsięwzięć uwzględnione są odpowiednich programach operacyjnych.

10. WYTYCZNE DOTYCZĄCE PRZEPISÓW BHP W ZAKRESIE BEZPIECZNEGO USUWANIA WYROBÓW AZBESTOWYCH

Wyroby zawierające azbest znajdujące się w budynkach nie są samoczynnym zagrożeniem dla jego mieszkańców. Nie muszą być bezwzględnie usuwane z obiektu. Ważne jest, aby były one prawidłowo eksploatowane, tj. zgodnie ze swoim przeznaczeniem i zgodnie z zaleceniami dotyczącymi użytkowania wyrobów azbestowych lub ich opisem technicznym,

ewentualnie gwarancją. W celu przedłużenia użytkowania wyrobów zawierających azbest i zachowania ich dobrego stanu możliwa jest impregnacja lub pomalowanie. Dotyczy to tylko wyrobów, które są w dobrym stanie technicznym i których powierzchnia jest czysta. Są to mimo wszystko rozwiązania tymczasowe, gdyż jedynie przesuwają w czasie istniejący problem, nie rozwiązując go. Z kolei wyroby typu: izolacje azbestowe, tektury, sznury itp. oraz wyroby znajdujące się wewnątrz obiektów, zwłaszcza wyroby w obiektach systematycznie użytkowanych, należy bezwarunkowo usunąć.

Właściciel (zarządca) obiektów i urządzeń budowlanych z zabudowanymi wyrobami zawierającymi azbest powinien dokonać ich przeglądu technicznego, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 poz. 649 z późniejszymi zmianami w Dz. U. z 2010 r. Nr 162 poz. 1089) oraz Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 grudnia 2010r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania i przemieszczenia azbestu oraz wykorzystania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. z 2011r. nr 8 poz. 31).

Wszelkie prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest należy dokonywać zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane, rozdz. 4 "Postępowanie poprzedzające rozpoczęcie robót budowlanych", rozdz. 5 "Budowa i oddawanie do użytku obiektów budowlanych". W przypadku konieczności usunięcia elementów zawierających azbest z obiektów budowlanych, inwestor musi przestrzegać przepisów Prawa Budowlanego oraz przepisów specjalnych dotyczących azbestu.

Inwestor jest zobowiązany do zorganizowania procesu budowy, z uwzględnieniem zawartych w przepisach zasad bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, a w szczególności zapewnienie:

- opracowania projektu budowlanego i, stosownie do potrzeb, innych projektów
- objęcia kierownictwa budowy przez kierownika budowy

1. izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska;
2. ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska;
3. umieszczenia w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: "Uwaga! Zagrożenie azbestem"; w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit treść tablic informacyjnych powinna być następująca: "Uwaga! Zagrożenie azbestem - krokidolitem";

4. zastosowania odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska;
5. zastosowania w obiekcie, gdzie prowadzone są prace, odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia;

6. codziennego usuwania pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą czyszczenia na mokro;
7. izolowania pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit;

8. stosowania zespołu szczylnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu (komora dekontaminacyjna), przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń;

9. zapoznania pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie wykonywania prac.

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest prowadzi się w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska oraz powodujący zminimalizowanie pylenia poprzez:

- opracowania planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia
- wykonania i odbioru robót budowlanych przez osoby o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych – art. 18 ust. 1 Ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o zmianie ustawy – Prawo budowlane.

Jeżeli przy usuwaniu, demontażu i rozbiórce elementów azbestowych lub materiałów zawierających azbest nie wystąpi naruszenie ani wymiana fragmentów konstrukcji budynku oraz gdy nie ulegnie zmianie wygląd elewacji, to pozwolenie na budowę, będące jednocześnie pozwoleniem na rozbiórkę, nie jest wymagane. W przeciwnym wypadku uzyskanie takiego pozwolenia jest konieczne. Prace mające na celu usunięcie azbestu z obiektu budowlanego, powinny być poprzedzone zgłoszeniem tego faktu właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu, okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac (Dz.U. z 2004r. nr 71 poz. 649).

Tylko przedsiębiorcy posiadający odpowiednią decyzję sankcjonującą wytworzenie odpadów niebezpiecznych mogą wykonywać prace związane z usuwaniem azbestu.

Wykonanie prac przez inwestora we własnym zakresie także wymaga uzyskania takiej decyzji. Wykonawca prac zobowiązany jest sporządzić szczegółowy plan prac, który zawiera przede wszystkim:

- ilość wytworzonych odpadów
- identyfikację rodzaju azbestu
- klasyfikację wytworzonego odpadu
- warunki ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracy

W celu zapewnienia warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania, wykonawca prac obowiązany jest do:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usunięciem lub demontażem i utrzymanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy;

- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe;

- odspajanie materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłączanie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych, wyposażonych w miejscowe instalacje oddzielające powietrze;

- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza w przypadku stwierdzenia występowania przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłu azbestu w środowisku pracy, w miejscach prowadzonych prac, w tym również z wyrobami zawierającymi krodolit;

- codzienne zabezpieczanie zdemontowanych wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz ich magazynowanie na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu.

Wykonawca usuwający azbest zobowiązany jest złożyć właścicielowi/ zarządcy nieruchomości pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonanych prac i oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego. Oświadczenie to przechowuje się przez okres co najmniej 5 lat. Ponadto wykonawca pakuje i przygotowuje odpady azbestowe do transportu.

Transport wyrobów i odpadów zawierających azbest, należy wykonać w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska, w szczególności przez:

1. szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm wyrobów i odpadów o gęstości objętościowej równej lub większej niż 1.000 kg/m³;
2. zastąpienie przy użyciu cementu, a następnie po utwardzeniu szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm odpadów zawierających azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m³;
3. szczelne opakowanie odpadów pozostających w kontakcie z azbestem i zakwalifikowanych jako odpady o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m³ w

worki z folii polietylenowej o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm, a następnie umieszczenie w opakowaniu zbiorczym z folii polietylenowej i szczelne zamknięcie;

4. utrzymanie w stanie wilgotnym odpadów zawierających azbest w trakcie ich przygotowywania do transportu;

5. oznakowanie opakowań;

6. magazynowanie przygotowanych do transportu opakowań w osobnych miejscach zabezpieczonych przed dostępem osób niepowołanych.

Wszystkie zdemontowane wyroby zawierające azbest powinny być szczelnie opakowane w folie z polietylenu, lub polipropylenu o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm i zamknięte w sposób uniemożliwiający przypadkowe otwarcie (zgrzewem ciągłym lub taśmą klejącą). Niedopuszczalne jest stosowanie worków papierowych. Odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej większej niż 1000kg/m³, a więc płyty i rury azbestowo-cementowe, lub ich części powinny być szczelnie opakowane w folie. Pył azbestowy oraz odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m³ powinny być zastąpione przy użyciu cementu lub żywic syntetycznych i po związaniu spoiwa szczelnie zapakowane w folię. Pakowanie usuniętych wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się wyłącznie do opakowań przeznaczonych do ostatecznego składowania i wyraźnie oznakowane, w sposób określony dla azbestu. Etykiety i zamieszczone na nich napisy powinny być trwałe, nieulegające zniszczeniu, pod wpływem warunków atmosferycznych i czynników mechanicznych. Dla usuniętych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz ich transportu na składowisko odpadów niebezpiecznych, wypełnia się kartę ewidencji odpadu oraz kartę przekazania odpadów.

Po zakończeniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych – wykonawca prac ma obowiązek dokonania prawidłowego oczyszczenia strefy prac i otoczenia z pozostałości azbestu. Oczyszczenie powinno nastąpić przez zastosowanie urządzeń filtracyjno-wentylacyjnych z wysokoskutecznym filtrem (99,99%) lub na mokro. Wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia właścicielowi lub zarządcy obiektu, będącego przedmiotem prac, oświadczenia stwierdzającego prawidłowość wykonania prac i oczyszczenia z azbestu. W przypadku, kiedy

przedmiotem prac były wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m³ lub wyroby mocno uszkodzone i zniszczone lub prace obejmowały wyroby zawierające azbest krodolit lub prowadzone były w pomieszczeniach zamkniętych, wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia wyników badania powietrza, przeprowadzonego przez uprawnione do tego laboratorium lub instytucję.

11. HARMONOGRAM PRAC ZWIĄZANYCH Z REALIZACJĄ PROGRAMU

Harmonogram prac przy udzieleniu pomocy finansowej

L.p.	Nazwa zadania	Okres realizacji
1.	Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest u osób fizycznych	2014 - 2032
2.	Opracowanie programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Łągów	2014 r.
3.	Przyjęcie przez Radę Gminy Łągów Programu Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest z terenu gminy Łągów na lata 2015-2032	2014 r.
4.	Opracowanie uchwały Rady Gminy Łągów w sprawie dofinansowania kosztów demontażu, transportu i składowania wyrobów zawierających azbest	2015 r.
5.	Składanie wniosków przez osoby fizyczne	2015-2032
6.	Wnioskowanie o dofinansowanie Programu ze środków zewnętrznych	2015-2032
7.	Dofinansowanie kosztów demontażu, transportu i składowania odpadów zawierających azbest poniesionych przez osoby fizyczne	2015-2032
8.	Działalność informacyjna i edukacyjna (konkursy)	2015-2032

9.	Aktualizacja bazy danych	2015-2032
10.	Monitoring i ocena realizacji programu w zakresie usuwania azbestu z terenu gminy Łągów	2015-2032
11.	Likwidacja dzikich składowisk odpadów zawierających azbest	2015-2032

Harmonogram prac przy udzieleniu pomocy organizacyjnej

L.p.	Nazwa zadania	Okres realizacji
1.	Informowanie przedsiębiorców o obowiązkach wynikających z przepisów dotyczących usuwania wyrobów azbestowych	2015-2032
2.	Prowadzenie monitoringu firm zajmujących się usuwaniem, transportem i składowaniem wyrobów zawierających azbest	2015-2032
3.	Prowadzenie monitoringu programów o dofinansowanie usuwania, transportu i składowania wyrobów zawierających azbest	2015-2032
4.	Działalność informacyjna i edukacyjna	2015-2032

12. MONITORING Z REALIZACJI PROGRAMU

Monitoring z realizacji Programu ma na celu:

- określenie ilości unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest w danym roku,
- określenie ilości wyrobów zawierających wyroby azbestowe pozostałych do likwidacji,
- upublicznienie raportu przedstawiającego wyniki realizacji programu co 2 lata.

WSKAŹNIKI MONITOROWANIA PROGRAMU

Lp.	Wskaźnik monitoringu	Jednostka miary
1.	Ilość wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na m ² powierzchni gminy przed rozpoczęciem realizacji Programu	Mg/m ² /rok
2.	Ilość wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na m ² powierzchni gminy w latach 2015-2032	Mg/m ² /rok
3.	Procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej w latach realizacji Programu	%
4.	Procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej w latach realizacji Programu	%
5.	Nakłady ogółem poniesione na usunięcie odpadów zawierających azbest	PLN/rok
6.	Wysokość dofinansowania udzielona przez gminę	PLN/rok
7.	Ilość zlikwidowanych dzikich składowisk odpadów zawierających azbest i koszty ich likwidacji	szt./Mg/m ² /rok PLN/rok

13. ZAŁĄCZNIKI

1. Informacja o wyrobach zawierających azbest - wzór dokumentu
2. Wykaz podstawowych aktów prawnych dot. azbestu obowiązujących w Polsce
3. Lista najbliższych składowisk odpadów azbestowych
4. Wzór oznakowania wyrobów, odpadów i opakowań zawierających azbest lub wyrobów zawierających azbest, jak i miejsc ich występowania
5. Załącznik do wniosku o dofinansowanie ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
6. Wzór Karty Ewidencji Odpadu
7. Wzór Karty Przekazania Odpadu
8. Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest - wzór dokumentu
9. Dokumenty z inwentaryzacji wyrobów azbestowych w gminie Łagów

ZALĄCZNIK 1

(Dz.U.08. poz. 31)

WZÓR

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾

1. Nazwa miejsca/urządzenia/installacji, adres²⁾
2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest — imię i nazwisko lub nazwa i adres:
3. Rodzaj zabudowy³⁾
4. Numer działki ewidencyjnej⁴⁾
5. Numer obrębu ewidencyjnego⁴⁾
6. Nazwa, rodzaj wyrobu⁵⁾
7. Ilość posiadanych wyrobów⁶⁾
8. Stopień pilności⁷⁾
9. Zaznaczenie miejsca występowania wyrobów⁸⁾
- a) nazwa i numer dokumentu
- b) data ostatniej aktualizacji
10. Przewidywany termin usunięcia wyrobów:
11. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia⁹⁾

Data

(podpis)

- 1) Za wyrob zawierający azbest uznaje się każdy wyrob zawierający wagowo 0,1 % lub więcej azbestu.
- 2) Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującym formacie: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.
- 3) Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno-

- gospodarczy, inny.
- 4) Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.
- 5) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
 - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,
 - rury i żłtca azbestowo-cementowe,
 - rury i żłtca azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby ciemne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrabione,
 - szczelwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciemnych,
 - papier, tektura,
 - drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu),
 - drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura; podać jakie.
- 6) Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m², m³, m. b., km).
- 7) Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 oraz z 2010 r. Nr 162, poz. 1089).
- 8) Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.

ZAŁĄCZNIK 2

Wykaz podstawowych aktów prawnych dot. azbestu obowiązujących w Polsce.

I. Ustawy:

1. Ustawa z dnia 12 listopada 2010 r. Prawo budowlane (tj. Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623 z późniejszymi zmianami).

Zgodnie z art. 30 ust. 7 w/w ustawy w przypadku występowania azbestu właściwy organ może nałożyć, w drodze decyzji, obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1 w/w artykułu, jeśli ich realizacja m.in. może spowodować zagrożenie bezpieczeństwa ludzi, pogorszenie stanu środowiska bądź pogorszenie warunków zdrowotno-sanitarnych.

2. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst jednolity Dz. U. z 2009 roku, Nr 3, poz. 20 z późniejszymi zmianami)

Ustawa zakazuje wprowadzania na polski obszar celnego azbestu, wyrobów zawierających azbest, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec. Zgodnie z ustawą produkcja płyt azbestowo-cementowych została zakończona we wszystkich zakładach do 28 września 1998 r., a z dniem 28 marca 1999 r. nastąpił zakaz obrotu tymi płytami. Do wyjątków należy azbest i wyroby zawierające azbest dopuszczone do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celnego wyrobów określonych w załączniku nr 1 do ustawy. Wykaz tych wyrobów określa corocznie Minister właściwy do spraw gospodarki w drodze rozporządzenia. Ustawa reguluje również zagadnienia związane z opieką zdrowotną pracowników, którzy mieli kontakt z azbestem.

3. Ustawa z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. Nr 63, poz. 322, z późniejszymi zmianami).

Ustawa reguluje problematykę dotyczącą substancji i preparatów chemicznych, w tym niebezpiecznych oraz określa warunki, zakazy lub ograniczenia produkcji, prowadzenia do obrotu lub stosowania substancji i preparatów chemicznych, w celu ochrony przed szkodliwym wpływem tych substancji i preparatów na zdrowie człowieka lub na środowisko.

4. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013r. poz. 21).

Zgodnie z art. 1 ust. 1 Art. 1. ustawa określa środki służące ochronie środowiska, życia i zdrowia ludzi zapobiegające i zmniejszające negatywny wpływ na środowisko oraz zdrowie ludzi wynikający z wytwarzania odpadów i gospodarowania nimi oraz ograniczające ogólne skutki użytkowania zasobów i poprawiające efektywność takiego użytkowania. Ustawa określa obowiązki wytwórców i posiadaczy odpadów, w tym m.in. odpadów niebezpiecznych. Ustawa reguluje postępowanie w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania, w tym składowania odpadów, a także wymagania techniczne i organizacyjne dotyczące składowisk odpadów. Ustawa określa m.in. zakres planów gospodarki odpadami, sposób ich opiniowania i sposób monitorowania, zasadę spójności planu z planem wyższego szczebla oraz określa rodzaj odpadów, które powinny być ujęte na każdym szczeblu ich opracowania.

5. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2001r. nr 62 poz. 627 z późn. zm.)

Zgodnie z art. 1 ustawa określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju. Ustawa reguluje m.in. opracowanie programów ochrony środowiska, prowadzenie państwowego monitoringu środowiska, postępowanie w sprawie ocen oddziaływania na środowisko, ochronę powietrza przed zanieczyszczeniem i sposób postępowania z substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska, ochronę powierzchni ziemi, przeciwdziałania zanieczyszczeniom w tym: konieczność oznaczenia instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest

oraz miejsc, w których on się znajduje, konieczność dokumentowania informacji dotyczącej m.in. występowania azbestu.

6. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2001r. nr 100, poz. 1085, z późniejszymi zmianami).

Ustawa reguluje sposób postępowania oraz obowiązki podmiotów określanych ustawą. Art. 54 ustawy odnosi się do odpowiednich zapisów ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest. Ustawa udziela delegacji ministrowi właściwemu do spraw gospodarki, do określenia w drodze rozporządzenia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, ministrem właściwym do spraw transportu oraz ministrem właściwym do spraw środowiska - sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.

7. Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2011r. nr 227, poz. 1367 z późniejszymi zmianami).

Ustawa reguluje zasady przewozu drogowego towarów niebezpiecznych, wymagania w stosunku do kierowców i innych osób wykonujących czynności związane z tym przewozem oraz organy właściwe do sprawowania nadzoru i kontroli w tych sprawach. Przewóz materiałów niebezpiecznych w kraju określają przepisy zawarte w załącznikach A i B do Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR). Przepisy umowy ADR oraz ustawy określają warunki załadunku i wyładunku oraz przewozu odpadów niebezpiecznych. Wymagane są świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu materiałów niebezpiecznych wydane przez upoważnioną stację kontroli pojazdów oraz szkolenie kierowcy pojazdów w zakresie przewozu towarów niebezpiecznych.

8. Ustawa z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2005 r. Nr 10, poz. 72)

II. Rozporządzenia:

1. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206). zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych w wymienionych niżej grupach i podgrupach z przypisanym kodem klasyfikacyjnym:

- 06 07 01* - Odpady azbestowe z elektrolizy,
- 06 13 04* - Odpady z przetwarzania azbestu,
- 10 11 81* - Odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła),
- 10 13 09* - Odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo -azbestowych,
- 15 01 11* - Opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi),
- 16 01 11* - Okładziny hamulcowe zawierające azbest,
- 16 02 12* - Zużyte urządzenia zawierające azbest,
- 17 06 01* - Materiały izolacyjne zawierające azbest.
- 17 06 05* - Materiały konstrukcyjne zawierające azbest

2. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 249, poz. 1673).

3. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych (Dz. U. z 2010 nr 249 poz. 1673).

4. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie zmiany rozporządzenia w sprawie przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 24) – zgodnie ze zmianą informację dotyczące wyrobów zawierających azbest są bezpośrednio wprowadzane przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta do bazy azbestowej, administrowanej przez ministra właściwego do spraw gospodarki, dostępnej pod adresem internetowym www.bazaazbestowa.gov.pl

5. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nie selektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595).
6. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 217, poz. 1833).
7. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 16, poz. 87).
8. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. z 2013r., poz. 523).
9. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 września 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 187, poz. 1572).
10. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 20 lipca 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 917).
11. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003r. w sprawie informacji dotyczących bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126).
12. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649).
13. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 213, poz. 1397).
14. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 8 stycznia 2013 r. w sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów do składowania na składowisku odpadów danego typu (Dz. U. z 2013r., poz. 38).

15. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824).
16. Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 15 lutego 2012 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu ADR (Dz. U. z 2012r., Nr 192).
17. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczących bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126).
18. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 grudnia 2010r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 8, poz. 31).
19. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649).
20. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 8 stycznia 2013 r. w sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów do składowania na składowisku odpadów danego typu (Dz. U. z 2013r., poz. 38).
21. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824).
22. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2013 r., poz. 25).
23. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).

24. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. Nr 122, poz. 1055)
25. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 sierpnia 2004 r. w sprawie okresowych badań lekarskich pracowników zatrudnionych w zakładach, które stosowały azbest w produkcji (Dz. U. Nr 183, poz. 1896)
26. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 sierpnia 2004 r. w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 185, poz. 1920, z późn. zm.)
27. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych, sposobu jej wypełnienia i aktualizacji (Dz. U. Nr 13, poz. 109)
28. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 15 września 2005 r. w sprawie leków związanych z chorobami wywołanymi pracą przy azbecie (Dz. U. Nr 189, poz. 1603)
29. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 33, poz. 166)
30. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 r. w sprawie w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. 2012 Nr 0, poz. 890)
31. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2004 r. w sprawie warunków, w których uznaje się, że odpady nie są niebezpieczne (Dz. U. Nr 128, poz. 1347)
32. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 marca 2006 r. w sprawie odzysku lub unieszkodliwienia odpadów poza instalacjami i urządzeniami (Dz. U. Nr 49, poz. 356)
33. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 czerwca 2008 r. w sprawie rodzajów odpadów, których przewóz w celu unieszkodliwienia jest zabroniony (Dz. U. Nr 119, poz. 769)
34. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 listopada 2008 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji oraz pomiarów ilości pobieranej wody (Dz. U. Nr 206, poz. 1291)

35. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 124, poz. 1033)
36. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 16, poz. 87)
37. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 249, poz. 1673)
38. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych o odpadach (Dz. U. Nr 249, poz. 1674)
39. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 kwietnia 2011 r. w sprawie standardów emisyjnych z instalacji (Dz. U. Nr 95, poz. 558)
40. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie podziemnych składowisk odpadów (Dz. U. Nr 298, poz. 1771)
41. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2002 r. w sprawie dzielnika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 108, poz. 953, z późn. zm.)
42. Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie prowadzenia kursów w zakresie przewozu towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 0, poz. 619)

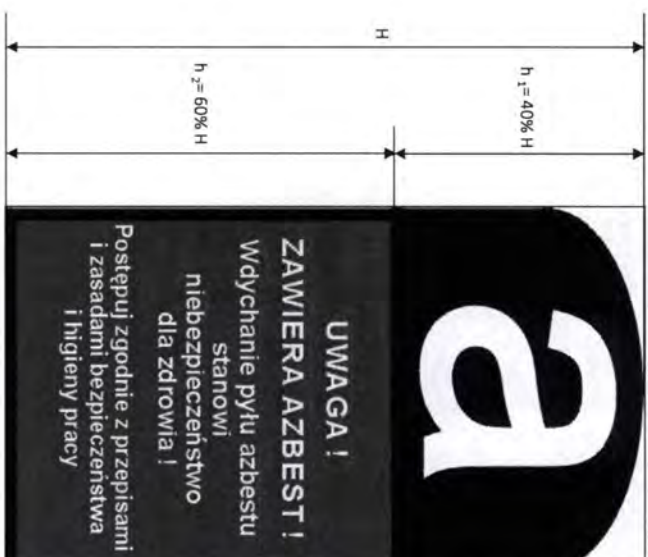
III. ZARZĄDZENIA:

1. Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielonych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P. Nr 19, poz. 23).

Okoliczne składowiska odpadów azbestowych

Miejscowość	Gmina	Kody przyjmowanych odpadów
Chrościk	Gorzów Wlkp.	170601, 170605
Dalsze	Myslibórz	170601, 170604, 170605
Trzebcz	Polkowice	170601, 170605

Oznakowanie wzorowane jest na postanowieniu Unii Europejskiej (załącznik II do Dyrektywy 83/478/EWG).

Wszystkie wyroby zawierające azbest oraz odpady lub miejsca ich występowania powinny być oznakowane w następujący sposób:

- oznakowanie zgodne z podanym wzorem, powinno posiadać wymiary co najmniej 5 cm wysokości (H) i 2,5 cm szerokości,
- oznakowanie powinno się składać z dwóch części: części górnej ($h_1 = 40\% H$) zawierającej literę „a” w białym kolorze na czarnym tle, części dolnej ($h_2 = 60\% H$), zawierającej standardowy napis w białym i/lub czarnym kolorze na czerwonym tle i powinien być wyraźnie czytelny,
- jeżeli wyrobów zawiera krokidolit, standardowo stosowany zwrot „zawiera azbest” powinien być zastąpiony zwrotem „zawiera krokidolit-azbest niebieski”.

ZAŁĄCZNIK 5

Załącznik do wniosku o dofinansowanie ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze i Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach programu priorytetowego NFOŚiGW pod nazwą „Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne, Część III – Usuwanie wyrobów zawierających azbest”.

KARTA EFEKTU EKOLOGICZNEGO

OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I GOSPODARKA ODPADAMI

UNIESZKODLIWIENIE AZBESTU

w ramach programu priorytetowego NFOŚ i GW pod nazwą „Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne, Część III - Usuwanie wyrobów zawierających azbest”
(Formularz wniosku dla jednostek samorządu terytorialnego)

Nazwa zadania:

1.1.1

1.1.2

1. Ilość materiałów zawierających azbest, które zostaną unieszkodliwione

Lp	Rodzaj materiałów zawierających azbest	Ilość w m ²	Ilość w Mg
1	Płyty eternitowe faliste		
2	Płyty		
3	Okładziny ścian		
4	Elementy zabudowy balkonów, ogrodzeń itp.		
5	Inne /podać jakie/		
	RAZEM		

2. Ilość materiałów zawierających azbest, które zostaną unieszkodliwione wg źródła ich pochodzenia

Lp	Źródło pochodzenia odpadów	Ilość w m ²	Ilość w Mg
1	Pokrycia dachowe i inne elementy budowlane zawierające azbest planowane do unieszkodliwienia z obiektów należących do osób fizycznych i wspólnot mieszk.		
2	Pokrycia dachowe i inne elementy budowlane zawierające azbest planowane do unieszkodliwienia z obiektów należących do jednostki samorządu terytorialnego		
3	Materiały budowlane zawierające azbest zgromadzone na działkach gruntowych należących do osób fizycznych i wspólnot mieszk.		
4	Materiały budowlane zawierające azbest zgromadzone na działkach gruntowych należących do jednostki samorządu terytorialnego		
	RAZEM		

3. Sposób określenia planowanego efektu ekologicznego /podać zastosowane przeliczniki m² na Mg/

4. Jednostkowy koszt unieszkodliwienia 1 Mg odpadów zawierających azbest (po przetargu)
(zł/Mg).

5. Inne ważne informacje:

6. Okres realizacji zadania: rozpoczęcie

zakończenie

przekazanie do eksploatacji

9. Termin osiągnięcia efektu ekologicznego:

Sporządził:

imię i nazwisko

telefon

data :

WNIOSKODAWCA

(Kierownik Jednostki)

Akceptacja przez WFOŚiGW w Zielonej Górze

Data

.....
(pieczęć firmowa)

.....
(pieczęć i podpis)

.....
Zarząd

- **zgodnie z przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych,**
- **W imiennym raporcie miesięcznym składanym z numerami identyfikatora od 01 do 39 pracodawca powinien wykazać składki na ubezpieczenia społeczne tego pracownika naliczone od kwoty 390 zł (tj. 900 zł : 30 dni czerwca x 13 dni), finansowane przez:**
 - pracownika - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 38,06 zł,
 - pracodawcę - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 38,06 zł,
 - pracownika - 35/100 składki na ubezpieczenia rentowe - 13,65 zł,
 - pracodawcę - 65/100 składki na ubezpieczenia rentowe - 25,35 zł,
 - pracownika - składkę na ubezpieczenie chorobowe - 9,56 zł,
 - pracodawcę - składkę na ubezpieczenie wypadkowe - w wysokości obliczonej według obowiązującej pracodawcę stopy procentowej składki, ustalonej zgodnie z przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

WYKAZ PODSTAWOWYCH AKTÓW PRAWNYCH

- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007r. nr 11, poz. 74, nr 17, poz. 95, nr 21, poz. 125, nr 112, poz. 769, nr 115, poz. 791, 792 i 793).
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. nr 123, poz. 776 i nr 160, poz. 1082; 1998 r. nr 99, poz. 628, nr 106, poz. 668, nr 137, poz. 887, nr 156, poz. 1019, nr 162, poz. 1118 i 1126; 1999 nr 49, poz. 486, nr 90, poz. 1001, nr 95, poz. 1101, nr 111, poz. 1280; 2000 nr 48, poz. 550, nr 119, poz. 1249; 2001 nr 39, poz. 459, nr 100, poz. 1080, nr 125, poz. 1368, nr 129, poz. 1444 i nr 154, poz. 1792 i 1800; 2002 nr 169, poz. 1387, nr 200, poz. 1679 i 1683, nr 241, poz. 2074; 2003 nr 7, poz. 79, nr 90, poz. 844, nr 223, poz. 2217, nr 228, poz. 2262, 2004 nr 96, poz. 959, nr 99, poz. 1001, nr 240, poz. 2407; 2005 nr 44, poz. 422, nr 132, poz. 1110, nr 163, poz. 1362, nr 164, poz. 1366, nr 167, poz. 1398; 2006 nr 63, poz. 440, nr 94, poz. 651, nr 170, poz. 1217; 2007 nr 23, poz. 144, nr 115, poz. 791).
- Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. nr 199, poz. 1673, nr 241, poz. 2074; 2003 nr 83, poz. 760, nr 223, poz. 2217, 2004 nr 99, poz. 1001, nr 121, poz. 1264, nr 187, poz. 1925, nr 210, poz. 2135, nr 121, poz. 1264; 2005 nr 164, poz. 1366; 2007 nr 115, poz. 792).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 4 grudnia 1998 r. w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, imiennych raportów miesięcznych i imiennych raportów miesięcznych korygujących, zgłoszeń płatnika, deklaracji rozliczeniowych i deklaracji korygujących oraz innych dokumentów (Dz. U. nr 149, poz. 982; 2002 nr 120, poz. 1027; 2003 nr 150, poz. 1457; 2004 nr 1, poz. 3, nr 101, poz. 1039, nr 277, poz. 2753; 2006 nr 53, poz. 387).

**Szczególne zasady
finansowania, rozliczania
i opłacania składek na
ubezpieczenia społeczne osób
niepełnosprawnych**

Poradnik

Szczegółne zasady finansowania, rozliczania i opłacania składek na ubezpieczenia społeczne osób niepełnosprawnych
Poradnik

data aktualizacji: 01-07-2007 r.

Poradnik dostępny bezpłatnie w serwisie www.zus.pl

Jak powinno wyglądać rozliczenie składek za pracownika niepełnosprawnego, który w czerwcu osiągnął przychód w wysokości 900 zł?

W imiennym raporcie miesięcznym składanym z numerami identyfikatora od 40 do 49 pracodawca powinien wykazać składki na ubezpieczenia społeczne tego pracownika naliczone od kwoty 510 zł (tj. 900 zł : 30 dni września x 17 dni), finansowane przez:

- pracownika - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 49,78 zł,
 - pracodawcę - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 49,78 zł,
 - pracownika - 35/100 składki na ubezpieczenia rentowe - 17,85 zł,
 - pracodawcę - 65/100 składki na ubezpieczenia rentowe - 33,15 zł,
 - pracownika - składkę na ubezpieczenie chorobowe - 12,50 zł,
 - pracodawcę - składkę na ubezpieczenie wypadkowe - w wysokości obliczonej według obowiązującej pracodawcę stopy procentowej składki, ustalonej zgodnie z przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.
- W imiennym raporcie miesięcznym składanym z numerami identyfikatora od 01 do 39 pracodawca powinien wykazać składki na ubezpieczenia społeczne tego pracownika naliczone od kwoty 390 zł (tj. 900 zł : 30 dni września x 13 dni), finansowane przez:
- PFRON - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 38,06 zł,
 - budżet państwa - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 38,06 zł,
 - pracownika - 35/100 składki na ubezpieczenia rentowe - 13,65 zł,
 - budżet państwa - 65/100 składki na ubezpieczenia rentowe - 25,35 zł,
 - PFRON - składkę na ubezpieczenie chorobowe - 9,56 zł,
 - PFRON - składkę na ubezpieczenie wypadkowe - w wysokości obliczonej według obowiązującej pracodawcę stopy procentowej składki, ustalonej zgodnie z przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

W powyższym imiennym raporcie miesięcznym składki finansowane przez PFRON oraz budżet państwa powinny zostać wykazane w polach przeznaczonych dla składek finansowanych odpowiednio przez ubezpieczonego i płatnika składek, natomiast w deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA - w polach przeznaczonych dla składek (na określone ubezpieczenia) finansowanych przez PFRON lub budżet państwa.

Jak powinno wyglądać rozliczenie składek za pracownika, który nie ma orzeczonego stopnia niepełnosprawności, a który w czerwcu także osiągnął przychód w wysokości 900 zł?

W imiennym raporcie miesięcznym składanym z numerami identyfikatora od 40 do 49 pracodawca powinien wykazać składki na ubezpieczenia społeczne tego pracownika naliczone od kwoty 510 zł (tj. 900 zł : 30 dni czerwca x 17 dni), finansowane przez:

- pracownika - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 49,78 zł,
- pracodawcę - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 49,78 zł,
- pracownika - 35/100 składki na ubezpieczenia rentowe - 17,85 zł,
- pracodawcę - 65/100 składki na ubezpieczenia rentowe - 33,15 zł,
- pracownika - składkę na ubezpieczenie chorobowe - 12,50 zł,
- pracodawcę - składkę na ubezpieczenie wypadkowe - w wysokości obliczonej według obowiązującej pracodawcę stopy procentowej składki, ustalonej

zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej. W takim przypadku płatnik składek zobowiązany jest złożyć za ten miesiąc dwa komplety dokumentów rozliczeniowych.

W przypadku uzyskania statusu:

- pierwszy (za część miesiąca, kiedy nie posiadał jeszcze statusu zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej) - powinien być oznaczony numerami identyfikatora od **40** do **49**, przy czym numer **40** przeznaczony jest dla deklaracji rozliczeniowej i imiennych raportów miesięcznych składanych jako pierwszy komplet za ten miesiąc, następane numery przeznaczone zostały dla deklaracji i raportów korygujących,
- drugi (za część miesiąca, kiedy posiadał już status zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej) - powinien być oznaczony numerami identyfikatora od **01** do **39**, przy czym numer **01** przeznaczony jest dla deklaracji rozliczeniowej i imiennych raportów miesięcznych składanych jako pierwszy komplet za ten miesiąc, natomiast kolejne numery przeznaczone zostały dla deklaracji i raportów korygujących.

W przypadku utraty statusu:

- pierwszy (za część miesiąca, kiedy posiadał jeszcze status zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej) – powinien być oznaczony numerami identyfikatora od **40** do **49**, przy czym numer **40** przeznaczony jest dla deklaracji rozliczeniowej i imiennych raportów miesięcznych składanych jako pierwszy komplet za ten miesiąc, natomiast kolejne numery przeznaczone zostały dla deklaracji i raportów korygujących,
- drugi (za część miesiąca, kiedy nie posiadał już statusu zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej) - powinien być oznaczony numerami identyfikatora od **01** do **39**, przy czym numer **01** przeznaczony jest dla deklaracji rozliczeniowej i imiennych raportów miesięcznych składanych jako pierwszy komplet za ten miesiąc, natomiast kolejne numery przeznaczone zostały dla deklaracji i raportów korygujących.

W przypadku gdy płatnik składek, który w trakcie miesiąca kalendarzowego uzyskał lub utracił status zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej, rozliczyć należne składki w jednym komplecie dokumentów rozliczeniowych, zobowiązany jest do dokonania korekty dokumentów rozliczeniowych zgodnie z podanym wyżej trybem.

Podstawa wymiaru składek dla poszczególnych ubezpieczonych powinna być obliczona proporcjonalnie do liczby dni, odpowiednio:

- posiadania statusu zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej,
- nieposiadania statusu zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej.

Przykład

Zakład pracy, dotychczas nieuprawniony do dofinansowania składek za zatrudnione osoby niepełnosprawne, od 18 września 2007 r. posiada status zakładu pracy chronionej. A zatem, za okres od 18 września 2007 r. część składek na ubezpieczenia społeczne za pracowników niepełnosprawnych finansuje PFRON oraz budżet państwa.

Spis treści

WSTĘP	4
I. WYSOKOŚĆ I FINANSOWANIE SKŁADEK NA UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE - ZASADY OGÓLNE	4
II. FINANSOWANIE SKŁADEK NA UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH - ZASADY SZCZEGÓLNE	5
1. Zakłady pracy zatrudniające mniej niż 25 osób oraz zakłady pracy zatrudniające co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny etat	5
2. Zakłady pracy chronionej oraz zakłady aktywności zawodowej	13
3. Umowy cywilnoprawne traktowane przez ustawę o systemie ubezpieczeń społecznych jak umowy o pracę	13
4. Osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą	15
III. ZASADY ZGLASZANIA DO UBEZPIECZEŃ I ROZLICZANIA SKŁADEK NA UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE ZA NIEPEŁNOSPRAWNYCH PRACOWNIKÓW I OSOBY WYKONUJĄCE PRACĘ NAKŁADCZĄ	18
1. Zasady składania wniosku o dofinansowanie składek przez budżet państwa i PFRON	18
2. Zasada ustalania daty, od której przysługuje dofinansowanie składek za niepełnosprawnego pracownika lub nakładcę	19
3. Sposób przekazywania do ZUS informacji o niepełnosprawności osoby zgłoszonej do ubezpieczeń	20
4. Zasady rozliczania składek na ubezpieczenia społeczne za osoby, które stały się niepełnosprawne lub których niepełnosprawność ustała w trakcie miesiąca rozliczeniowego	21
5. Zasady rozliczania składek na ubezpieczenia społeczne od wynagrodzenia wypłaconego niepełnosprawnemu pracownikowi lub nakładcy po wygaśnięciu stosunku pracy lub umowy o pracę nakładczą	24
6. Zasady rozliczania składek za niepełnosprawnych pracowników uzyskujących dodatkowe przychody z tytułu umów cywilnoprawnych zawartych z własnym pracodawcą	26
7. Zasady rozliczania składek na ubezpieczenia społeczne po uzyskaniu przez płatnika składek statusu zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej	33
WYKAZ PODSTAWOWYCH AKTÓW PRAWNYCH	36

WSTĘP

Zasady finansowania, rozliczania i opłacania składek na ubezpieczenia społeczne regulują przepisy:

- ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007r., Nr 11, poz. 74 z późn. zm.), zwanej dalej **ustawą o s.u.s.**,
- ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. nr 123, poz. 776 z późn. zm.), zwanej dalej **ustawą o rehabilitacji**,
- rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 4 grudnia 1998 r. w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, imiennych raportów miesięcznych i imiennych raportów miesięcznych korygujących, zgłoszeń płatnika, deklaracji rozliczeniowych i deklaracji rozliczeniowych korygujących oraz innych dokumentów (Dz. U. nr 149, poz. 982 z późn. zm.), zwanego dalej **rozporządzeniem**.

Przepisy powołanych wyżej ustaw wprowadzają jednakowe zasady ustalania wysokości składek na poszczególne rodzaje ryzyka ubezpieczeniowego dla wszystkich grup ubezpieczonych, w tym także osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem składek na ubezpieczenie wypadkowe. W przypadku osób niepełnosprawnych wprowadzają jednak, w określonych sytuacjach, przejęcie finansowania składek na ubezpieczenia społeczne tych osób przez budżet państwa lub Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON).

I. WYSOKOŚĆ I FINANSOWANIE SKŁADEK NA UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE - ZASADY OGÓLNE¹

Dla wszystkich ubezpieczonych, w tym ubezpieczonych osób niepełnosprawnych, zgodnie z art. 22 ust. 1 pkt. 1-3 ustawy o s.u.s. obowiązują jednokrotne stopy procentowe składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe, które wynoszą:

- 19,52% - na ubezpieczenie emerytalne,
- 10,00% - na ubezpieczenie rentowe (do 30.06.2007r. - 13%),
- 2,45% - na ubezpieczenie chorobowe.

Obowiązującą danego płatnika składek stopę procentową składek na ubezpieczenie wypadkowe ustala się zgodnie z przepisami ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. nr 199, poz. 1673 z późn. zm.), zwanej dalej **ustawą wypadkową**.

Składki na ubezpieczenia społeczne w przypadku pracowników finansowane są w następujący sposób:

- składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie do 30 czerwca 2007r. były finansowane z własnych środków, w równych częściach przez ubezpieczonego i płatnika składek. Natomiast począwszy od 1 lipca 2007r.

¹ Szczegółowe zasady ustalania wysokości oraz finansowania składek na ubezpieczenia społeczne przedstawione zostały w poradniku dla płatników składek pt. Zasady opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

Rozliczenie składek należnych za tego pracownika za luty 2005 r. powinno wyglądać następująco:

- W bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 00** pracodawca powinien wykazać składki na ubezpieczenia społeczne za tego pracownika naliczone od kwoty **800 zł** (tj. 2800 zł : 28 dni lutego x 8 dni), finansowane przez:
 - pracownika - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 78,08 zł,
 - pracodawcę - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 78,08 zł,
 - pracownika - ½ składki na ubezpieczenia rentowe - 52 zł,
 - pracodawcę - ½ składki na ubezpieczenia rentowe - 52 zł,
 - pracownika - składkę na ubezpieczenie chorobowe - 19,60 zł,
 - pracodawcę - składkę na ubezpieczenie wypadkowe - w wysokości obliczonej według obowiązującej pracodawcę stopy procentowej składki, ustalonej zgodnie z przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.
- Natomiast w bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 01** pracodawca powinien wykazać składki na ubezpieczenia społeczne za tego pracownika naliczone od kwoty **2000 zł** (tj. 2800 zł : 28 dni lutego x 20 dni), finansowane przez:
 - PFRON - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 195,20 zł,
 - budżet państwa - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 195,20 zł,
 - pracownika - ½ składki na ubezpieczenia rentowe - 130 zł,
 - budżet państwa - ½ składki na ubezpieczenia rentowe - 130 zł,
 - PFRON - składkę na ubezpieczenie chorobowe - 49 zł,
 - PFRON - składkę na ubezpieczenie wypadkowe - w wysokości obliczonej według obowiązującej pracodawcę stopy procentowej składki, ustalonej zgodnie z przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

W bloku imiennego raportu miesięcznego składanego za luty 2005 r. z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 01** składka na ubezpieczenie emerytalne finansowana przez PFRON powinna zostać wykazana w polu przeznaczonym dla składki finansowanej przez ubezpieczonego, natomiast składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe finansowane przez budżet państwa, w polach przeznaczonych dla składek finansowanych przez płatnika. Składki finansowane przez budżet państwa i PFRON powinny zostać wykazane także w odpowiednich polach składanej za luty 2005 r. deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA (przeznaczonych dla składek finansowanych z tych źródeł).

7. Zasady rozliczania składek na ubezpieczenia społeczne po uzyskaniu przez płatnika składek statusu zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej

Zakłady pracy chronionej oraz zakłady aktywności zawodowej rozliczają składki na ubezpieczenia społeczne za dany miesiąc kalendarzowy za wszystkich ubezpieczonych w jednym komplecie dokumentów rozliczeniowych, tj. w deklaracji rozliczeniowej oraz w dołączonych do deklaracji imiennych raportach miesięcznych, oznaczając je numerami od **01** do **39**.

Wyjątek od podanej wyżej zasady rozliczania składek stanowi rozliczenie składek za miesiąc kalendarzowy, w trakcie którego płatnik składek uzyskał lub utracił status

- PFRON - składkę na ubezpieczenie wypadkowe - w wysokości obliczonej według obowiązującej pracodawcę stopy procentowej składki, ustalonej zgodnie z przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.
- W bloku imiennego raportu miesięcznego składanego za lipiec 2005 r. z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 01** składana na ubezpieczenie emerytalne finansowana przez PFRON powinna zostać wykazana w polu przeznaczonym dla składki finansowanej przez ubezpieczonego, natomiast składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe finansowane przez budżet państwa, w polach przeznaczonych dla składek finansowanych przez płatnika. Składki finansowane przez budżet państwa i PFRON powinny zostać wykazane także w odpowiednich polach składanej za lipiec 2005 r. deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA (przeznaczonych dla składek finansowanych z tych źródeł).

W przypadku gdy w danym miesiącu pracownik uzyska obok przychodu ze stosunku pracy również przychód z umowy zlecenia, umowy agencyjnej lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło zawartej z własnym pracodawcą, a umowa powyższa została zawarta przed dniem przedłożenia pracodawcy orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, przychód z tytułu wykonania niniejszych umów nie podlega proporcjonalnemu podziałowi za okres wykonywania umowy przed dniem doręczenia orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (lub niepełnosprawności) oraz za okres przypadający po tym dniu, jeżeli okres wykonywania tych umów w całości zawiera się w okresie zatrudnienia w ramach stosunku pracy.

Przykład

Pracownik zakładu pracy chronionej zatrudniony od 3 stycznia 2005 r. 8 lutego 2005 r. przedłożył pracodawcy orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności. W lutym pracownik ten uzyskał od pracodawcy przychód w wysokości 2800 zł, z czego 1300 zł stanowiło wynagrodzenie z tytułu umowy zlecenia zawartej na okres od 10 stycznia do 20 lutego 2005 r.

W celu wykazania zmiany kodu tytułu do ubezpieczeń za danego pracownika pracodawca powinien:

- wyrejestrować pracownika z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZWUA z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 00 od 9 lutego 2005 r.** i kodem przyczynny wyrejestrowania **600**,
 - zgłosić pracownika do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZUA z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 01 od 9 lutego 2005 r.**
- Należy za tego pracownika składki za luty 2005 r. powinny być rozliczone odpowiednio w dwóch blokach imiennego raportu miesięcznego:
- w pierwszym bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 00** powinny zostać rozliczone składki należne za okres **od 1 do 8 lutego 2005 r.**, bez prawa do ich dofinansowania z budżetu państwa i PFRON-u,
 - w drugim bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 01** powinny zostać rozliczone składki należne za okres **od 9 do 28 lutego 2005 r.**, z uwzględnieniem ich dofinansowania z budżetu państwa i PFRON-u.

- Paranalik: Szczegółne zasady finansowania, rozliczania i opłacania składek na ubezpieczeniu społeczne osób niepełnosprawnych
- składka na ubezpieczenia rentowe jest finansowana w wysokości 35/100 przez ubezpieczonego i w wysokości 65/100 przez płatnika składek,
 - składki na ubezpieczenie chorobowe finansują w całości, z własnych środków, ubezpieczeni,
 - składki na ubezpieczenie wypadkowe finansują w całości, z własnych środków, płatnicy składek.

W przypadku osób wykonujących pracę nakładczą składki finansowane są w analogiczny sposób jak w przypadku pracowników z tym, że osoby wykonujące pracę nakładczą nie podlegają ubezpieczeniu wypadkowemu.

W przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe finansowane są przez ubezpieczonych.

Składki na ubezpieczenia społeczne osób niepełnosprawnych nalicza się na podanych wyżej zasadach, określonych w ustawie o s.u.s. oraz w ustawie wypadkowej, z wyjątkami określonymi przepisami ustawy o rehabilitacji. Ustawą o rehabilitacji wprowadzono szczególne zasady finansowania składek na ubezpieczenia społeczne osób niepełnosprawnych, które są pracownikami i osobami wykonującymi pracę nakładczą, a także osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność gospodarczą. W ustawie tej ustalono również i zdefiniowano stopnie niepełnosprawności.

II. FINANSOWANIE SKŁADEK NA UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH - ZASADY SZCZEGÓLNE

1. Zakłady pracy zatrudniające mniej niż 25 osób oraz zakłady pracy zatrudniające co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny etat

W zakładach pracy zatrudniających mniej niż 25 osób² (art. 25 ust. 2 ustawy o rehabilitacji) w stosunku do zatrudnionych osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego lub do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności³:

- część wynagrodzenia odpowiadająca składce należnej od zatrudnionego na ubezpieczenie emerytalne finansuje PFRON.

² Zgodnie ze stanowiskiem Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, wyrażonym w piśmie z 16 lipca 2003 r., znak: BON.III.025/101/2003/IEB, w art. 25 ust. 2 ustawy chodzi o pracodawców zatrudniających mniej niż 25 osób w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy.

³ Na podstawie art. 5 ustawy o rehabilitacji, orzeczenie lekarza orzecznika ZUS o:

- 1) całkowitej niezdolności do pracy, ustalone na podstawie art. 12 ust. 2, i niezdolności do samodzielnej egzystencji, ustalone na podstawie art. 13 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004r. nr 39, poz. 353 z późn. zm.) jest traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- 2) całkowitej niezdolności do pracy, ustalone na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy wymienionej w pkt. 1, jest traktowane na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
- 3) częściowej niezdolności do pracy, ustalone na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy wymienionej w pkt. 1, oraz celowości przekwalifikowania, o którym mowa w art. 119 ust. 2 i 3 ustawy wymienionej w pkt. 1, jest traktowane na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności,
- 4) niezdolności do samodzielnej egzystencji, ustalone na podstawie art. 13 ust. 5 ustawy wymienionej w pkt. 1, jest traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

- część kosztów osobowych pracodawcy, odpowiadająca należnej składce na ubezpieczenie emerytalne od pracodawcy, finansuje budżet państwa.

Pracodawcy zatrudniający co najmniej 25 pracowników (art. 25 ust. 3a ustawy o rehabilitacji) w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, osiągający wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych ogółem w wysokości co najmniej 6%⁴, w stosunku do zatrudnionych osób niepełnosprawnych:

- zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności - część wynagrodzenia odpowiadająca należnej składce od pracownika na ubezpieczenie emerytalne oraz część kosztów osobowych pracodawcy, odpowiadającą należnej od pracodawcy składce na ubezpieczenie emerytalne, finansuje PFRON,
- zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności - część kosztów osobowych pracodawcy, odpowiadającą należnej składce na ubezpieczenie wypadkowe, finansuje PFRON.

Przez osoby zatrudnione rozumie się:

- pracowników oraz
- osoby wykonujące pracę nakładczą (art. 25 ust. 5 ustawy).

Przy ustalaniu liczby zatrudnionych - dla celów stosowania art. 25 ust. 2 i 3a - stosuje się przepisy art. 21 ust. 5, art. 25 ust. 10 oraz art. 28 ust. 3 ustawy o rehabilitacji.

Do liczby pracowników (art. 21 ust. 5) nie wlicza się, jeżeli nie są to osoby niepełnosprawne, osób zatrudnionych:

- na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego, przebywających na urloпах wychowawczych,
- nieświadczących pracy w związku z odbywaniem służby wojskowej albo służby zastępczej,
- będących uczestnikami Ochotniczych Hufców Pracy,
- nieświadczących pracy w związku z uzyskaniem świadczenia rehabilitacyjnego,
- przebywających na urloпах bezpłatnych, których obowiązek udzielenia określają odrębne ustawy. Wyłączenia nie stosuje się wobec pracowników przebywających na urlopie bezpłatnym udzielonym na ich wniosek za zgodą pracodawcy.

W celu ustalenia, czy zatrudniony pracuje w pełnym czy też w niepełnym wymiarze czasu pracy, w odniesieniu do pracowników niepełnosprawnych stosuje się art. 15 ustawy, zgodnie z którym czas pracy:

- osoby niepełnosprawnej nie może przekraczać 8 godzin na dobę i 40 godzin tygodniowo - jest to pełny wymiar czasu pracy w stosunku do takiego pracownika,
- osoby niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie może przekraczać 7 godzin na dobę i 35 godzin

⁴ Zgodnie z art. 2 pkt 6 ustawy, ilekroć w ustawie jest mowa o wskaźniku zatrudnienia osób niepełnosprawnych - oznacza to przeciętny miesięczny udział procentowy osób niepełnosprawnych w zatrudnieniu ogółem, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy.

pracownika naliczone od kwoty 420 zł (tj. 854 zł : 61 dni, przez które wykonywana była umowa zlecenia x 30 dni czerwca), finansowane przez:

- pracownika - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 40,99 zł,
- pracodawcę - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 40,99 zł,
- pracownika - ½ składki na ubezpieczenia rentowe - 27,30 zł,
- pracodawcę - ½ składki na ubezpieczenia rentowe - 27,30 zł,
- pracownika - składkę na ubezpieczenie chorobowe - 10,29 zł, jeśli jako zleceniobiorca w okresie do 30 czerwca 2005 r. podlegał on temu ubezpieczeniu,
- pracodawcę - składkę na ubezpieczenie wypadkowe - w wysokości obliczonej według obowiązującej pracodawcę stopy procentowej składki, ustalonej zgodnie z przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, jeśli przed nawiązaniem stosunku pracy ubezpieczony podlegał ubezpieczeniu wypadkowemu z tytułu wykonywania umowy zlecenia.

- W bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia 01 10 00 pracodawca powinien wykazać składki na ubezpieczenia społeczne za tego pracownika naliczone od kwoty 623,87 zł, zgodnie z wyliczeniem: 483,87 zł + 140 zł, gdzie:

- 483,87 zł (przychód ze stosunku pracy ustalony proporcjonalnie za okres od 1 do 10 lipca), tj. 1500 zł : 31 dni lipca x 10 dni,

- 140 zł (przychód z umowy zlecenia ustalony za okres od 1 do 10 lipca), tj. 434 zł (przychód z umowy zlecenia ustalony proporcjonalnie za lipiec - 854 zł : 61 dni, przez które wykonywana był umowa zlecenia x 31) : 31 dni x 10 dni, finansowane przez:

- pracownika - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 60,89 zł,
- pracodawcę - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 60,89 zł,
- pracownika - ½ składki na ubezpieczenia rentowe - 40,55 zł,
- pracodawcę - ½ składki na ubezpieczenia rentowe - 40,55 zł,
- pracownika - składkę na ubezpieczenie chorobowe - 15,28 zł,
- pracodawcę - składkę na ubezpieczenie wypadkowe - w wysokości obliczonej według obowiązującej pracodawcę stopy procentowej składki, ustalonej zgodnie z przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

- Natomiast w bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia 01 10 01 pracodawca powinien wykazać składki na ubezpieczenia społeczne za tego pracownika naliczone od kwoty 1310,13 zł, zgodnie z wyliczeniem: 1016,13 zł + 294 zł, gdzie:

- 1016,13 zł (przychód ze stosunku pracy ustalony proporcjonalnie za okres od 11 do 31 lipca), tj. 1500 zł : 31 dni lipca x 21 dni,

- 294 zł (przychód z umowy zlecenia ustalony za okres od 11 do 31 lipca), tj. 434 zł (przychód z umowy zlecenia ustalony proporcjonalnie za lipiec - 854 zł : 61 dni, przez które wykonywana była umowa zlecenia x 31) : 31 dni x 21 dni, finansowane przez:

- PFRON - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 127,87 zł,
- budżet państwa - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 127,87 zł,
- pracownika - ½ składki na ubezpieczenia rentowe - 85,16 zł,
- budżet państwa - ½ składki na ubezpieczenia rentowe - 85,16 zł,
- PFRON - składkę na ubezpieczenie chorobowe - 32,10 zł,

ustalonej zgodnie z przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, jeśli już jako zleceniobiorca podlegał ubezpieczeniu wypadkowemu.

W bloku imiennego raportu miesięcznego składanego za czerwiec 2005 r. z kodem tytułu ubezpieczenia **30 00 02** składka na ubezpieczenie emerytalne finansowana przez PFRON powinna zostać wykazana w polu przeznaczonym dla składki finansowanej przez ubezpieczonego, natomiast składka finansowana przez budżet państwa w polu przeznaczonym dla składki finansowanej przez płatnika. Składki finansowane przez budżet państwa i PFRON powinny zostać wykazane także w odpowiednich polach składanej za czerwiec 2005 r. deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA (przeznaczonych dla składek finansowanych z tych źródeł).

Przykład 3

Pracownik zakładu aktywności zawodowej zatrudniony od 1 lipca 2005 r. 10 lipca 2005 r. przedłożył pracodawcy orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności. W lipcu pracownik ten uzyskał od pracodawcy przychód w wysokości 2354 zł, z czego 854 zł stanowiło wynagrodzenie z tytułu umowy zlecenia zawartej na okres od 1 czerwca do 31 lipca 2005 r.

W celu wykazania zmiany kodu tytułu do ubezpieczeń za danego ubezpieczonego pracodawca powinien:

- wyrejestrować zleceniobiorcę z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZWUA z kodem tytułu ubezpieczenia **04 11 00** od **1 lipca 2005 r.** i kodem przyczynny wyrejestrowania **600**,
- zgłosić już jako pracownika do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZUA z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 00** od **1 lipca 2005 r.**,
- wyrejestrować pracownika z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZWUA z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 00** od **11 lipca 2005 r.** i kodem przyczynny wyrejestrowania **600**,
- zgłosić pracownika do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZUA z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 01** od **11 lipca 2005 r.**

Należy za tego pracownika składowi za lipiec 2005 r. powinny być rozliczone odpowiednio w trzech blokach imiennego raportu miesięcznego:

- w pierwszym bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia **30 00 00** powinny zostać rozliczone składki naliczone za okres **od 1 do 30 czerwca 2005 r.**,
- w drugim bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 00** powinny zostać rozliczone składki naliczone za okres **od 1 do 10 lipca 2005 r.**, bez prawa do ich dofinansowania z budżetu państwa i PFRON-u,
- w trzecim bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 01** powinny zostać rozliczone składki naliczone za okres **od 11 do 31 lipca 2005 r.**, z uwzględnieniem ich dofinansowania z budżetu państwa i PFRON-u.

Rozliczenie składek należnych za tego pracownika za lipiec 2005 r. powinno wyglądać następująco:

- W bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia **30 00 00** płatnik powinien wykazać składki na ubezpieczenia społeczne za tego

tygodniowo - jest to pełny wymiar czasu pracy w stosunku do takiego pracownika.

Do liczby zatrudnionych, zgodnie z art. 25 ust. 10 i art. 28 ust. 3 ustawy, zalicza się **osoby wykonujące pracę nakładczą**, którym wynagrodzenie ustalono co najmniej w wysokości:

- najniższego wynagrodzenia⁵ - w stosunku do wykonawców, dla których praca nakładczą stanowi jedynę źródło utrzymania,
- połowy minimalnego wynagrodzenia - w stosunku do pozostałych wykonawców.

Wymiar czasu pracy osób wykonujących pracę nakładczą ustala się jako iloraz wysokości ustalonego wynagrodzenia i minimalnego wynagrodzenia (art. 28 ust. 4). Ustalony w ten sposób maksymalny wymiar czasu pracy nie może przekraczać jednego etatu (art. 28 ust. 5). A zatem, jeżeli w umowie o pracę nakładczą wynagrodzenie ustalone zostało w wysokości:

- 75% minimalnego wynagrodzenia, należy przyjąć, że wykonawca pracuje w wymiarze $\frac{3}{4}$ etatu,
- 150% minimalnego wynagrodzenia, należy przyjąć, że wykonawca pracuje w wymiarze jednego etatu.

Jeżeli w umowie o pracę nakładczą wynagrodzenie ustalone zostało w wysokości niższej niż:

- minimalne wynagrodzenie - w stosunku do wykonawców, dla których praca nakładczą stanowi jedynę źródło utrzymania,
- połowa minimalnego wynagrodzenia - w stosunku do pozostałych wykonawców,

wykonawców tych nie wlicza się do liczby zatrudnionych - także gdy są to osoby niepełnosprawne - a pracodawca nie ma prawa do dofinansowania za nich składek na ubezpieczenia emerytalne, o którym mowa w art. 25 ust. 2 i 3a.

Do liczby osób wykonujących pracę nakładczą, zgodnie z art. 28 ust. 6 oraz art. 21 ust. 5, nie wlicza się odpowiednio, **jeżeli nie są to osoby niepełnosprawne**, osób zatrudnionych:

- na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego,
- przebywających na urloпах wychowawczych,
- nieświadczących pracy w związku z odbywaniem służby wojskowej albo służby zastępczej,
- będących uczestnikami Ochotniczych Hufców Pracy,
- nieświadczących pracy w związku z uzyskaniem świadczenia rehabilitacyjnego,
- przebywających na urloпах bezpłatnych, których **obowiązek** udzielenia określają odrębne ustawy. Wyłączenia nie stosuje się wobec wykonawców przebywających na urlopie bezpłatnym udzielonym na ich wniosek za zgodą pracodawcy.

Przykłady obliczania zatrudnienia w przeliczeniu na pełny etat

⁵ Zgodnie z art. 2 pkt 1 ustawy, lekkość w ustawie jest mowa o najniższym wynagrodzeniu - oznacza to minimalne wynagrodzenie za pracę obowiązujące w grudniu roku poprzedniego, ustalone na podstawie odrębnych przepisów. W dalszej części poradnika używamy więc pojęcia „minimalne wynagrodzenie”.

Przykład 1

W zakładzie pracy pracuje 30 pracowników, w tym:

- 25 pracowników - na pełny etat,
- 5 pracowników - na ½ etatu.

Od 1 do 31 stycznia 2005 r.:

- 1 pracownik - niebędący osobą niepełnosprawną, zatrudniony na pełny etat przebywa na urlopie wychowawczym - pracownika tego nie wlicza się do liczby zatrudnionych,
- 1 pracownik - niebędący osobą niepełnosprawną, zatrudniony na pełny etat odbywa zasadniczą służbę wojskową - pracownika tego nie wlicza się do liczby zatrudnionych,
- 1 pracownik - niebędący osobą niepełnosprawną, zatrudniony na pełny etat przebywa na urlopie bezpłatnym, którego obowiązek udzielenia określają odrębne ustawy - pracownika tego nie wlicza się do liczby zatrudnionych.

W styczniu 2005 r. zakład zatrudnia 24,5 pracowników w przeliczeniu na pełny etat. Oznacza to, że na podstawie art. 25 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej pracowników do dofinansowania składek na ubezpieczenie emerytalne należnych za styczeń 2005 r. za pracowników ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Przykład 2

W zakładzie pracy pracuje 30 pracowników, w tym:

- 27 pracowników - na pełny etat,
- 3 pracowników - na ½ etatu.

Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych jest niższy od 6%.

Od 1 do 31 stycznia 2005 r.:

- 1 pracownik - niebędący osobą niepełnosprawną, zatrudniony na pełny etat przebywa na urlopie wychowawczym - pracownika tego nie wlicza się do liczby zatrudnionych,
- 2 pracowników - niebędących osobami niepełnosprawnymi, zatrudnionych na pełny etat odbywa zasadniczą służbę wojskową - pracowników tych nie wlicza się do liczby zatrudnionych.

W styczniu 2005 r. zakład zatrudnia 25,5 pracowników w przeliczeniu na pełny etat. Oznacza to, że pracodawca nie ma prawa do dofinansowania składek należnych za styczeń 2005 r. za pracowników niepełnosprawnych.

Przykład 3

W zakładzie pracy pracuje 30 pracowników, w tym:

- 27 pracowników - na pełny etat,
- 3 pracowników - na ½ etatu.

Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi 6%.

Od 1 do 31 stycznia 2005 r.:

- 1 pracownik - niebędący osobą niepełnosprawną, zatrudniony na ½ etatu przebywa na urlopie wychowawczym - pracownika tego nie wlicza się do liczby zatrudnionych,
- 1 pracownik - niebędący osobą niepełnosprawną, zatrudniony na ½ etatu odbywa zasadniczą służbę wojskową - pracownika tego nie wlicza się do liczby zatrudnionych.

W celu wykazania zmiany kodu tytułu ubezpieczenia za danego pracownika pracodawca powinien:

- wyrejestrować pracownika z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZWUA z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 02** od **1 czerwca 2005 r.**,
- zgłosić go, już jako zleceniobiorcę, do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZUA lub tylko do ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZZA, z kodem tytułu ubezpieczenia **04 11 02** od **1 czerwca 2005 r.**

Należy za tego ubezpieczonego składowi za czerwiec 2005 r. powinny być rozliczone odpowiednio w dwóch blokach imiennego raportu miesięcznego:

- w pierwszym bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia **30 00 02** powinny zostać rozliczone składki od podstawy wymiaru stanowiącej sumę przychodów ze stosunku pracy i umowy zlecenia (w części ustalonej proporcjonalnie za okres od **1 do 31 maja 2005 r.**), z uwzględnieniem dofinansowania składek z budżetu państwa i PFRON-u,
- w drugim bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia **04 11 02** powinny zostać rozliczone składki od uzyskanego przychodu z umowy zlecenia, ustalonego proporcjonalnie za okres od **1 do 30 czerwca 2005 r.**

Rozliczenie składek za tego ubezpieczonego za czerwiec 2005 r. powinno wyglądać następująco:

- W bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia **30 00 02** płatnik powinien wykazać składki na ubezpieczenia społeczne naliczone od kwoty **2840 zł**, zgodnie z wycenieniem: 1600 zł (przychód ze stosunku pracy) + 1240 zł (przychód z umowy zlecenia ustalony za okres od 1 do 31 maja 2005 r., tj. 2440 zł : 61 dni, w których wykonywana była umowa zlecenia x 31 dni maja), finansowane przez:
 - PFRON - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 277,18 zł,
 - budżet państwa - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 277,18 zł,
 - pracownika - ½ składki na ubezpieczenia rentowe - 184,60 zł,
 - pracodawcę - ½ składki na ubezpieczenia rentowe - 184,60 zł,
 - pracownika - składkę na ubezpieczenie chorobowe - 69,58 zł,
 - pracodawcę - składkę na ubezpieczenie wypadkowe - w wysokości obliczonej według obowiązującej pracodawcę stopy procentowej składki, ustalonej zgodnie z przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

- Natomiast w bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia **04 11 02** płatnik powinien wykazać składki na ubezpieczenia społeczne naliczone od kwoty **1200 zł** (tj. 2440 zł : 61 dni, w których wykonywana była umowa zlecenia x 30 dni czerwca), finansowane przez:

- zleceniobiorcę - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 117,12 zł,
- zleceniobiorcę - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 117,12 zł,
- zleceniobiorcę - ½ składki na ubezpieczenia rentowe - 78 zł,
- zleceniobiorcę - ½ składki na ubezpieczenia rentowe - 78 zł,
- zleceniobiorcę - ½ składki na ubezpieczenie chorobowe - 29,40 zł, jeśli ubezpieczony już jako zleceniobiorca przystąpi do ubezpieczenia chorobowego,
- zleceniobiorcę - składka na ubezpieczenie wypadkowe - w wysokości obliczonej według obowiązującej zleceniobiorcę stopy procentowej składki,

- W bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia **30 00 02** pracodawca powinien wykazać składki na ubezpieczenia społeczne naliczone od kwoty **500 zł** (tj. 1000 zł : 30 dni, w których wykonywana była umowa zlecenia x 15 dni stycznia), finansowane przez:
 - pracodawcę - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 48,80 zł;
 - pracodawcę - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 48,80 zł;
 - pracownika - ½ składki na ubezpieczenie rentowe - 32,50 zł;
 - pracodawcę - ½ składki na ubezpieczenie rentowe - 32,50 zł;
 - pracownika - składka na ubezpieczenie chorobowe - 12,25 zł, jeśli jako zleceniobiorca w okresie do 31 stycznia 2005 r. podlegał on temu ubezpieczeniu;
 - pracodawcę - składka na ubezpieczenie wypadkowe - w wysokości obliczonej według obowiązującej pracodawcę stopy procentowej składki, ustalonej zgodnie z przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, jeśli przed rozwiązaniem stosunku pracy ubezpieczony podlegał ubezpieczeniu wypadkowemu z tytułu wykonywania umowy zlecenia.
- Natomiast w bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 02** pracodawca powinien wykazać składki na ubezpieczenia społeczne naliczone od kwoty **2200 zł** (tj. 1700 zł + 500 zł, przychód z umowy zlecenia ustalony za okres od 1 do 15 lutego 2005 r.), finansowane przez:
 - PFRON - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 214,72 zł;
 - budżet państwa - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 214,72 zł;
 - pracownika - ½ składki na ubezpieczenie rentowe - 143 zł;
 - pracodawcę - ½ składki na ubezpieczenie rentowe - 143 zł;
 - pracownika - składkę na ubezpieczenie chorobowe - 53,90 zł;
 - pracodawcę - składkę na ubezpieczenie wypadkowe - w wysokości obliczonej według obowiązującej pracodawcę stopy procentowej składki, ustalonej zgodnie z przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

W bloku imiennego raportu miesięcznego składanego za luty 2005 r. oznaczonego kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 02** składka na ubezpieczenie emerytalne finansowana przez PFRON powinna zostać wykazana w polu przeznaczonym dla składki finansowanej przez ubezpieczonego, natomiast składka finansowana przez budżet państwa w polu przeznaczonym dla składki finansowanej przez płatnika. Składki finansowane przez budżet państwa i PFRON powinny zostać wykazane także w odpowiednich polach składanej za luty 2005 r. deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA (przeznaczonych dla składek finansowanych z tych źródeł).

Przykład 2

Pracownik legitymujący się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (orzeczonego na okres do 31 sierpnia 2005 r.) zawiera w własnym pracodawcę zatrudniającego mniej niż 25 osób w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy umowę zlecenia na okres od 1 maja do 30 czerwca 2005 r. Umowa o pracę uległa rozwiązaniu 31 maja 2005 r. Wynagrodzenie z umowy o pracę, jak też z umowy zlecenia zostaje wypłacone w czerwcu 2005 r. Osiągnięty w czerwcu przez tego ubezpieczonego przychód to 4040 zł, z czego 2440 zł stanowi wynagrodzenie z umowy zlecenia, natomiast 1600 zł ze stosunku pracy.

W styczniu 2005 r. zakład zatrudnia 27,5 pracowników w przeliczeniu na pełny etat.

Oznacza to, że na podstawie art. 25 ust. 3a ustawy o rehabilitacji pracodawca ma prawo do dofinansowania następujących składek należnych za styczeń 2005 r.:

- na ubezpieczenie emerytalne - za pracowników niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności,
- na ubezpieczenie wypadkowe - za pracowników zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności.

Przykład 4

W zakładzie pracy pracuje 30 pracowników, w tym:

- 25 pracowników - na pełny etat,
- 5 pracowników - na ½ etatu.

Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych jest wyższy od 6%.

Od 1 do 31 stycznia 2005 r.:

- 1 pracownik - niebędący osobą niepełnosprawną, zatrudniony na pełny etat przebywa na urlopie wychowawczym - pracownika tego nie wlicza się do liczby zatrudnionych,
- 1 pracownik - niebędący osobą niepełnosprawną, zatrudniony na pełny etat przebywa na urlopie bezpłatnym - pracownika tego wlicza się do liczby zatrudnionych, bez względu na to, czy obowiązek udzielenia tego urlopu określają czy też nie określają odrębne ustawy,
- 1 pracownik - będący osobą niepełnosprawną, zatrudniony na pełny etat przebywa na urlopie bezpłatnym - pracownika tego wlicza się do liczby zatrudnionych, bez względu na to, czy obowiązek udzielenia tego urlopu określają czy też nie określają odrębne ustawy.

W styczniu 2005 r. zakład zatrudnia 25,5 pracowników w przeliczeniu na pełny etat.

Oznacza to, że na podstawie art. 25 ust. 3a ustawy o rehabilitacji pracodawca ma prawo do dofinansowania następujących składek należnych za styczeń 2005 r.:

- na ubezpieczenie emerytalne - za pracowników niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności,
- na ubezpieczenie wypadkowe - za pracowników zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności.

Przykład 5

W zakładzie pracy pracuje 30 pracowników, w tym:

- 25 pracowników - na pełny etat,
- 5 pracowników - na ½ etatu.

Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych jest niższy od 6%.

Za okres od 1 do 31 stycznia 2005 r.:

- 1 pracownik zatrudniony na pełny etat otrzyma zasiłek macierzyński - pracownika tego wlicza się do liczby zatrudnionych, bez względu na to, czy jest osobą niepełnosprawną czy też jest osobą pełnosprawną,
 - 1 pracownik zatrudniony na pełny etat otrzyma zasiłek opiekuńczy - pracownika tego wlicza się do liczby zatrudnionych, bez względu na to, czy jest osobą niepełnosprawną czy też jest osobą pełnosprawną,
 - 1 pracownik - będący osobą niepełnosprawną, zatrudniony na pełny etat otrzyma świadczenie rehabilitacyjne - pracownika tego wlicza się do liczby zatrudnionych.
- W styczniu 2005 r. zakład zatrudnia 27,5 pracowników w przeliczeniu na pełny etat.

Oznacza to, że pracodawca nie ma prawa do dofinansowania składek należnych za styczeń 2005 r. za pracowników niepełnosprawnych.

Przykład 6

W zakładzie pracy pracuje 30 pracowników, w tym:

- 25 pracowników - na pełny etat,
- 5 pracowników - na ½ etatu.

Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych jest wyższy od 6%.

Za okres od 1 do 31 stycznia 2005 r.:

- 1 pracownik zatrudniony na pełny etat otrzyma zasilek macierzyński - pracownika tego wlicza się do liczby zatrudnionych, bez względu na to, czy jest osobą niepełnosprawną czy też jest osobą pełnosprawną,
- 1 pracownik zatrudniony na pełny etat otrzyma zasilek opiekuńczy - pracownika tego wlicza się do liczby zatrudnionych, bez względu na to, czy jest osobą niepełnosprawną czy też jest osobą pełnosprawną,
- 1 pracownik - niebędący osobą niepełnosprawną, zatrudniony na pełny etat otrzyma świadczenie rehabilitacyjne - pracownika tego nie wlicza się do liczby zatrudnionych.

W styczniu 2005 r. zakład zatrudnia 26,5 pracowników w przeliczeniu na pełny etat.

Oznacza to, że na podstawie art. 25 ust. 3a ustawy o rehabilitacji pracodawca ma prawo do dofinansowania następujących składek należnych za styczeń 2005 r.:

- na ubezpieczenie emerytalne - za pracowników niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności,
- na ubezpieczenie wypadkowe - za pracowników zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności.

Przykład 7

W zakładzie pracy pracuje 30 pracowników, w tym:

- 25 pracowników - na pełny etat,
- 5 pracowników - na ½ etatu.

Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych jest niższy od 6%.

Za okres od 1 do 31 stycznia 2005 r.:

- 2 pracowników zatrudnionych na pełny etat otrzyma zasilek macierzyński - pracowników tych wlicza się do liczby zatrudnionych, bez względu na to, czy są osobami niepełnosprawnymi czy też są osobami pełnosprawnymi,
- 1 pracownik zatrudniony na ½ etatu otrzyma zasilek chorobowy - pracownika tego wlicza się do liczby zatrudnionych, bez względu na to, czy jest osobą niepełnosprawną czy też jest osobą pełnosprawną.

Za okres od 2 do 31 stycznia 2005 r.:

- 1 pracownik zatrudniony na pełny etat otrzyma zasilek macierzyński - pracownika tego wlicza się do liczby zatrudnionych, bez względu na to, czy jest osobą niepełnosprawną czy też jest osobą pełnosprawną.

W styczniu 2005 r. zakład zatrudnia 27,5 pracowników w przeliczeniu na pełny etat.

Oznacza to, że pracodawca nie ma prawa do dofinansowania składek należnych za styczeń 2005 r. za pracowników niepełnosprawnych.

Przykład 8

W zakładzie pracy pracuje 30 pracowników, w tym:

- 25 pracowników - na pełny etat,
- 5 pracowników - na ½ etatu.

Proporcjonalnego podziału należy dokonać dzieląc uzyskany przychód przez liczbę dni okresu, na jaki była zawarta umowa zlecenia, umowa agencyjna lub inna umowa o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowa o dzieło, a następnie mnożąc uzyskany wynik przez liczbę dni, w których ubezpieczony pozostawał z pracodawcą równocześnie w stosunku pracy, jak i w stosunku cywilnoprawnym nawiązanym na podstawie powyższych umów.

Tak ustalona część przychodu z tytułu wykonywania umów cywilnoprawnych, w rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych powinna być traktowana jako przychód ze stosunku pracy. Dokonując zatem rozliczenia należnych składek pracodawca powinien zsumować osiągnięty w danym miesiącu przychód z niepełnosprawnego pracownika przychód ze stosunku pracy z częścią przychodu z umowy cywilnoprawnej, ustaloną proporcjonalnie za okres jednoczesnego wykonywania tej umowy oraz umowy o pracę. Od tak ustalonej podstawy wymiaru pracodawca powinien rozliczyć należne składki, z uwzględnieniem zasad finansowania obowiązujących w odniesieniu do pracowników, tj. m.in. z uwzględnieniem możliwości ich dofinansowania z budżetu państwa i PFRON-u.

Przykład 1

Osoba legitymująca się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności zawarła umowę zlecenia z zakładem pracy zatrudniającym mniej niż 25 osób w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy na okres od 17 stycznia 2005 r. do 15 lutego 2005 r., wynagrodzenie zostało ustalone w wysokości 1000 zł. 1 lutego 2005 r. z niepełnosprawnym zleceniobiorcą zostaje zawarta dodatkowo umowa o pracę, z miesięcznym wynagrodzeniem 1700 zł. Łączny przychód z tytułu umowy o pracę oraz z umowy zlecenia osiągnięty przez tego ubezpieczonego w lutym 2005 r. wynosi 2700 zł.

W celu wykazania zmiany kodu tytułu ubezpieczenia za danego ubezpieczonego zleceniodawca powinien:

- wyrejestrować zleceniobiorcę z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZWUA z kodem tytułu ubezpieczenia **04 11 02** od **1 lutego 2005 r.**,
- zgłosić go, już jako pracownika do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZUA z kodem tytułu do ubezpieczeń **01 10 02** od **1 lutego 2005 r.**

Należne za tego ubezpieczonego składki za luty 2005 r. powinny być rozliczone odpowiednio w dwóch blokach imiennego raportu miesięcznego:

- w pierwszym bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia **30 00 02** powinny zostać rozliczone składki należne z tytułu uzyskanego przychodu z umowy zlecenia, ustalonego proporcjonalnie za okres **od 17 do 31 stycznia 2005 r.**,
- w drugim bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 02** powinny zostać rozliczone składki od podstawy wymiaru stanowiącej sumę przychodów ze stosunku pracy i umowy zlecenia (w części ustalonej proporcjonalnie za okres **od 1 do 15 lutego 2005 r.**), z uwzględnieniem ich dofinansowania z budżetu państwa i PFRON-u.

Rozliczenie składek za tego pracownika za luty 2005 r. powinno wyglądać następująco:

Rozliczenie składek należnych za tego pracownika za czerwiec 2005 r. powinno wyglądać następująco:

- W bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia **30 00 01** pracodawca powinien wykazać składki na ubezpieczenia społeczne naliczone od kwoty **516,13 zł** (tj. 1600 zł : 31 dni maja x 10 dni), finansowane przez:
 - PFRON - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 50,37 zł;
 - budżet państwa - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 50,37 zł;
 - pracownika - ½ składki na ubezpieczenia rentowe - 33,55 zł;
 - budżet państwa - ½ składki na ubezpieczenia rentowe - 33,55 zł;
 - PFRON - składkę na ubezpieczenie chorobowe - 12,65 zł;
 - PFRON - składkę na ubezpieczenie wypadkowe - w wysokości obliczonej według obowiązującej pracodawcę stopy procentowej składki, ustalonej zgodnie z przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.
- Natomiast w bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia **30 00 00** pracodawca powinien wykazać składki na ubezpieczenia społeczne naliczone od kwoty **1083,87 zł** (tj. 1600 zł : 31 dni maja x 21 dni), finansowane przez:
 - pracownika - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 105,79 zł;
 - pracodawcę - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 105,79 zł;
 - pracownika - ½ składki na ubezpieczenia rentowe - 70,45 zł;
 - pracodawcę - ½ składki na ubezpieczenia rentowe - 70,45 zł;
 - pracownika - składkę na ubezpieczenie chorobowe - 26,55 zł;
 - pracodawcę - składkę na ubezpieczenie wypadkowe - w wysokości obliczonej według obowiązującej pracodawcę stopy procentowej składki, ustalonej zgodnie z przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

W bloku imiennego raportu miesięcznego składanego za czerwiec 2005 r. z kodem tytułu ubezpieczenia **30 00 01**, składka na ubezpieczenie emerytalne finansowana przez PFRON powinna zostać wykazana w polu przeznaczonym dla składki finansowanej przez ubezpieczonego, natomiast składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe finansowane przez budżet państwa, w polach przeznaczonych dla składek finansowanych przez płatnika. Składki finansowane przez budżet państwa i PFRON powinny zostać wskazane także w odpowiednich polach składanej za czerwiec 2005 r. deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA (przeznaczonych dla składek finansowanych z tych źródeł).

6. Zasady rozliczania składek za niepełnosprawnych pracowników uzyskujących dodatkowe przychody z tytułu umów cywilnoprawnych zawartych z własnym pracodawcą

W przypadku gdy pracodawca zawiera umowę o pracę z osobą niepełnosprawną, z którą łączy go stosunek cywilnoprawny nawiązany na podstawie umowy zlecenia, umowy agencyjnej lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, lub gdy umowa o pracę wygasa w trakcie trwania powyższych umów - powstały z tytułu tych umów przychód stanowiący podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (w okresie po nawiązaniu lub ustaniu stosunku pracy), należy ustalić proporcjonalnie za okres wykonywania zlecenia przed oraz po nawiązaniu/rozwiązaniu stosunku pracy.

Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych jest wyższy od 6%.

Za okres od 1 do 31 stycznia 2005 r.:

- 2 pracowników zatrudnionych na pełny etat otrzyma zasilek macierzyński - pracownikom tych liczy się do liczby zatrudnionych, bez względu na to, czy są osobami niepełnosprawnymi czy też są osobami pełnosprawnymi,
- 1 pracownik zatrudniony na ½ etatu otrzyma zasilek chorobowy - pracownika tego wlicza się do liczby zatrudnionych, bez względu na to, czy jest osobą niepełnosprawną czy też jest osobą pełnosprawną.

Za okres od 2 do 31 stycznia 2005 r.:

- 1 pracownik zatrudniony na pełny etat otrzyma zasilek macierzyński - pracownika tego wlicza się do liczby zatrudnionych, bez względu na to, czy jest osobą niepełnosprawną czy też jest osobą pełnosprawną.

W styczniu 2005 r. zakład zatrudnia 27,5 pracowników w przeliczeniu na pełny etat.

Oznacza to, że na podstawie art. 25 ust. 3a ustawy o rehabilitacji pracodawca ma prawo do dofinansowania następujących składek należnych za styczeń 2005 r.:

- na ubezpieczenie emerytalne - za pracowników niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności;
- na ubezpieczenie wypadkowe - za pracowników zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności.

Przykład 9

W zakładzie pracy pracuje:

- 26 pracowników - na pełny etat,
- 5 wykonawców, którym w umowach o pracę nakładczą wynagrodzenie ustalono w wysokości niższej od połowy minimalnego wynagrodzenia - wykonawców tych nie uwzględnia się w liczbie zatrudnionych.

Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych jest niższy od 6%.

W styczniu 2005 r. zakład zatrudnia 26 pracowników i wykonawców w przeliczeniu na pełny etat.

Oznacza to, że pracodawca nie ma prawa do dofinansowania składek należnych za styczeń 2005 r. za pracowników i wykonawców niepełnosprawnych.

Przykład 10

W zakładzie pracy pracuje:

- 24 pracowników - na pełny etat,
- 1 wykonawca, któremu w umowie o pracę nakładczą wynagrodzenie ustalono w wysokości minimalnego wynagrodzenia - wykonawcę tego uwzględnia się w liczbie zatrudnionych.
- 4 wykonawców, którym w umowach o pracę nakładczą wynagrodzenie ustalono w wysokości niższej od połowy minimalnego wynagrodzenia - wykonawców tych nie uwzględnia się w liczbie zatrudnionych.

Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych jest wyższy od 6%.

W okresie od 1 do 31 stycznia 2005 r. wszyscy zatrudnieni w zakładzie pracowali.

W styczniu 2005 r. zakład zatrudnia 25 pracowników i wykonawców w przeliczeniu na pełny etat.

Oznacza to, że na podstawie art. 25 ust. 3a ustawy o rehabilitacji pracodawca ma prawo do dofinansowania następujących składek należnych za styczeń 2005 r.:

- na ubezpieczenie emerytalne - za pracowników i wykonawców niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, z wyłączeniem wykonawców, którym w umowach o pracę

nakładczą wynagrodzenie ustalono w wysokości niższej od połowy minimalnego wynagrodzenia, na ubezpieczenie wypadkowe - za pracowników zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności.

Jeżeli w danym miesiącu zatrudnienie jest zmienne, dla wyliczenia stanu zatrudnienia w przeliczeniu na pełny etat należy stosować metodę średniej arytmetycznej ze stanów dziennych w tym miesiącu, tzn. należy zsumować stan zatrudnienia z każdego dnia w miesiącu, łącznie z niedzielami i świętami, przyjmując dla tych dni stan z dnia poprzedniego, a następnie podzielić przez liczbę dni w miesiącu. Stan zatrudnienia w przeliczeniu na pełny etat należy wyliczyć z dokładnością do dwóch miejsc po przecinku.

Przykład 11

W zakładzie pracy pracuje 26 pracowników na pełny etat. Od 15 do 31 stycznia 2005 r. 2 pracowników - niebędących osobami niepełnosprawnymi - przebywa na urlopie wychowawczym. Stan zatrudnienia w przeliczeniu na pełny etat dla stycznia 2005 r. należy wyliczyć w następujący sposób:

$$[(14 \times 26) + (17 \times 24)] : 31 = (364 + 408) : 31 = 772 : 31 = 24,90$$

- 14 - oznacza liczbę dni stycznia, w których pracowało 26 pracowników
- 17 - oznacza liczbę dni stycznia, w których pracowało 24 pracowników
- 24,90 - oznacza stan zatrudnienia w styczniu w przeliczeniu na pełny etat.

Przykład 12

W zakładzie pracy pracuje 26 pracowników na ½ etatu. Od 15 do 31 stycznia 2005 r. 2 pracowników - niebędących osobami niepełnosprawnymi - przebywa na urlopie wychowawczym. Stan zatrudnienia w przeliczeniu na pełny etat dla stycznia 2005 r. należy wyliczyć w następujący sposób:

$$[(14 \times 26 \times 1/2) + (17 \times 24 \times 1/2)] : 31 = (182 + 204) : 31 = 386 : 31 = 12,45$$

- gdzie:
- 14 - oznacza liczbę dni stycznia, w których pracowało 26 pracowników na ½ etatu
- 17 - oznacza liczbę dni stycznia, w których pracowało 24 pracowników na ½ etatu
- 12,45 - oznacza stan zatrudnienia w styczniu w przeliczeniu na pełny etat.

Przykład 13

W zakładzie pracy pracuje 26 wykonawców, którym w umowie o pracę nakładczą wynagrodzenie ustalono w wysokości minimalnego wynagrodzenia. Od 15 do 31 stycznia 2005 r. 2 wykonawców - niebędących osobami niepełnosprawnymi - nie świadczyło pracy w związku z odbywaniem zasadniczej służby wojskowej. Stan zatrudnienia w przeliczeniu na pełny etat dla stycznia 2005 r. należy wyliczyć w następujący sposób:

$$[(14 \times 26) + (17 \times 24)] : 31 = (364 + 408) : 31 = 772 : 31 = 24,90$$

- gdzie:
- 14 - oznacza liczbę dni stycznia, w których pracowało 26 wykonawców
- 17 - oznacza liczbę dni stycznia, w których pracowało 24 wykonawców
- 24,90 - oznacza stan zatrudnienia w styczniu w przeliczeniu na pełny etat.

finansowanej przez PFRON - w polu przeznaczonym dla składki finansowanej przez ubezpieczonego.

Przykład 2

Pracownik o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, zatrudniony w zakładzie pracy zatrudniającym 24 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, wypowiada umowę o pracę, która ulega rozwiązaniu 30 kwietnia 2005 r. Jednocześnie 1 maja 2005 r. zakład pracy zatrudnia dodatkowo dwóch pracowników (wskaznik zatrudnienia osób niepełnosprawnych ogółem jest niższy niż 6%).

Wynagrodzenie za kwiecień wypłacane jest w maju tego roku.

W tym przypadku pracodawca nie ma prawa do dofinansowania składek należnych za maj 2005 r. za byłego niepełnosprawnego pracownika, gdyż w tym miesiącu nie spełnia już warunków określonych w art. 25 ust. 2 albo ust. 3a ustawy o rehabilitacji.

Jeżeli w ostatnim miesiącu zatrudnienia pracownik przedłoży pracodawcy orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub w trakcie tego miesiąca upłynie okres, na który orzeczono stopień niepełnosprawności (uprawniający do dofinansowania należnych za niego składek), a wynagrodzenie za ten miesiąc wypłacone zostanie w następnych miesiącu/lach, pracodawca będzie uprawniony do dofinansowania składek z budżetu państwa i PFRON-u jedynie w tej części, która zostanie naliczona od ustalonej proporcjonalnie podstawy wymiaru składek, za okres:

- od następnego dnia po dniu przedłożenia orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub
- do dnia, do którego stopień niepełnosprawności był orzeczony.

Przykład 3

Pracownik zakładu pracy chronionej, zatrudniony w okresie od 1 stycznia 2001 r. do 31 maja 2005 r., przedłożył płatnikowi w trakcie zatrudnienia orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności. Określony orzeczeniem okres, na który orzeczono stopień niepełnosprawności upłynął 10 maja 2005 r. Z tytułu należnego za maj 2005 r. wynagrodzenia pracownik ten uzyskał w czerwcu tego roku przychód w wysokości 1600 zł.

W celu zgłoszenia zmiany kodu tytułu ubezpieczenia za danego pracownika w związku z ustaniem niepełnosprawności od 11 maja 2005 r., pracodawca powinien:

- wyrejestrować pracownika z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZWUA z kodem tytułu ubezpieczenia 01 10 01 od 11 maja 2005 r. i kodem przyczyny wyrejestrowania 600,
- zgłosić pracownika do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZUA z kodem tytułu ubezpieczenia 01 10 00 od 11 maja 2005 r.

Należy za tego pracownika składki za czerwiec 2005 r. powinny być rozliczone odpowiednio w dwóch blokach imiennego raportu miesięcznego:

- w pierwszym bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia 30 00 01 powinny zostać rozliczone składki naliczone za okres od 1 do 10 maja 2005 r., z uwzględnieniem ich dofinansowania z budżetu państwa i PFRON-u,
- w drugim bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia 30 00 00 powinny zostać rozliczone składki naliczone za okres od 11 do 31 maja 2005 r., bez prawa do dofinansowania z budżetu państwa i PFRON-u.

- **Natomiasz w bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia 01 10 03** pracodawca powinien wykazać składki na ubezpieczenia społeczne za tego pracownika należone od kwoty **288 zł** (tj. 960 zł : 30 dni kwietnia x 9 dni), finansowane przez:
 - PFRON - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 28,11 zł,
 - budżet państwa - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 28,11 zł,
 - pracownika - ½ składki na ubezpieczenia rentowe - 18,72 zł,
 - pracodawcę - ½ składki na ubezpieczenia rentowe - 18,72 zł,
 - pracownika - składkę na ubezpieczenie chorobowe - 7,06 zł,
 - pracodawcę - składkę na ubezpieczenie wypadkowe - w wysokości obliczonej według obowiązującej pracodawcę stopy procentowej składki, ustalonej zgodnie z przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

W bloku imiennego raportu miesięcznego składanego za kwiecień 2005 r. z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 03** składka na ubezpieczenie emerytalne finansowana przez PFRON powinna zostać wykazana w polu przeznaczonym dla składki finansowanej przez ubezpieczonego, natomiast składka finansowana przez budżet państwa w polu przeznaczonym dla składki finansowanej przez płatnika. Składki finansowane przez budżet państwa i PFRON powinny zostać wykazane także w odpowiednich polach składanej za kwiecień 2005 r. deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA (przeznaczonych dla składek finansowanych z tych źródeł).

5. Zasady rozliczenia składek na ubezpieczenia społeczne od wynagrodzenia wypłacanego niepełnosprawnemu pracownikowi lub nakładcy po wygaśnięciu stosunku pracy lub umowy o pracę nakładczą

W przypadkach gdy wypłata należnego ze stosunku pracy lub pracy nakładczej wynagrodzenia (stanowiącego podstawę wymiaru składek) następuje w miesiącu następującym po ustaniu stosunku pracy lub wygaśnięciu umowy o pracę nakładczą albo w miesiącu późniejszym, pracodawca będzie uprawniony do rozliczenia należnych od wypłaconego wynagrodzenia składek z uwzględnieniem ich dofinansowania z budżetu państwa i PFRON-u, pod warunkiem że:

- w miesiącu, w którym uстал stosunek pracy lub umowa o pracę nakładczą pracownik legitymował się orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności uprawniającym do dofinansowania, oraz
- w miesiącu, za który są rozliczane składki spełnia on warunki uprawniające go do dofinansowania składek.

Przykład 1

Pracownik z orzeczeniem umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, zatrudniony w zakładzie pracy zatrudniającego mniej niż 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, wypowiedział umowę o pracę, która ulega rozwiązaniu z dniem 30 kwietnia 2005 r., wynagrodzenie za kwiecień wypłacane jest w maju tego roku. W opisanym przypadku pracodawca jest uprawniony do dofinansowania składek należnych za tego pracownika za maj 2005 r. z budżetu państwa i PFRON-u.

Rozliczenie składek powinno nastąpić w imiennym raporcie miesięcznym składanym za maj 2005 r. z kodem tytułu ubezpieczenia **30 00 02**. Składka na ubezpieczenie emerytalne w części finansowanej przez budżet państwa powinna zostać wykazana w polu przeznaczonym dla składki finansowanej przez płatnika, natomiast w części

2. Zakłady pracy chronionej oraz zakłady aktywności zawodowej

W zakładach pracy chronionej i zakładach aktywności zawodowej (art. 25 ust. 3 ustawy o rehabilitacji) w stosunku do zatrudnionych osób niepełnosprawnych (tj. osób zaliczonych do znacznego, umiarkowanego lub lekkiego stopnia niepełnosprawności a także osób, których niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem o niepełnosprawności wydanym przed ukończeniem 16. roku życia):

- część wynagrodzenia odpowiadającą należnej składce pracownika na ubezpieczenia emerytalne i chorobowe - finansuje PFRON,
- część kosztów osobowych pracodawcy odpowiadającą należnej składce na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracodawcy - finansuje budżet państwa, a część odpowiadającą należnej składce na ubezpieczenie wypadkowe - finansuje PFRON.

Przez osoby zatrudnione rozumie się:

- pracowników oraz
- osoby wykonujące pracę nakładczą.

Jeżeli w umowie o pracę nakładczą wynagrodzenie ustalone zostało w wysokości niższej niż:

- minimalne wynagrodzenie - w stosunku do wykonawców, dla których praca nakładczą stanowi jedyne źródło utrzymania,
- połowa minimalnego wynagrodzenia - w stosunku do pozostałych wykonawców,

pracodawca nie ma prawa do dofinansowania za nich składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe, o którym mowa w art. 25 ust. 3 (art. 28 ust. 3).

3. Umowy cywilnoprawne traktowane przez ustawę o systemie ubezpieczeń społecznych jak umowy o pracę

W rozumieniu ustawy o s.u.s. (art. 8 ust. 2a) za pracownika uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarta z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. W takim przypadku w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne uwzględnia się, obok przychodu ze stosunku pracy, przychód z tytułu umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło. Do tego przychodu stosuje się zasady finansowania składek na ubezpieczenia społeczne osób niepełnosprawnych, określone w art. 25 ust. 2, ust. 3 i ust. 3a ustawy o rehabilitacji.

Przykład 1

Zakład pracy chronionej zawarł z własnym pracownikiem posiadającym orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności umowę zlecenia. W lipcu 2007 r. pracownik z tytułu umowy o pracę osiągnął przychód w wysokości 1000 zł, z tytułu umowy zlecenia - 200 zł. W imiennym raporcie miesięcznym składanym za tego pracownika

za lipiec 2007 r. z kodem tytułu ubezpieczenia 01 10 XX pracodawca powinien wykazać składki naliczone od kwoty 1200 zł. W ostatecznym rozliczeniu, wykazanym w deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA, składki te finansują (zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy o rehabilitacji):

- ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - PFRON,
- ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - budżet państwa,
- 35/100 składki na ubezpieczenia rentowe - pracownik,
- 65/100 składki na ubezpieczenia rentowe - budżet państwa,
- składkę na ubezpieczenie chorobowe - PFRON,
- składkę na ubezpieczenie wypadkowe - PFRON.

Składki finansowane przez PFRON oraz budżet państwa powinny zostać wykazane w imiennym raporcie miesięcznym w polach przeznaczonych dla składek finansowanych odpowiednio przez ubezpieczonego i płatnika składek, natomiast w deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA - w polach przeznaczonych dla składek finansowanych przez PFRON i budżet państwa.

Przykład 2

Zakład pracy zatrudniający 20 pracowników w przeliczeniu na pełny etat zawarł z własnym pracownikiem posiadającym orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności umowę zlecenia. W maju 2005 r. pracownik z tytułu umowy o pracę osiągnął przychód w wysokości 1000 zł, z tytułu umowy zlecenia - 200 zł. W imiennym raporcie miesięcznym składanym za tego pracownika za maj 2005 r. z kodem tytułu ubezpieczenia 01 10 XX pracodawca powinien wykazać składki naliczone od kwoty 1200 zł. W ostatecznym rozliczeniu, wykazanym w deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA, składki te finansują (zgodnie z art. 25 ust. 2 ustawy o rehabilitacji):

- ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - PFRON,
- ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - budżet państwa,
- ½ składki na ubezpieczenia rentowe - pracownik,
- ½ składki na ubezpieczenia rentowe - pracodawca,
- składkę na ubezpieczenie chorobowe - pracownik,
- składkę na ubezpieczenie wypadkowe - pracodawca.

Składki finansowane przez PFRON oraz budżet państwa powinny zostać wykazane w imiennym raporcie miesięcznym w polach przeznaczonych dla składek finansowanych odpowiednio przez ubezpieczonego i płatnika składek, natomiast w deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA - w polach przeznaczonych dla składek finansowanych przez PFRON i budżet państwa.

Przykład 3

Zakład pracy zatrudniający 20 pracowników w przeliczeniu na pełny etat zawarł z własnym pracownikiem posiadającym orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności umowę zlecenia. W maju 2005 r. pracownik z tytułu umowy o pracę osiągnął przychód w wysokości 1000 zł, z tytułu umowy zlecenia - 200 zł. W imiennym raporcie miesięcznym składanym za tego pracownika za maj 2005 r. z kodem tytułu ubezpieczenia 01 10 XX pracodawca powinien wykazać składki naliczone od kwoty 1200 zł. Składki te finansują:

- ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - pracownik,
- ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - pracodawca,
- ½ składki na ubezpieczenia rentowe - pracownik,
- ½ składki na ubezpieczenia rentowe - pracodawca,

W bloku imiennego raportu miesięcznego składanego za czerwiec 2005 r. z kodem tytułu ubezpieczenia 01 10 02 składka na ubezpieczenie emerytalne finansowana przez PFRON powinna zostać wykazana w polu przeznaczonym dla składek finansowanej przez ubezpieczonego, natomiast składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe finansowane przez budżet państwa, w polach przeznaczonych dla składek finansowanych przez płatnika. Składki finansowane przez budżet państwa i PFRON powinny zostać wykazane także w odpowiednich polach składanej za czerwiec 2005 r. deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA (przeznaczonych dla składek finansowanych z tych źródeł).

Przykład 2

Pracownik zakładu zatrudniającego mniej niż 25 osób w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy 21 kwietnia 2005 r. przedłożył pracodawcy orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności. W okresie do 17 kwietnia 2005 r. pracownik w związku z chorobą przebywał na zwolnieniu lekarskim. W kwietniu uzyskał on przychód stanowiący podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości 960 zł.

W celu zgłoszenia zmiany kodu tytułu ubezpieczenia za danego pracownika pracodawca powinien:

- wyrejestrować pracownika z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZWUA z kodem tytułu ubezpieczenia 01 10 00 od 22 kwietnia 2005 r. i kodem przyczynny wyrejestrowania 600,
- zgłosić pracownika do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZUA z kodem tytułu ubezpieczenia 01 10 03 od 22 kwietnia 2005 r.

Należne za tego pracownika składki za kwiecień 2005 r. powinny być rozliczone odpowiednio w dwóch blokach imiennego raportu miesięcznego:

- w pierwszym bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia 01 10 00 powinny zostać rozliczone składki naliczone za okres od 1 do 21 kwietnia 2005 r., bez prawa do ich dofinansowania z budżetu państwa i PFRON-u,
- w drugim bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia 01 10 03 powinny zostać rozliczone składki naliczone za okres od 22 do 30 kwietnia 2005 r., z uwzględnieniem ich dofinansowania z budżetu państwa i PFRON-u.

Rozliczenie składek należnych za tego pracownika za kwiecień 2005 r. powinno wyglądać następująco:

- W bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia 01 10 00 pracodawca powinien wykazać składki na ubezpieczenia społeczne za tego pracownika naliczone od kwoty 672 zł (tj. 960 zł : 30 dni kwietnia x 21 dni), finansowane przez:
 - pracownika - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 65,59 zł,
 - pracodawcę - ½ składki na ubezpieczenie emerytalne - 65,59 zł,
 - pracownika - ½ składki na ubezpieczenia rentowe - 43,68 zł,
 - pracodawcę - ½ składki na ubezpieczenia rentowe - 43,68 zł,
 - pracownika - składkę na ubezpieczenie chorobowe - 16,46 zł,
 - pracodawcę - składkę na ubezpieczenie wypadkowe - w wysokości obliczonej według obowiązującej pracodawcę stopy procentowej składki, ustalonej zgodnie z przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

renty, 17 czerwca 2005 r. przedstawił pracodawcy orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Oznacza to, że od 18 czerwca 2005 r. zmienił się kod tytułu ubezpieczenia dla tego pracownika. W celu zgłoszenia zmiany kodu tytułu ubezpieczenia za danego pracownika pracodawca powinien:

- wyrejestrować pracownika z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZWUA z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 00 od 18 czerwca 2005 r.** i kodem przychylny wyrejestrowania **600**,
- zgłosić pracownika do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZUA z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 02 od 18 czerwca 2005 r.**

Należy za tego pracownika składek za czerwiec 2005 r. powinny być rozliczone odpowiednio w dwóch blokach imiennego raportu miesięcznego:

- w pierwszym bloku imiennego raportu miesięcznego, oznaczonego kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 00**, powinny zostać rozliczone składek naliczone za okres **od 1 do 17 czerwca 2005 r.**, bez prawa do ich dofinansowania z budżetu państwa i PFRON-u,
- w drugim bloku imiennego raportu miesięcznego, oznaczonego kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 02**, powinny zostać rozliczone składek naliczone z **od 18 do 30 czerwca 2005 r.**, z uwzględnieniem ich dofinansowania z budżetu państwa i PFRON-u.

Rozliczenie składek należnych za tego pracownika za czerwiec 2005 r., przy założeniu że w tym miesiącu osiągnął on przychód w wysokości: 900 zł, powinno wyglądać następująco:

- W bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 00** pracodawca powinien wykazać składek na ubezpieczenia społeczne za tego pracownika naliczone od kwoty **510 zł** (tj. 900 zł : 30 dni czerwca x 17 dni), finansowane przez:
 - pracownika - 1/2 składek na ubezpieczenie emerytalne - 49,78 zł,
 - pracodawcę - 1/2 składek na ubezpieczenie emerytalne - 49,78 zł,
 - pracownika - 1/2 składek na ubezpieczenia rentowe - 33,15 zł,
 - pracodawcę - 1/2 składek na ubezpieczenia rentowe - 33,15 zł,
 - pracownika - składek na ubezpieczenie chorobowe - 12,50 zł,
 - pracodawcę - składek na ubezpieczenie chorobowe - 12,50 zł,
 - pracownika - składek na ubezpieczenie wypadkowe - w wysokości obliczonej według obowiązującej pracodawcę stopy procentowej składek, ustalonej zgodnie z przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.
- Natomiast w bloku imiennego raportu miesięcznego z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 02** pracodawca powinien wykazać składek na ubezpieczenia społeczne za tego pracownika naliczone od kwoty **390 zł** (tj. 900 zł : 30 dni czerwca x 13 dni), finansowane przez:
 - PFRON - 1/2 składek na ubezpieczenie emerytalne - 38,06 zł,
 - budżet państwa - 1/2 składek na ubezpieczenie emerytalne - 38,06 zł,
 - pracownika - 1/2 składek na ubezpieczenia rentowe - 25,35 zł,
 - budżet państwa - 1/2 składek na ubezpieczenia rentowe - 25,35 zł,
 - PFRON - składek na ubezpieczenie chorobowe - 9,56 zł,
 - PFRON - składek na ubezpieczenie wypadkowe - w wysokości obliczonej według obowiązującej pracodawcę stopy procentowej składek, ustalonej zgodnie z przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

- składek na ubezpieczenie chorobowe - pracownik,
 - składek na ubezpieczenie wypadkowe - pracodawca.
- Pracodawca zatrudniający mniej niż 25 osób w przeliczeniu na pełny etat nie ma prawa do dofinansowania składek za pracownika o lekkim stopniu niepełnosprawności.

Przykład 4

Zakład pracy zatrudniający 26 pracowników w przeliczeniu na pełny etat, o wskaźniku zatrudnienia osób niepełnosprawnych 6%, zawarł z własnym pracownikiem posiadającym orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności umowę zlecenia. W sierpniu 2007 r. pracownik z tytułu umowy o pracę osiągnął przychód w wysokości 1000 zł, z tytułu umowy zlecenia - 200 zł. W imiennym raporcie miesięcznym składanym za tego pracownika za sierpień 2007 r. z kodem tytułu ubezpieczenia 01 10 XX pracodawca powinien wykazać składek naliczone od kwoty 1200 zł. W ostatecznym rozliczeniu, wykazanym w deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA, składek te finansują (zgodnie z art. 25 ust. 3a ustawy o rehabilitacji):

- 1/2 składek na ubezpieczenie emerytalne - PFRON,
- 1/2 składek na ubezpieczenie emerytalne - PFRON,
- 35/100 składek na ubezpieczenia rentowe - pracownik,
- 65/100 składek na ubezpieczenia rentowe - pracodawca,
- składek na ubezpieczenie chorobowe - pracownik,
- składek na ubezpieczenie wypadkowe - pracodawca.

Składek finansowane przez PFRON powinny zostać wykazane w imiennym raporcie miesięcznym w polach przeznaczonych dla składek finansowanych odpowiednio przez ubezpieczonego i płatnika składek, natomiast w deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA - w polach przeznaczonych dla składek finansowanych przez PFRON.

Przykład 5

Zakład pracy zatrudniający 26 pracowników w przeliczeniu na pełny etat, o wskaźniku zatrudnienia osób niepełnosprawnych 6%, zawarł z własnym pracownikiem posiadającym orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności umowę zlecenia. W maju 2005 r. pracownik z tytułu umowy o pracę osiągnął przychód w wysokości 1000 zł, z tytułu umowy zlecenia - 200 zł. W imiennym raporcie miesięcznym składanym za tego pracownika za maj 2005 r. z kodem tytułu ubezpieczenia 01 10 XX pracodawca powinien wykazać składek naliczone od kwoty 1200 zł. W ostatecznym rozliczeniu, wykazanym w deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA, składek te finansują (zgodnie z art. 25 ust. 3a ustawy o rehabilitacji):

- 1/2 składek na ubezpieczenie emerytalne - pracownik,
- 1/2 składek na ubezpieczenie emerytalne - pracodawca,
- 1/2 składek na ubezpieczenia rentowe - pracownik,
- 1/2 składek na ubezpieczenia rentowe - pracodawca,
- składek na ubezpieczenie chorobowe - pracownik,
- składek na ubezpieczenie wypadkowe - PFRON.

Składka finansowana przez PFRON powinna zostać wykazana w imiennym raporcie miesięcznym w polu przeznaczonym dla składek na ubezpieczenie wypadkowe, natomiast w deklaracji rozliczeniowej - w polu przeznaczonym dla składek finansowanych przez PFRON.

4. Osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą

Osobom niepełnosprawnym (art. 25 ust. 3b ustawy o rehabilitacji) podejmującym **po raz pierwszy** działalność gospodarczą PFRON finansuje:

- 75% składek na ubezpieczenie emerytalne - w przypadku osób zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności,
- 50% składek na ubezpieczenie emerytalne - w przypadku osób zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności,
- 50% składek na ubezpieczenie wypadkowe - w przypadku osób zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności.

Działalność musi być **podejmowana** (a nie już wcześniej prowadzona) przez osobę niepełnosprawną w rozumieniu ustawy i musi być ona podejmowana przez tę osobę **po raz pierwszy** od dnia uzyskania przez nią statusu osoby niepełnosprawnej.

Osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą podlegają ubezpieczeniu społecznemu od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania jej wykonywania (art. 13 pkt 4 ustawy o s.u.s.). Oznacza to, że od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności mają także prawo do finansowania składek przez PFRON na zasadach określonych w art. 25 ust. 3b ustawy o rehabilitacji.

Przez prowadzenie działalności gospodarczej rozumie się prowadzenie działalności gospodarczej na podstawie:

- przepisów o działalności gospodarczej, w tym w ramach spółki cywilnej - zgodnie bowiem z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. nr 173, poz. 1807), za przedsiębiorców, w rozumieniu tej ustawy, uznaje się także wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej, o której mowa w art. 2,
- innych przepisów szczególnych.

Oznacza to, że z dofinansowania składek przez PFRON nie mogą skorzystać osoby wymienione w art. 8 ust. 6 pkt 2, 3 i 4 ustawy o s.u.s., tj.:

- twórcy i artyści,
- osoby prowadzące działalność w zakresie wolnego zawodu w rozumieniu przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiągniętych przez osoby fizyczne,
- osoby prowadzące działalność w zakresie wolnego zawodu, z której przychody są przychodami z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych,
- wspólnicy jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, wspólnicy spółek jawnych, komandytowych i partnerskich.

Przykład 1

Osoba niepełnosprawna podjęła działalność gospodarczą 1 grudnia 2002 r. i prowadziła ją do 30 listopada 2003 r. (dokonała wykreślenia z ewidencji działalności gospodarczej). Następnie 1 lutego 2004 r. podjęła ponownie prowadzenie działalności gospodarczej - osoba ta nie ma prawa do dofinansowania składek przez PFRON.

Przykład 2

Osoba niepełnosprawna podjęła działalność gospodarczą 1 grudnia 2002 r. W okresie od 1 grudnia 2003 r. do 31 stycznia 2004 r. czasowo zaprzestała

W przypadku utraty (zmiany) stopnia niepełnosprawności, zmiana kodu tytułu ubezpieczenia oraz zmiana zasad finansowania składek następuje od daty, od której ubezpieczony nie posiada już stosownego orzeczenia, bez względu na datę poinformowania o tym fakcie płatnika składek.

Przykład 3

Pracownik zatrudniony od 1 maja 2004 r. w zakładzie pracy chronionej, zgłoszony do ubezpieczeń społecznych jako osoba nieposiadająca orzeczenia o stopniu niepełnosprawności a także nieposiadająca ustalonego prawa do emerytury lub renty, 31 marca 2005 r. przedstawił pracodawcy orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Oznacza to, że od 1 kwietnia 2005 r. zmienił się kod tytułu ubezpieczenia dla tego pracownika. W celu przekazania odpowiedniej informacji do ZUS, pracodawca powinien złożyć:

- formularz ZUS ZWUA (wyrejestrowanie z ubezpieczeń), w którym wyrejestrowuje pracownika z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 00 od 1 kwietnia 2005 r.** i kodem przyczyny wyrejestrowania **600**,
- formularz ZUS ZUA (zgłoszenie do ubezpieczeń/zgłoszenie zmiany danych osoby ubezpieczonej), w którym zgłasza pracownika do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 02 od 1 kwietnia 2005 r.**

Należne za tego pracownika składki za marzec i kwiecień 2005 r. powinny być rozliczone odpowiednio:

- w imiennym raporcie miesięcznym za **marzec 2005 r.** - z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 00**,
- w imiennym raporcie miesięcznym za **kwiecień 2005 r.** - z kodem tytułu ubezpieczenia **01 10 02**.

4. Zasady rozliczania składek na ubezpieczenia społeczne za osoby, które stały się niepełnosprawne lub których niepełnosprawność ustała w trakcie miesiąca rozliczeniowego

Jeżeli orzeczenie o uzyskaniu stopnia niepełnosprawności zostanie doręczone przez ubezpieczonego płatnikowi składek w trakcie miesiąca kalendarzowego, to za ten miesiąc, po złożeniu niezbędnych dokumentów (wyrejestrowującego i zgłoszeniowego), płatnik składek powinien uzyskać w danym miesiącu przez ubezpieczonego przychód (stanowiący podstawę wymiaru składek) ustalić proporcjonalnie za okres do dnia przedłożenia przez ubezpieczonego orzeczenia o uzyskaniu stopnia niepełnosprawności oraz za okres od następnego dnia po dniu przedłożenia orzeczenia. Składki powinny zostać rozliczone w odrębnych imiennych raportach miesięcznych (odpowiednio z poprzednim i nowym kodem tytułu ubezpieczenia), z uwzględnieniem - w deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA - ich dofinansowania przez budżet państwa i PFRON za tę część miesiąca, za którą dofinansowanie przysługuje.

Przykład 1

Pracownik zatrudniony od 1 maja 2003 r. w zakładzie pracy chronionej, zgłoszony do ubezpieczeń społecznych jako osoba nieposiadająca orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, a także nieposiadająca ustalonego prawa do emerytury lub

Przedstawionej wyżej zasady ustalania daty, od której przysługuje dofinansowanie składek przez budżet państwa i PFRON nie stosuje się w sytuacji, gdy zatrudniony przedkłada kolejne orzeczenia o niepełnosprawności, o które wystąpił z powodu upływu okresu, na jaki wystawiono orzeczenie poprzednie, na podstawie którego płatnik składek korzystał z dofinansowania składek za tego zatrudnionego przez budżet państwa i PFRON. W takim przypadku dofinansowanie przysługuje od dnia, od którego orzeczone stopień niepełnosprawności w kolejnym orzeczeniu, nie wcześniej niż dzień, od którego przysługiwało dofinansowanie z tytułu poprzedniego orzeczenia.

3. Sposób przekazywania do ZUS informacji o niepełnosprawności osoby zgłoszonej do ubezpieczeń

Informacja o posiadaniu przez pracownika lub osobę wykonującą pracę nakładczą orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenia o niepełnosprawności, w przypadku osób do 16 roku życia, zawarta została w szóstym znaku kodu tytułu ubezpieczenia.

Stopień niepełnosprawności oznaczony jest następująco:

- 0 - osoba nieposiadająca orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub osoba, która posiada orzeczenie i nie przedłożyła go płatnikowi składek,
- 1 - osoba, która przedłożyła płatnikowi składek orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności,
- 2 - osoba, która przedłożyła płatnikowi składek orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
- 3 - osoba, która przedłożyła płatnikowi składek orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- 4 - osoba, która przedłożyła płatnikowi składek orzeczenie o niepełnosprawności wydawane osobom do 16 roku życia.

Uwagi!

Jeśli pracodawca nie ma prawa do dofinansowania składek z budżetu państwa i/lub PFRON za pracowników i osoby wykonujące pracę nakładczą, nie musi wykazywać stopnia niepełnosprawności lub niepełnosprawności tych osób w szóstym znaku kodu tytułu ubezpieczenia. Wpisanie w szóstym znaku kodu cyfry 0 nie będzie traktowane jako błąd, nawet wówczas gdy osoba ta jest osobą niepełnosprawną i przedłożyła płatnikowi składek stosowne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub o niepełnosprawności.

Przykład 1

Pracodawca zgłasza do ubezpieczeń pracownika zatrudnionego na podstawie umowy o pracę, który przedłożył orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz ma ustalone prawo do emerytury. Prawidłowym kodem tytułu ubezpieczenia jest:

01 10 12

Przykład 2

Pracodawca zgłasza do ubezpieczeń pracownika zatrudnionego na podstawie umowy o pracę, który nie przedłożył orzeczenia o stopniu niepełnosprawności oraz nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty. Prawidłowym kodem tytułu ubezpieczenia jest:

01 10 00

prowadzenia działalności (bez dokonywania wyrejestrowania z ewidencji działalności gospodarczej) - osoba ta nie ma prawa do dofinansowania składek przez PFRON.

Przykład 3

Osoba pełnosprawna podjęła działalność gospodarczą 1 grudnia 2002 r. i prowadziła ją do 30 listopada 2003 r. (dokonała wykreślenia z ewidencji działalności gospodarczej). Z dniem 15 stycznia 2004 r. uzyskała orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Następnie 1 lutego 2004 r. podjęła ponownie prowadzenie działalności gospodarczej - osoba ta ma prawo do dofinansowania składek przez PFRON.

Przykład 4

Osoba pełnosprawna podjęła działalność gospodarczą 1 grudnia 2002 r. i prowadziła ją do 10 stycznia 2004 r. (dokonała wykreślenia z ewidencji działalności gospodarczej). 15 stycznia 2004 r. uzyskała orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Następnie 1 marca 2004 r. podjęła ponownie prowadzenie działalności gospodarczej - osoba ta ma prawo do dofinansowania składek przez PFRON w okresie od 1 marca 2004 r.

Przykład 5

Osoba niepełnosprawna podjęła działalność gospodarczą 1 lutego 2004 r. W okresie od 1 kwietnia do 31 października 2004 r. czasowo zaprzestła prowadzenia działalności (bez dokonywania wyrejestrowania z ewidencji działalności gospodarczej) - osoba ta ma prawo do dofinansowania składek przez PFRON w okresie:

- od 1 lutego do 31 marca 2004 r. oraz
- od 1 listopada 2004 r.

Finansowanie składek na ubezpieczenia społeczne osób niepełnosprawnych przez PFRON (zgodnie z art. 25 ust. 11 ustawy o rehabilitacji) nie dotyczy absolwentów, którzy na swój wniosek zostali zwolnieni z obowiązku ich opłacania na podstawie odrębnych przepisów. Art. 25 ust. 11 ustawy dotyczy absolwentów wymienionych w art. 25 ust. 3b, a więc absolwentów, którzy podjęli działalność gospodarczą.

III. ZASADY ZGLASZANIA DO UBEZPIECZEŃ I ROZLICZANIA SKŁADEK NA UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE ZA NIEPEŁNOSPRAWNYCH PRACOWNIKÓW I OSOBY WYKONUJĄCE PRACĘ NAKŁADCZA

1. Zasady składania wniosku o dofinansowanie składek przez budżet państwa i PFRON

Składki na ubezpieczenia społeczne (art. 25 ust. 8 i ust. 9 ustawy o rehabilitacji) finansowane są przez budżet państwa i PFRON za okresy miesięczne przez okres roku, na wniosek pracodawcy lub osoby niepełnosprawnej podejmującej działalność gospodarczą.

W przypadku pracodawców złożenie wniosku o dofinansowanie składek polega na wypełnieniu pola 03 bloku III deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA. Pole to powinno być oznaczone w każdym przypadku przekazywania deklaracji rozliczeniowej za kolejne okresy miesięczne przez okres 12 miesięcy kalendarzowych, za który przysługiwac będzie dofinansowanie. Z upływem rocznego okresu pracodawca będzie uprawniony do dalszego korzystania z dofinansowania składek, pod warunkiem że w kolejnych deklaracjach rozliczeniowych przekazywanych po upływie 12 miesięcy wykaże w polu 03 blok III deklaracji ZUS DRA właściwy kod wniosku o dofinansowanie.

Natomiast w przypadku osób niepełnosprawnych podejmujących po raz pierwszy po 1 stycznia 2004 r. działalność gospodarczą - równoznaczne ze złożeniem wniosku o dofinansowanie składek jest wykazanie przez niepełnosprawnego odpowiedzialnego kodu tytułu ubezpieczenia w składanym przez niego zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych.

W przypadku płatników składek rozliczających i opłacających składki na ubezpieczenia społeczne za niepełnosprawnych pracowników oraz niepełnosprawne osoby wykonujące pracę nakładczą, wniosek o dofinansowanie składek składany jest poprzez podanie w polu 03 bloku III deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA odpowiedniego kodu wniosku o dofinansowanie składek za osoby niepełnosprawne:

- 0 - płatnik składek nieuprawniony lub niewnoszący o dofinansowanie składek na podstawie art. 25 ust. 2, 3 lub 3a ustawy,
- 1 - wniosek płatnika składek o dofinansowanie składek za osoby niepełnosprawne ze środków PFRON i budżetu państwa, przysługujące na podstawie art. 25 ust. 2 ustawy,
- 2 - wniosek płatnika składek o dofinansowanie składek za osoby niepełnosprawne ze środków PFRON i budżetu państwa, przysługujące na podstawie art. 25 ust. 3 ustawy,
- 3 - wniosek płatnika składek o dofinansowanie składek za osoby niepełnosprawne ze środków PFRON, przysługujące na podstawie art. 25 ust. 3a ustawy.

Z uwagi na to, że od 1 stycznia 2004 r. dofinansowanie do składek na ubezpieczenia społeczne ze środków PFRON przysługuje również osobom niepełnosprawnym po raz pierwszy podejmującym działalność gospodarczą. W tym przypadku złożenie wniosku o dofinansowanie składek na ubezpieczenia społeczne jest dokonywane poprzez złożenie przez osobę niepełnosprawną zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych na formularzu ZUS ZUA z właściwym kodem tytułu ubezpieczenia, tj.

- **05 60 XX**, w przypadku osób niepełnosprawnych podejmujących po raz pierwszy prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej, dla których podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

- **05 61 XX**, w przypadku osób niepełnosprawnych podejmujących po raz pierwszy prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej, dla których podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia (przy czym kod ten jest stosowany począwszy od 1 kwietnia 2006r.), zawierający informację o stopniu niepełnosprawności w szóstym znaku.

Uwagi!

Płatnicy składek korzystający z dofinansowania składek przed 1 stycznia 2004 r. i dokonujący korekty dokumentów rozliczeniowych (w których rozliczone były składki na ubezpieczenia społeczne osób niepełnosprawnych z uwzględnieniem ich dofinansowania ze środków PFRON-u i budżetu państwa) przekazanych za okresy sprzed 1 stycznia 2004 r. - w deklaracji rozliczeniowej danego kompletu dokumentów korygujących powinni wykażać odpowiedni kod wniosku o dofinansowanie składek za osoby niepełnosprawne. Z uwagi na to, że korekta dotyczy okresu sprzed 1 stycznia 2004 r., tj. okresu, w którym dofinansowanie nie przysługiwało pracodawcom, o których mowa w art. 25 ust. 3a ustawy, w deklaracji rozliczeniowej danego kompletu dokumentów rozliczeniowych korygujących nie może być wykazywany kod wniosku o dofinansowanie za osoby niepełnosprawne oznaczony cyfrą 3.

Wypełniając deklarację rozliczeniową ZUS DRA płatnik składek wnoszący o dofinansowanie składek na ubezpieczenia społeczne ze środków PFRON i budżetu państwa, powinien wypełnić w bloku III pole 02 „Liczba pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy”. W polu tym należy wpisać liczbę pracowników ustalaną w sposób określony w rozdziale II niniejszego poradnika.

2. Zasada ustalania daty, od której przysługuje dofinansowanie składek za niepełnosprawnego pracownika lub nakładcę

Płatnik może uznać za niepełnosprawną wyłącznie osobę, która przedstawiła mu stosowne orzeczenie. Uznanie to następuje od następnego dnia po dniu, w którym płatnik otrzymał wspomniane orzeczenie. Oznacza to, że dofinansowanie składek na ubezpieczenia społeczne przez budżet państwa i PFRON może nastąpić wyłącznie od następnego dnia po dniu, w którym zatrudniony przedstawił płatnikowi składek orzeczenie o ustalonym stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie o niepełnosprawności, w przypadku osób w wieku do lat 16.

Przedłożenie płatnikowi składek orzeczenia o ustalonym stopniu niepełnosprawności wiąże się również z koniecznością zmiany stosowanego przez płatnika składek dla danego ubezpieczonego kodu tytułu ubezpieczenia. Zmiana ta powinna być dokonana poprzez wyrejestrowanie ubezpieczonego z ubezpieczeń z dotychczasowym kodem tytułu ubezpieczenia, a następnie ponowne zgłoszenie do ubezpieczeń z nowym kodem, uwzględniającym na szóstym znaku stopień niepełnosprawności.